

DEMOSTHENIS

ORATIONES SELECTAE.

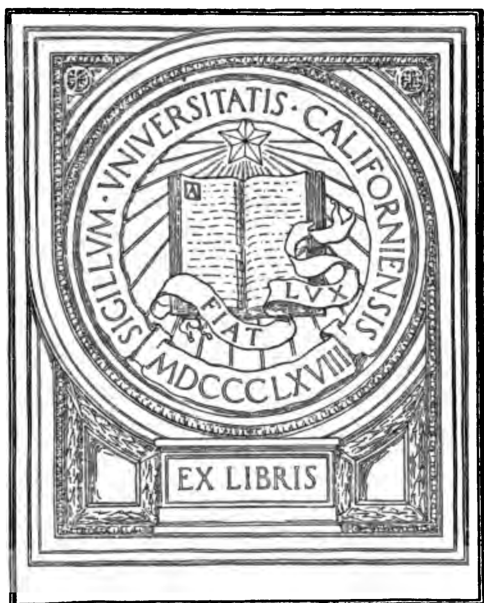
IN USUM SCHOLARUM

EDIDIT

FRANCISCUS SLAMECZKA.

ACCEDUNT EX ORATIONIBUS XVIII. ET XIX. EXCERPTA.
ADIUNCTA EST TABULA.

VINDOBONAE.
SUMPTIBUS ET TYPIS CAROLI GEROLD FILII.
MDCCCXC.

SIGILLVM · VNIVERSITATIS · CALIFORNIENSIS
FIAT LVX
MDCCCLXVIII
EX LIBRIS

DEMOSTHENIS ORATIONES SELECTAE.

IN USUM SCHOLARUM

EDIDIT

FRANCISCUS SLAMECZKA.

ACCEDUNT EX ORATIONIBUS XVIII. ET XIX. EXCERPTA.
ADIUNCTA EST TABULA.

VINDOBONAE.
SUMPTIBUS ET TYPIS CAROLI GEROLD FILII.
MDCCCXC.

Demosthenis orationes octo quae in nostris scholis legi solent editurus ad discipulorum usus accommodatas ex Dindorfiana editione quarta quam curavit Frid. Blass non nulla recepi, quae hiatum breviumque syllabarum concursum vitandi gratia ab illo viro doctissimo correcta sunt, neque alia quae eius opera feliciter esse emendata viderentur repudiavi. Ubi vero ille oratoris verba aut rhetorum Graecorum testimonia vel imitationes subiciens eiecerat aut ob incertam quandam numerorum aequabilitatem non sine vi immutaverat, cum incautius haec ab eo facta esse mihi quidem constaret, ego plerumque redii ad codicum auctoritatem vel omnium vel maxime codicis Σ. Quae alii viri docti ut corruptae videlicet mederentur scripturae bene excogitarunt, non numquam admisi; de meo mutavi quam paucissima.

Orationem de Halonneso, quoniam Demosthenis, non Hegesippi orationes discipulis nostris proponere iubemur, exclusi; etiam Philippicae tertiae quae amplioris recensionis in magno codicum numero apparent vestigia recipere alienum mihi videbatur ab hac quidem editione. Verum quod in appendice partes aliquot orationum XVIII. et XIX.

subiunxi, id me non inutile fecisse puto. Sunt enim quae selegi non solum generis narrativi quod dicitur exempla pulcherrima sed maximam partem eiusmodi, ut res gestae, quas tantum attingunt praeeuntes orationes, illis ordine enarrentur pleniusque perscribantur. Quare ea sive ad perspicuitatem sive ad argumentum referuntur, aptissima esse existimo, quae vel cursim in scholis publicis vel intra privatos parietes ab iuvenibus legantur.

De praefatione quam textui praemisi nihil nisi hoc mihi monendum duco. Ut enim nostrum unusquisque, qui Herodoti historias discipulis legendas proposuerit, eos docebit, quibus in urbibus, quarum rerum, a quibus viris historiae primum scribi coeptae sint quique post illum nobilissimi apud Graecos exstiterint rerum scriptores, item qui Sophoclis tragoedias in schola tractare adgressus erit, de originibus poëseos scaenicae deque ipsis poëtis scaenicis similiter pauca quaedam praefabitur, — eodem modo de oratoriae artis Graecorum primordiis atque oratorum studiis non nulla debent a nobis exponi, ne quis discipulorum artem illam de caelo delapsam vel natura Demosthenem factum esse oratorem credat. Itaque his de rebus et ego quidem quae necessaria utiliaque viderentur dedi; in quibus me hic illic quae in Ciceronis Bruto leguntur exscripsisse libenter fateor. Vitam Demosthenis, cum spatii angustiis coercerer, me non nisi in chronologica quam vocant tabula potuisse narrare non est cur nimis doleam; namque scripta enarratione quantumvis copiosa multo melius atque facilius efficiet viva magistri

vox, ut discipuli, quantus ille fuerit vir, cognoscant. — Argumentis singularum orationum dispositiones addere nolui, ne praevenire ego viderer studium discipulorum, qui hos lectionis fructus capere debent ipsi.

In hac editione conficienda H. St. Sedlmayer collega amicissimus et Fridericus frater meus carissimus me adiuverunt consilio atque opera; quibus hoc loco mihi liceat gratias agere quam maximas.

Scr. Vindobonae m. Aprili a. 1890.

Franciscus Slameczka.

PRAEFATIO.

I.

De eloquentiae Atticae primordiis et incrementis.

Heroica iam aetate apud Graecos multum valuisse copiam dicendi vel in ducum conciliis vel in conventibus militum, testimonio confirmatur carminum Homericorum, in quibus propter eam ipsam facultatem compluribus locis a poëta summis laudibus efferuntur Nestor Ulixes alii. Multo vero maior fuit honos eloquentiae iis temporibus, quae ad historiae fidem propius accedunt, cum in ceteris Graecorum civitatibus tum apud Athenienses. Namque et omnis Ionica gens in primis excellebat facultate dicendi innata quadam atque insita, et Athenienses, cum summa potestas et imperium esset penes populum ipsique in contionibus et iudiciis causas publicas ac privatas decernerent diiudicarentque, libentissime audiebant eos qui dicendo valebant, eorum consiliis maxime movebantur. Quo factum est, ut qui in administratione rei publicae praeclare versarentur, iidem eloquentia praestarent ceteris.

Talis fuit Themistocles, qui, ut ait Cornelius Nepos, celeriter quae opus erant reperiebat, facile eadem oratione explicabat; postea Pericles, qui cum floreret omni genere virtutis, hac tamen laude fuit clarissimus.

Sed illis temporibus quae vigebat eloquentia vel natura vel exercitatione quadam erat parta, non arte elaborata nec quicquam litteris mandatum. Interea autem in urbibus Siciliae cum aliae colebantur artes, tum, ut Sicula gens erat acuta et controversiarum studiosa, etiam dicendi cupiditas nata est, primusque Tisias Syracusanus artem dicendi atque praecepta (τέχνην ῥητορικήν) conscripsisse fertur in usum maxime forensem. Gorgias vero Leontinus apud cives patriae suae magnam adeptus dicendi laudem, cum a. 427 venisset Athenas, ibi primus exstitit huius artis magister primusque ipse se oratorem vocari voluit. Eadem aetate Athenis Protagoras Abderites, Prodicus Ceus, Hippias Eleus, alii multi, quos sophistarum nomine appellare consuevimus, magno in honore erant; qui publicis suis declamationibus novum dicendi genus invenerunt, quod vocatur demonstrativum (γένος ἐπιδεικτικόν, Prunkberedsamkeit). Disputabant autem de bonis rebus et malis, de hominum vita et moribus, de aliis rebus illustribus. Iidem discipulos, qui eos sequebantur multi, docere se profitebantur, quemadmodum quaelibet causa inferior dicendo fieri superior posset. Quae doctrina si refertur ad mores honestatemque, licet magnopere sit vituperanda atque omnino repudianda, tamen quoniam

per illos homines omnium animi incensi sunt dicendi studio, non inutilis fuit bonique aliquid effecit. Nam tum primum intellectum est, quam vim haberet accurata et facta quodam modo oratio, ipsaeque disputationes illae scribi coeptae sunt dialecto Attica, cuius in solutae orationis scriptis antea usus fuerat fere nullus. Primus inter omnes Gorgias singularum rerum laudes vituperationesque conscripsit, quarum nonnullae ad nos pervenerunt.

His ex initiis ubi effloruit Athenis eloquentia, qui dicendi exercitationi operam dederunt, ii studium suum maxime ad causas forenses popularesque contulerunt aut ipsi in contionibus iudiciisque dicentes aut aliis orationes apud iudices habendas conscribentes. Mos enim tum erat Athenis, si quis ignarus legum morisque iudiciorum vel inexercitatus in orationibus conficiendis litem intendebat alicui ipseve lite implicabatur, ut ab alio homine iuris perito atque dicendi artifice orationem scribendam curaret. Et ii, quorum huiusmodi opera expetebatur — appellabantur autem *λογογράφοι* —, e negotio suo satis magnum fecisse videntur lucrum. Itaque proxima aetate duo maxime colebantur genera dicendi, unum quod est iudiciale (*γένος δικανικόν*, gerichtliche Beredsamkeit), alterum deliberativum (*γένος συμβουλευτικόν*, politische Beredsamkeit). — Inter magnam autem oratorum copiam, quam effudit haec aetas, iam veteribus visi sunt eminuisse decem hi: Antiphon, Andocides, Lysias, Isocrates, Isaeus, Demosthenes, Aeschines, Lycurgus, Hyperides, Dinarchus, qui numerus 'decas

Attica' appellari solet. Floruerunt hi oratores per spatium circiter C annorum a Gorgiae illius aetate usque ad mortem Alexandri Magni; quo enim tempore Atheniensium libertas ab Antipatro exstincta est, fere eodem apud eos degeneravit ac paene obmutuit eloquentia.

Gorgiae aequalis Antiphon primus et logographus exstitit et orationes scriptas edidit, quas ceteris proponeret exempla imitationis. Lysias vero in eadem arte adeo excellebat, ut XX annis plus CC orationes aliis confecisse diceretur, tantamque laudem scribendo consecutus est, ut Cicero eum alterum paene Demosthenem appellaret. Proximus huic Isocrates fuit, cuius domus, ut idem ait Cicero, cunctae Graeciae quasi ludus quidam patuit atque officina dicendi. Is, quamquam ipse in forum numquam prodibat, orationes tamen multas scripsit, in quibus dicendi genere usus est medio inter demonstrativum, quod proprium erat sophistarum, et deliberativum, cui posteriores studebant oratores. Pater eloquentiae autem ille est vocatus atque habendus, propterea quod primus intellexit etiam in soluta oratione modum tamen et numerum quendam, qui a Graecis dicebatur ῥυθμός, oportere servari. Qua in re eum non solum imitatus est, verum etiam longe superavit Demosthenes.

Qui deinceps numerantur Aeschines Lycurgus Hyperides oratores fuerunt Demostheni fere aequales, summam dicendi gloriam adepti, illo tamen eloquentia inferiores. Ab Aeschine oppugnatore Demosthenis acerrimo relictae sunt orationes, quae

inscribuntur περὶ παραπρεσβείας, de qua infra videas argum. orat. VI., et κατὰ Κτησιφῶντος, quae cum ille rogationi de coronando Demosthene a Ctesiphonte latae repugnans litem ad iudices detulisset, habita est a. 330. Qua in lite Aeschines quintam suffragiorum partem non adeptus Athenis profugit. Contrariam huic in republica viam secutus Hyperides dignitatem libertatemque patriae a maioribus traditam sibi duxit tuendam usque ad mortem; nam eodem quo Demosthenes venenum hausit anno (322) ipse Graecorum rebellione oppressa ab Antipatro comprehensus atque necatus est. Cuius ex orationibus celeberrima est oratio funebris (Ἐπιτάφιος), qua ille iussu populi cives, qui in Lamiae obsidione occiderant, laudavit.

II.

De Demosthenis institutione oratoria, arte dicendi, orationibus.

Demosthenem fortuna ipsa ad eloquentiam perduxisse videtur. Is enim octavum agens annum, cum pater mortuus esset, cum sorore quinque annorum relictus tutores accepit Aphobum et Demophontem cognatos atque Therippidem; qui in administrando patrimonio, quod, ut ipse ait Demosthenes, pretium aequaverat XV talentum, multo magis suo ipsorum commodo consuluerunt quam pupillorum, ita ut decem post annos vix LXX minae

superessent. Itaque cum Demosthenes duodevicesimum annum attigisset suique iuris factus esset, prima eius fuit cura, ut bona sibi sororique abrepta repeteret; idcirco Aphobum in ius vocavit atque ut decem talentis eum iudices multarent, impetravit quidem, tamen ipse neque ab hoc neque a ceteris duobus quicquam pecuniae recuperasse videtur.

His videlicet molestis negotiis commotus, ut ipse causam apud iudices agere posset, iam iuvenis totum se contulit ad studium eloquentiae; quem ad finem non solum audiebat oratores, qui tum clarissimi habebantur in iudiciis vel in contione populi, sed etiam disciplina et institutione utebatur oratoris, qui eo tempore summa laude floruit praecipueque in litibus hereditariis orationes non habuit quidem, at aliis habendas confecit, Isaei. Cuius disciplinae non absunt vestigia in Demosthenis orationibus, imprimis iis, quae contra Aphobum scriptae hodie supersunt. Praeterea Isocratis orationes Thucydidisque historiam diligenter eum lectitasse verisimillimum est, neque licet dubitari, quin omnium virium contentione se dederit *) exercitationi oratoriae; quamquam notissimae illae fabellae, quae a biographis Graecis scriptoribusque Latinis narrantur de studiorum eius ratione, minorem habent fidem quam ea, quae de vitiis quibusdam linguae et laterum imbecillitate multi memoriae prodiderunt.

*) Ipsius Demosthenis de se verba affert Cicero (Tusc. IV. 19, 44): „dolere se aiebat, si quando opificum antelucana victus esset industria."

Ita Demosthenes cum audiendo dicendo exercendo artis rhetoricae praecepta penitus percepisset, ipse, ut vitam toleraret remque familiarem tutorum fraude deminutam augeret, mercede orationes scribere coepit. Neque logographorum quemquam, si Lysiam excipias, a litigatoribus frequentius arcessitum esse quam Demosthenem colligi potest ex magno orationum huius iudicialium numero, quae in manibus nostris sunt. Quarum pars est habita in publicis causis — λόγοι δικανικοὶ δημόσιοι —, pars in privatis — λ. δ. ἰδιωτικοί —. Primae utriusque generis*) orationes ad annum fere 359 recedunt. Paucis annis post (355) ipse patronus — συνήγορος — exstitit dixitque pro Ctesippo Chabriae filio adversus Leptinem orationem, quae inscribitur περὶ τῆς ἀτελείας.

His officiis per aliquot annos functus Demosthenes in arte oratoria satis exercitatus sibi esse videbatur, ut pro contione populi dicere auderet. Quo tempore primum id fecerit, non traditur; at successu adeo caruisse eum, ut a populo irrisus de sua ipsius facultate dicendi desperaret, consensu eorum, qui vitam Demosthenis scripserunt, confirmatur. Qui ut hanc rem sane miram ac paene incredibilem explicarent, alius alias excogitarunt narratiunculas, ex quibus, si omittimus quicquid exornandi vel exaggerandi gratia fictum esse apparet, haec intellegere possumus: offensioni fuisse populo oratorem, propterea quod parum inservisset

*) Or. LI. περὶ τοῦ στεφάνου τῆς τριηραρχίας, quae inter privatas legitur, publicarum numero adiungenda est.

ornatui vel gratiae orationis atque motum gestumque minus ad vocem accommodasset. Quantopere autem actionis dignitate animi audientium moveantur, offendantur deformitate agendi, ipsum Demosthenem postea professum esse ait Cicero, cum scribit (Brut. 38, 142): „Demosthenem ferunt ei, qui quaesivisset quid primum esset in dicendo, actionem, quid secundum, idem et idem tertium respondisse.“ Atque ex quo tempore cognovit earum rerum studio sibi opus esse ampliore, — non rhetor, sed histrio dicitur quidam Satyrus animum eius illuc advertisse —, quin indefessa diligentia et assiduitate exercitationis mox effecerit, ut ab omni parte ad perfectionem perveniret, quis est qui dubitet? Neque enim postea in contionem prodeunti simile quicquam accidisse comperimus, immo vero ille mox omnes qui tunc erant oratores longe superavit atque eloquentiae principatum obtinuit.

Magna igitur fuit virtus Demosthenis in omni genere dicendi, neque minor prudentia, morum integritas, constantia, patriae amor in rerum publicarum administratione, cui reliquam vitam totam dederat. Cuius praeclarissima nobis reliquit monumenta orationes in contionibus populi habitas — *λόγους συμβουλευτικούς* sive *δημηγορίας* —, quarum aetate prima est de symmoriis (*περὶ τῶν συμμοριῶν*) habita a. 354. Sequuntur orationes pro Megalopolitis (*ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν*) a. 353 et de Rhodiorum libertate (*ὑπὲρ τῆς Ῥοδίων ἐλευθερίας*) a. 351. Reliquas, quae a Demosthene proximis decem annis

habitae sunt, Olynthiacas tres, totidem Philippicas, de pace, Chersonesiticam uno nomine Philippicarum comprehendere solemus, quippe quibus omnibus ille periculum in dies magis a Macedonum rege imminens propulsare conatus sit. Neque vero posteaquam ad rempublicam accessit, iudiciali dicendi genere prorsus abstinuit; in huius modi orationum numero sunt duae, quibus Demosthenes apud iudices aperuit omnem suam voluntatem consiliaque, quae de republica habuit, una 'de falsa legatione' (*περὶ τῆς παραπρεσβείας*), qua ipse accusavit Aeschinem, altera 'de corona' (*περὶ τοῦ στεφάνου*) adversus eundem pro Ctesiphonte habita, omnium Demosthenicarum facile princeps.

Summa autem orationum, quae Demosthenis nomen prae se ferunt, est LX *). Quo tamen numero comprehenduntur circiter XXVII, quas ab aliis compositas esse hodie viri docti vel omnes vel plurimi consentiunt; veluti quae inscribitur 'de Halonneso', eam iam veteres quidam recte adscripserunt Hegesippo. Accedunt Epistulae sex et Exordiorum LVI collectio (*προοίμια*), de quibus, num tribuendae sint Demostheni, sententiae hodie quoque variantur.

---

*) Duodecimo loco intra orationum seriem in libris manu scriptis numeratur Epistula Philippi, cuius rationem non habemus.

III.

Demosthenis vitae res memorabiles observato annorum ordine deinceps compositae.

Anni Olymp.	Anni a. Chr. n.	
98,4	384	Nascitur Demosthenes, Demosthenis Paeaniensis et Cleobulae filius.
101,1	376	Patre mortuo filius traditur tribus tutoribus.
103,3	366	Sui iuris factus D. eloquentiae studio incumbere coepit institutione usus Isaei.
104,1	364	Aphobus tutor a D. in ius vocatus causa cecidit. Orationes contra Aphobum habitae.
105,1	359	Philippus succedit Perdiccae fratri in regno Macedoniae.
		D. aliis orationes scribere incipit.
105,4	357	Athenienses Euboeam auxiliis missis a Thebanis defendunt. Philippus Amphipoli Pydna Potidaea potitur.
		Oritur bellum sociale.
106,1	356	Alexander Magnus nascitur.
106,2	355	Pax inter Athenienses sociosque facta.
		Bellum Phocense exoritur.
106,3	354	Orationes adversus Leptinem et de symmoriis.
106,4	352	Phil. Phocensibus in Thessalia victis a Thermopylis recedere coactus ab Atheniensibus in Thraciam proficiscitur.
107,1	351	Oratio contra Philippum prima.
107,2	350	Athenienses Phocione duce in Euboeam Plutarcho tyranno auxilio profecti infectis rebus revertuntur.
107,4 —108,1	349 —348	Olynthii a Philippo oppugnati ab Atheniensibus auxilium petunt. Orationes Olynthiacae tres. Olynthus expugnatur.

Anni		
Olymp.	a. Chr. n.	
108,2-3	346	Inter Athenienses et Philippum pax fit, quae dicitur Philocratea. D. bis legatus in Macedoniam missus.
		Clades Phocensium. Amphictyonum legati Athenas veniunt. Oratio de pace. Aeschines legationis gestae ratione reddita a D. in ius vocatur.
109,1	344	Argivi et Messenii a Philippo adiuvantur contra Lacedaemonios. D. legatus in Peloponneso.
		Oratio Philippica altera.
	343	Philocrates ab Hyperide accusatus a iudicibus damnatur. Megarenses, Ambracia, Acarnania a Philippo insidiis appetuntur.
109,2		Aeschines a D. *παραπρεσβείας* accusatus ex damnatione effugit. Oratio *περὶ τῆς παραπρεσβείας*.
		Philippus in Euboeam militibus missis tyrannos urbibus imponit.
109,3	342	Diopithes colonis Atticis praeficitur in Chersoneso.
		Philippus Thraciae bellum infert.
	341	Oratio *περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ* et Philippica tertia.
		D. legatus Byzantium missus Byzantios ad foedus cum Atheniensibus faciendum perducit.
110,1	340	Byzantium a Philippo oppugnatur; Athenienses bellum regi indicunt et classem auxilio mittunt Byzantium.
110,2	339	Obsidione omissa Philippus dux belli contra Locros Amphissaeos ab Amphictyonibus electus Elateam occupat. Demosthene

Anni		
Olymp.	a. Chr. n.	
		auctore Thebani foedus ineunt cum Atheniensibus.
110,3	338	Pugna ad Chaeroneam facta Thebáni se dedunt Philippo, Athenienses pacem facere coguntur. Civium occisorum memoriam D. laudat oratione funebri.
110,4	337	D. theoricorum praefectus. Eo auctore populus moenia urbis refici iubet ipseque parti operis praeficitur. Quo in munere gerendo quia ille summam laudem meruit, Ctesiphon rogationem fert de coronando Demosthene. Rem inhibet Aeschines interposita intercessione.
111,1	336	Philippus Aegis necatur; in regno succedit Alexander filius.
111,2	335	Thebanis rebellantibus Athenienses Demosthene et Lycurgo instigantibus opem ferunt. Quare Alexander Thebanis oppressis illos viros ab Atheniensibus exposcit; populo vero deprecanti rex eos condonat.
	334	Alexander in Asiam exercitum ducit.
112,3	330	De lite, quam Aeschines Ctesiphonti intenderat, usque adhuc dilata agitur in iudicio. Demosthenis *περὶ τοῦ στεφάνου*, Aeschinis *κατὰ Κτησιφῶντος* orationes. Aeschines ipse a iudicibus pecunia multatus Athenis profugit.
113,4	324	Harpalus pecuniae regiae custos cum pecuniarum parte ex Asia Athenas profugit; Demosthene auctore correptus in vincula est coniectus, pecunia in arce reposita.

Anni		
Olymp.	a. Chr. n.	
		Quae ubi Harpalo e vinculis elapso numerata est, cum dimidia fere pars deesset eius summae, quam ille a se allatam esse indicaverat, quaestio ab Areopago habita est. Ibi D. cum aliis accusatus, quod pecuniam ab Harpalo accepisset, cum frustra se defendisset, L talentis multatus et cum solvere non posset, in carcerem deductus est. Unde clam aufugit et in exilium iit Aeginam.
141,1	323	Alexander moritur Babylone.
114,2		Athenienses et aliae civitates Graecae arma movent contra Macedones, Demostheni reditum decernit populus.
114,3	322	Antipater victos apud Crannonem Graecos ad pacem faciendam coegit. Athenis D. cum Hyperide aliisque capitis damnatus in Calauriam insulam confugit. Ibi sedens in Neptuni templo ad aram, ne ab Antipatri satellitibus comprehenderetur, veneno hausto sibi ipse mortem conscivit. — Mortuo postea statua in foro posita est inscripta hoc modo: *Εἴπερ ἴσην ῥώμην γνώμῃ, Δημόσθενες, εἶχες,* *Οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.*

CONSPECTUS

locorum, quibus huius edit. scriptura discrepat a Teubneriana edit. IV., quam curavit Frid. Blass.

Uncos, quos Bl. in textu posuit, removi omnes; vocabulorum, quibus ille uncos addiderat, multo maiorem partem retinui. Cetera quae ex auctoritate codicum restitui, infra sine ullo additamento ponuntur.

Phil. I. 1. ὑπὸ τούτων; πρότερον. — 2. αὐτῶν. — 7. ἁπλῶς del. — 8. τὰ παρόντα; ταῦτα. — 10. ὑπέρ; γάρ post γένοιτο. — 18. τοῦτο. — 25. στρατηγουμένων. — 29. εἶναι; συμπλέων. — 31. πρὸς ἥν. — 34. ἔχων S. — 35. ἀναλίσκεται S. — 37. προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὅ S.; οὖσαι. — 42. ἦμεν ἄν. — 43. ὑπέρ et περί cum Bl. in Addendis; καλῶς. — 45. τοιούτους. — 46. ἐκεῖνος. — 49. οὕτω γε Bl. in Add.

Olynth. I. τῇ πόλει; ἐνίοις ἄν. — 3. εὐτρεπίσηται Rosenberg. — 5. πολεμοῦσιν. — 6. ἔτι. — 10. ὑπηρετημένων S. — 15. ἐστίν; ὧν οὐκ. — 16. σκοπῶν Bl. in Add. — 20. ἕως. — 22. ἀποστερηθήσεται. — 23. ἀήθεις τοῦ. — 25. βαδίζειν. — 27. μόνας; πόλεμον; ζημίας.

Olynth. II. 5. τούτοις; φαῦλον. — 8. ἢ ὡς; [Θετταλοί] Rosenberg. — 10. εἶναι προσήκει. — 11. ἡμᾶς S. — 12. ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα S. — 13. τὴν μεταβολήν del. Cobet. — 15. ἂν συμβῇ τι; βασιλεύς. — 17. ὄντες. — 19. ἀνθρώπους ante μίμους del. — 22. ταύτῃ; αὐτῶν. — 23. ἐστίν; αὐτός; ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει. — 24. καί post πάντας om. S. — 25. αὐτῶν. — 26. πράξεων del. Gebauer. — 28. Ἀμφίπολις, καὶ ἄν de meo scr.

Olynth. III. 2. *καὶ μάλα*. — 3. *καί* ante *παρὼν* del. — 6. *ὑπὲρ Φιλίππου*. — 9. *ποιήσειν*. — 10. *τοῖς νομοθέταις*. — 12. *λοιπὸν μᾶλλον ἔτι*. — 14. *ὑμᾶς* del. Cob. — 16. *οὐχ ὅ τι*. — 17. *συγκατασκευάσαντες*. — 20. *ἐστὶν ἀνθρώπων*. — 24. *νῦν*. — 27. *ὁμοίως καί*; *καί* ante *Λακεδ*. del. Dobree. — 30. *τῶν πολιτευομένων*; *αὐτῶν*. —31. *πράττεται*; *γεγένησθε*; *θεωρικῶν*. — 33. *χρήσησθε*. — 34. *ἡμῶν* S. — 35. *μικρῶν*; *τάξιν ποιήσας* del.

De pace. 5. *τότε*. — 6. *καί* post *πόλιν* del. — 8. *νῦν ἅπαντας ᾐσθῆσθαι*. — 9. *τὸ τρίτον*. — 12. *οὐδὲν λῆμμ' ἂν οὐδεὶς ἔχοι*; *καθείλκυκεν* S. — 13. *ὁποία τις* S. — 15. *ἡμᾶς* Schaefer. — 19. *ἡμῖν πολεμῆσαι* del. — 21. *περιεῖναι* de meo scr. — 22. *ἐβούλετο* del. Herwerden. — 23. *τοῦτο μέντοι*.

Phil. II. 3. *πάντες* S. — 5. *πάνθ' ἡμᾶς*. — 6. *προσθήσεσθε* S. — 14. *πρὸς τούς*. — 16. *οὐκ ἄν*. — 18. *ἡγεῖτο*. — 20. *ἧς*. — 23. *δή*. — 24. *ταῦτα*. — 25. *ἀλλωτριωτάτας*. . . . *ἐναντίος* ex auctoritate codd. — 27. *περιστοιχίζεσθε*; *συνοίσειν*. — 33. *μέν* post *βουλοίμην* om. S. — 35. *τόθ' ὑμᾶς* Weil.

Cherson. 1. *λόγον*. — 5. *ἔστω δή* Dobree. — 7. *πρότερον πολεμοῦνθ' ἡμῖν*. — 10. *παρόντα*; *ἀπόλωλεν* Vulg. — 13. *τὰ νῦν* S.; *κατασκ. τοῦτο* S. — 14. *ἀπό*. — 20. *ἡμῶν τινες*. — 21. *ὑμᾶς* del. — 23. *ἐρωτῆσαι, βούλομαι*. — 24. *δεῖ· λέξω δή* Bl. in Add. — 28. *κωλῦσαι*. — 30. *πάντων αἴτιος* S. — 31. *ἄν* ante *μοί* om. — 33. *ἐκεῖνος* S. — 36. *φήσαιεν* S. — 41. *ἃ πολλά*; *τὰ νῦν*. — 42. *δεινοί*. — 43. *ἀμύνεται* S. — 44. *ἐστὶν οὐδείς*; *ἂν* . . . . *εἴποι*; del. *καὶ κατασκευάζεται* S. — 46. *ἀνθρώπων*. — 47. *ταῦτ'* (vulg.) *ἐθελήσητε*; *καὶ μένειν* vulg. — 48. *μεγάλης*. — 49. *ἔγωγ' αὐτὸς μέν*. — 50. *μηδενὶ μήτε* Bl. in Add. — 51. *περί* Bl. in Add. — 53. *ἡγήσεσθε* Bekk.; *ἄγειν*. — 55. *αὐτό*. — 56. *ἐστί*. — 57. *τούτου* S. — 58. *ἀκριβῶς*; *καὶ ἄλλα*. — 59. *τῶν*; *αὐτῶν*. — 63. *πάντες ἴσασιν*; *ἀπεστέρησθε*; add. *ἐν τῷ πολέμῳ*, quae fortasse propter similitudinem quandam sequentium litterarum exciderunt (ΕСΙΩΠΩΛΛΛΕΝ). — 65. *τὰ Φιλίππου* post *Θετταλίᾳ*. — 67. *στέρεσθαι* S. — 71. *πείθεσθε* S. —75. *λέγει* de meo scr. — 76. *ὅσοις* S. — 77. *δέ* ante *δέῃ* om. S.

Phil. III. 9 (11). *αὐτόν* post *ἤ* S. — 11 (13). *μέν* om. post *οἶ*. — 15 (17). *μετά*. — 17 (19). *δεῖ* S. — 19 (21). *τὸ κατ' ἀρχάς*; *ἦν* del. — 21 (23). *οὔτε* ter. — 23 (25). *οὐδὲν μέρος* E. Müller. — 27 (29). *κερδᾶναι*. — 28 (30). *εἶναι*. — 29 (31). *βαρβάρου*; *σπουδαῖον οὐδὲν ἦν πρότερον* S. — 37 (39). *ἄν τις* Bl. in Add. — 38 (40). *πάντα* om. S. — 39 (41). *προγ. τῶν ὑμετέρων*. — 41 (43). *τότε ταῦτα* S. — 48 (50). *δ' ἐπί* S. — 63 (65). *ἔθ' ὑμῖν* Franke; *μέν* post *γένοιτο* S. — 65 (67). *τὰ τοιαῦτ' ἐλπίζειν*. — 67 (69). *αὐτοῖς*. — 69 (71). *αὐτοί* S. — 73 (75). *οὐδέ* S. — 74 (76). *δέ τις*.

In Excerptis ubi novus partium contextus postulare videretur, hic illic transitionis particulas aut delevi aut immutavi.

I.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Α.

ARGUMENTUM.

In numero hostium, a quibus Philippus Amyntae filius, ubi primum in Macedonia regnare coepit (a. 359), undique circumventus est, fuerunt Athenienses quoque; hi enim turbatis omnibus in Macedonia rebus occasionem sibi datam esse putaverant Amphipolim bello Peloponnesiaco amissam recuperandi. Rex autem quo facilius a ceteris hostibus, Illyriis Paeonibus Thracibus se defenderet, deinde domi res componeret, Atheniensibus oblata pace Amphipolim non solum concessit, sed cum ipsi urbem capere nequirent, sese expugnatam traditurum promisit. Cuius operae mercedem Pydnam urbem Athenienses occulto pacto regi condonaverunt. Sed praeter eorum exspectationem cecidit res: utramque urbem Philippus et armorum vi cepit et proditione (357), reddidit Atheniensibus neutram. Proximo anno Potidaeam iisdem eripuit atque illam urbem et Anthemunta concessit Olynthiis,

quos ne ad Atheniensium se applicarent societatem, foedere secum coniunxit. Deinde Illyrios et Paeones, cum iterum bellum apparassent, singulos adgressus perdomuit castellaque communiit in eorum finibus; inde cum arma tulisset in Thraciam, rediens Methonen, quae urbs ad sinum Thermaicum sita foedere sociata erat cum Atheniensibus, antequam classis Athenis auxilio missa adventaret, expugnavit (353). Qua urbe potitus quasi aditum sibi patefecit ad Thessaliam. Ibi discordiis exortis inter principes, qui singularum urbium tenebant imperia, Pherarum tyranni socios sibi adsciverant Phocenses. Contra quos auxilio arcessitus Philippus, postquam cum exercitu in Thessaliam ingressus est, initio male rem gessit, postea cum maiores coegisset copias, Phocenses ipsumque ducem Onomarchum devictos ad internecionem adduxit. Simul ut Thessalos socios in fide contineret atque ora maritima potiretur, Pagasas occupavit et in Magnesia paeninsula praesidia disposuit. Quin etiam in Graeciam conatus est traducere exercitum causam interponens sacrilegorum Phocensium reliquias sibi esse exstinguendas; at quominus rex iam tum consilium suum exsequeretur, Thermopylarum faucibus celeriter occupatis impediverunt Athenienses (352). Sed cum antea illi, qua erant segnitie ignaviaque, quotienscumque auxilia sociis mittere constituerant, ad tempus non adfuissent, factum erat, ut iam ne in mari quidem, cuius summum imperium ad id tempus obtinuerant ipsi neque alius quisquam tentaverat,

tuti essent ab insidiis Macedonum: e Lemno et Imbro insulis captivi abrepti sunt cives Athenienses, ad Euboeam mercatoriae naves deprehensae, ad ipsam Atticae oram haud procul a Marathone sacra triremis capta. Sollicitis de iis rebus civium animis supervenit nuntius Philippum subito e Thessalia in Thraciam profectum petere Chersonesum, quam Athenienses aliquot ante annis suae fecerant dicionis, et imminere Olyntho. Crebri praeterea rumores de aliis regis consiliis Athenas referebantur augebantque pavorem; item in morbum eum incidisse in Thracia allatum est, neque qui dicerent eum esse mortuum deerant. Ita modo incerta spe modo timore exagitati cum nescirent cives, cuinam crederent quidve esset faciendum, Demosthenes in contione orationem habuit Philippicam primam ineunte ut videtur anno 351, qua novam proponeret belli gerendi rationem.

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ἄν, ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον, εἰ δὲ μή, τότ' ἂν καὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γιγνώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέονθ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὦ ἄνδρες Ἀθη- 2
ναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύ-

λως ἔχειν δοκεῖ. ὃ γάρ ἐστι χείριστον αὐτῶν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὐδέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεὶ εἴ τοι πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ βελτίω
3 γενέσθαι. ἔπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίκην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων, ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολύς, ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. τίνος οὖν εἵνεκα ταῦτα λέγω; ἵν' εἰδῆτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστιν φοβερὸν οὔτ', ἂν ὀλιγωρῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασιν τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθα ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρῆν.
4 εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει, ὀρθῶς μὲν οἴεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ', ὅτι εἴχομέν ποθ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν καὶ Ποτείδαιαν καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλῳ, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἐθνῶν αὐτονομούμενα κἀλεύθερ' ὑπῆρχε καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐβούλετ' ἔχειν
5 οἰκείως ἢ 'κείνῳ. εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστιν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτειχίσματα τῆς αὑτοῦ χώρας

ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἂν ὧν νυνὶ πεποίηκεν ἔπραξεν οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατ' ἂν δύναμιν. ἀλλ' εἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα τὰ χωρί' ἆθλα τοῦ πολέμου κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων. καὶ γάρ τοι ταύτῃ χρησάμενος 6
τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει τὰ μὲν ὡς ἂν ἑλών τις πολέμῳ, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὁρῶσι παρεσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἃ χρή. ἂν τοίνυν, ὦ 7
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν αὑτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφεὶς εἰρωνείαν ἕτοιμος πράττειν ὑπάρξῃ, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ' ἐὰν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι καὶ παύσησθ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομιεῖσθ', ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατερρᾳθυμημένα πάλιν ἀναλήψεσθε κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε. μὴ γὰρ ὡς θεῷ 8
νομίζετ' ἐκείνῳ τὰ παρόντα πεπηγέναι πράγματ' ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ δέδιεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκούντων οἰκείως ἔχειν· καὶ ἅπανθ' ὅσα περ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ' ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι. κατέπτηχε μέντοι πάντα ταῦτα νῦν οὐκ ἔχοντ' ἀποστροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥᾳθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι φημὶ δεῖν ἤδη. ὁρᾶτε γάρ, 9

ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἷ προελήλυθ' ἀσελ-
γείας ἄνθρωπος, ὃς οὐδ' αἵρεσιν ὑμῖν δίδωσι τοῦ
πράττειν ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους
ὑπερηφάνους ὥς φασι λέγει, καὶ οὐχ οἷός ἐστ' ἔχων
ἃ κατέστραπται μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' ἀεί τι προσ-
περιβάλλεται καὶ κύκλῳ πανταχῇ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ
10 *καθημένους περιστοιχίζεται. πότ' οὖν, ὦ ἄνδρες*
Ἀθηναῖοι, πόθ' ἃ χρὴ πράξετε; ἐπειδὰν τί γένηται;
ἐπειδὰν νὴ Δί' ἀνάγκη. νῦν δὲ τί χρὴ τὰ γιγνόμεν'
ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην
ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι.
ἢ βούλεσθ', εἰπέ μοι, περιιόντες αὐτῶν πυνθάνεσθαι·
„λέγεταί τι καινόν"; γένοιτο γὰρ ἄν τι καινότερον, ἢ
Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν
Ἑλλήνων διοικῶν; „τέθνηκε Φίλιππος;" „οὐ μὰ Δί', ἀλλ'
11 *ἀσθενεῖ". τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι*
πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ
οὕτω προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γὰρ
οὗτος παρὰ τὴν αὑτοῦ ῥώμην τοσοῦτον ἐπηύξηται,
12 *ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν. καίτοι καὶ τοῦτο·*
εἴ τι πάθοι καὶ τὸ τῆς τύχης ἡμῖν, ἥπερ ἀεὶ βέλτιον ἢ
ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο,
ἴσθ' ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγ-
μασιν τεταραγμένοις ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε διοι-
κήσαισθε, ὡς δὲ νῦν ἔχει, οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν
Ἀμφίπολιν δέξασθαι δύναισθ' ἄν, ἀπηρτημένοι καὶ
ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις.
13 *Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας*
ὑπάρχειν ἅπαντας ἑτοίμως, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ
πεπεισμένων παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρα-
σκευῆς, ἣν ἀπαλλάξαι τῶν τοιούτων ἂν πραγμάτων

ὑμᾶς οἴομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὕστινας χρημάτων, καὶ τἄλλ' ὥς ἄν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν, δεηθεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον. ἐπειδὰν ἅπαντ' ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προ- 14
λαμβάνετε· μηδ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγμαθ' ἡγείσθω. οὐ γὰρ οἱ „ταχὺ" καὶ „τήμερον" εἰπόντες μάλιστ' εἰς δέον λέγουσιν· οὐ γὰρ ἂν τά γ' ἤδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κωλῦσαι δυνηθείημεν· ἀλλ' ὃς ἂν δείξῃ, 15
τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνήσεται, ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἂν κακῶς. οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεταί τι. ἡ μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ πρᾶγμ' ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει· κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.

Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις 16
πεντήκοντα παρασκευάσασθαί φημι δεῖν, εἶτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, ἐάν τι δέῃ, πλευστέον εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσιν. πρὸς δὲ τούτοις τοῖς ἡμίσεσιν τῶν ἱππέων ἱππαγωγοὺς τριήρεις καὶ πλοῖ' ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν 17
ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ Ὄλυνθον καὶ ὅποι βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τοῦτ' ἐν τῇ γνώμῃ παραστῆσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς Εὔβοιαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἁλίαρτον καὶ τὰ τελευταῖα πρώην εἰς Πύλας, ἴσως ἂν ὁρμήσαιτε. οὔτοι παντελῶς, οὐδ' εἰ μὴ 18

ποιήσαιτ' ἂν τοῦτο, ὥς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρό-
νητον ἔσται· ἵν' ἢ διὰ τὸν φόβον, εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς
— εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς· εἰσί γάρ, εἰσὶν οἱ πάντ'
ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ
δέοντος — ἡσυχίαν ἔχῃ, ἢ παριδὼν ταῦτ' ἀφύλακτος
ληφθῇ, μηδενὸς ὄντος ἐμποδὼν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου
19 χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῷ καιρόν. ταῦτα μέν ἐστιν, ἃ
πᾶσιν δεδόχθαι φημὶ δεῖν καὶ παρεσκευάσθαι προσ-
ήκειν οἴομαι· πρὸ δὲ τούτων δύναμίν τιν', ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, φημὶ προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἣ συνεχῶς
πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖνον ποιήσει. μή μοι μυρίους
μηδὲ δισμυρίους ξένους, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους
ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἣ τῆς πόλεως ἔσται, κἂν ὑμεῖς
ἕνα κἂν πλείους κἂν τὸν δεῖνα κἂν ὁντινοῦν χειροτο-
20 νήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται κἀκολουθήσει. καὶ
τροφὴν ταύτῃ πορίσαι κελεύω. ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ
δύναμις καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν τροφὴν ἕξει, καὶ
πῶς ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαστον
τούτων διεξιὼν χωρίς. ξένους μὲν λέγω — καὶ ὅπως
μὴ ποιήσεθ' ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν· πάντ' ἐλάττω
νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖς
ψηφίσμασιν αἱρούμενοι ἐπὶ τῷ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ
ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες,
21 τούτοις προστίθετ', ἂν ἐλάττω φαίνηται. λέγω δὴ τοὺς
πάντας στρατιώτας δισχιλίους, τούτων δ' Ἀθηναίους
φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἄν τινος ὑμῖν
ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῇ, χρόνον τακτὸν στρατευο-
μένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῇ καλῶς
ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλοις· τοὺς δ' ἄλλους ξένους
εἶναι κελεύω. καὶ μετὰ τούτων ἱππέας διακοσίους,
καὶ τούτων πεντήκοντ' Ἀθηναίους τοὐλάχιστον, ὥσπερ

τοὺς πεζούς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἱππαγωγοὺς τούτοις. εἶεν· τί πρὸς τούτοις ἔτι; τα- 22
χείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ. πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσεται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω, ἐπειδάν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω.

Τοσαύτην μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, 23
ὅτι οὐκ ἔνι νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῳ παραταξομένην, ἀλλὰ λῃστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν ὑπέρογκον αὐτήν, οὐ γάρ ἐστι μισθὸς οὐδὲ τροφή, οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. πολίτας δὲ παρ- 24
εῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὗ Πολύστρατος ἡγεῖτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἶδ' ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. ἐξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασιν. καὶ παρακύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον, πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῖ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα, ὁ στρατηγὸς δ' ἀκολουθεῖ, εἰκότως· οὐ γὰρ ἔστ' ἄρχειν μὴ διδόντα μισθόν. τί οὖν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφε- 25
λεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν στρατηγουμένων παρακαταστήσαντας, ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ', ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. εἰ γὰρ

ἔροιτό τις ὑμᾶς, εἰρήνην ἄγετ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γ', εἴποιτ' ἄν, ἀλλὰ Φιλίππῳ πολε-
26 μοῦμεν. οὐκ ἐχειροτονεῖτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγοὺς καὶ φυλάρχους καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσιν; πλὴν ἑνὸς ἀνδρός, ὃν ἂν πέμψητ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον.
27 οὐ γὰρ ἐχρῆν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἵππαρχον παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέλαον ἱππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ.

28 Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἡγεῖσθε λέγεσθαι, τὸ δὲ τῶν χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτ' ἀκοῦσαι. τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. χρήματα τοίνυν, ἔστιν μὲν ἡ τροφή, σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ, τάλαντ' ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρός, δέκα μὲν ναυσὶ ταχείαις τετταράκοντα τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ τοῦ μηνὸς ἑκάστου, στρατιώταις δὲ δισχιλίοις τοσαῦθ' ἕτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ, τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίοις οὖσιν, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος
29 λαμβάνῃ τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι, σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς ὅτι, τοῦτ' ἂν γένηται, προσποριεῖ τὰ λοίπ' αὐτὸ τὸ

στράτευμ' ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν ἐντελῆ. ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντὴς πάσχειν ὁτιοῦν ἕτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦθ' οὕτως ἔχῃ. πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι; τοῦτ' ἤδη λέξω.

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

Ἃ μὲν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθ' 30
εὑρεῖν, ταῦτ' ἐστίν. ἐπειδὰν δ' ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκῃ, χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.

Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέ- 31
μου καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμεῖτ', ἐνθυμηθείητε καὶ λογίσαισθ', ὅτι τοῖς πνεύμασιν καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φίλιππος καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶν' ἐπιχειρεῖ, ἡνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ' ἐκεῖσ'
ἀφικέσθαι. δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ βοη- 32
θείαις πολεμεῖν, ὑστεριοῦμεν γὰρ ἁπάντων, ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει Λήμνῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σκιάθῳ καὶ ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σῖτος καὶ ἃ χρὴ στρατεύματι πάνθ' ὑπάρχει· τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ γενέσθαι ῥᾴδιον καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασιν ῥᾳδίως ἔσται.

33 Ἃ μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστὰς ὑφ' ὑμῶν βουλεύσεται· ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστίν, ἀγὼ γέγραφα. ἂν ταῦτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε, τὰ χρήματα πρῶτον λέγω, εἶτα καὶ τἆλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας τὰς τριήρεις τοὺς ἱππέας, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν νόμῳ κατακλείσητ' ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' ἀεὶ περὶ τῶν
34 αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες· κἄτι πρὸς τούτῳ πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ' οὗτος τίς; ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων ἄγων καὶ φέρων τοὺς πλέοντας τὴν θάλατταν. ἔπειτα τί πρὸς τούτῳ; τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον εἰς Λῆμνον καὶ Ἴμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ' ἔχων, πρὸς τῷ Γεραστῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν ἀμύθητα χρήματ' ἐξέλεξε, τὰ τελευταῖ' εἰς Μαραθῶν' ἀπέβη καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη, ὑμεῖς δ' οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους,
35 οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν. καίτοι τί δήποτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν μὲν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων ἀεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου γίγνεσθαι, ἄν τε δεινοὶ λάχωσιν ἄν τ' ἰδιῶται τούτων ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀναλίσκεται χρήματα, ὅσ' οὐδ' εἰς ἕνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν ὅσην οὐκ οἶδ' εἴ τι τῶν ἁπάντων ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγα-

σάς, τὸν εἰς Ποτείδαιαν; ὅτι κεῖνα μὲν πάντα νόμῳ 36
τέτακται, καὶ πρόοιδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς
χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ
τοῦ καὶ τί λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέταστον
οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἠμέληται, ἐν δὲ τοῖς περὶ
τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ ἄτακτ' ἀδιόρ-
θωτ' ἀόρισθ' ἅπαντα. τοιγαροῦν ἅμ' ἀκηκόαμέν τι,
καὶ τριηράρχους καθίσταμεν, καὶ τούτοις ἀντιδόσεις
ποιούμεθα, καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν, καὶ
μετὰ ταῦτ' ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε καὶ τοὺς
χωρὶς οἰκοῦντας, εἶτ' αὐτοὺς πάλιν, εἶτ' ἀντεμβιβάζειν, 37
εἶτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν
ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρα-
σκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ
μένουσιν καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρω-
νείαν. ἃς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθ' ἡμῖν
ὑπάρχειν, οὐδὲν οἷαί τ' οὖσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν
καιρῶν ἐξελέγχονται. ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλή-
λυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας
ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

Τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμέ- 38
νων ἀληθῆ μέν ἐστι τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν
ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡδέ' ἀκούειν. ἀλλ' εἰ μέν, ὅσ' ἄν τις
ὑπερβῇ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγμαθ'
ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἡ
τῶν λόγων χάρις, ἂν ᾖ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία
γίγνεται, αἰσχρόν ἐστι φενακίζειν ἑαυτούς, καὶ ἅπαντ'
ἀναβαλλομένους, ἂν ᾖ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν
ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς 39

ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγ-
μασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων,
καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξι-
ώσειέν τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν
πραγμάτων τοὺς βουλευομένους, ἵν' ἂν ἐκείνοις δοκῇ,
ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβάντ' ἀναγκάζωνται
40 διώκειν. ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύ-
ναμιν πάντων ἔχοντες, τριήρεις ὁπλίτας ἱππέας χρημά-
των πρόσοδον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας
οὐδενὶ πώποτ' εἰς δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ' ἀπολεί-
πετε, ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν
Φιλίππῳ. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς ἀεὶ τῆς πληγῆς
ἔχεται, κἂν ἑτέρωσε πατάξῃς, ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες·
προβάλλεσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον οὔτ' οἶδεν οὔτ' ἐθέλει.
41 καὶ ὑμεῖς, ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε
βοηθεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθί
που, συμπαραθεῖτ' ἄνω κάτω καὶ στρατηγεῖσθ' ὑπ'
ἐκείνου, βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ
τοῦ πολέμου οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτ' οὐδέν,
πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. ταῦτα
δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν· νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν ἥκει
42 τὴν ἀκμήν, ὥστ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ. δοκεῖ δέ μοι θεῶν
τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς
πόλεως αἰσχυνόμενος, τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην
ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ. εἰ γὰρ ἔχων ἃ κατέστραπται καὶ
προείληφεν, ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν
ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἄν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην
καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἴσχιστ' ὠφληκότες ἦμεν
ἂν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τινι καὶ τοῦ πλείονος
ὀρεγόμενος, ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παν-
43 τάπασιν ἀπεγνώκατε. θαυμάζω δ' ἔγωγε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν

μήτ' ἐνθυμεῖται μήτ' ὀργίζεται ὁρῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην ὑπὲρ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον, τὴν δὲ τελευτὴν οὖσαν ἤδη περὶ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου· — ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μή τις κωλύσει — εἶτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν; καὶ τριήρεις κενὰς καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἂν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε καλῶς; οὐκ ἐμβησόμεθ'; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει 44
γέ τινι στρατιωτῶν οἰκείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσόμεθα; „ποῖ δὴ προσορμιούμεθ';" ἤρετό τις. εὑρήσει τὰ σαθρά, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν· ἂν μέντοι καθώμεθ' οἴκοι, λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων. ὅποι μὲν 45
γὰρ ἄν, οἶμαι, μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῇ, κἂν μὴ πᾶσα, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, οὐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους. οὐ γὰρ ἔστ', οὐκ ἔστιν ἕν' ἄνδρα 46
δυνηθῆναί ποτε ταῦθ' ὑμῖν πρᾶξαι πάνθ', ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν δεῖν' αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν' ἔστι, τὰ δὲ πράγματ' ἐκ τούτων ἀπόλωλεν· ὅταν γὰρ ἡγῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ, πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥᾳδίως ἐνθάδ' ὦσιν, ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν ἂν ἀκούσηθ', ὅ τι ἂν τύχητε ψηφίζησθε, τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν;

Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες 47
Ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ

μάρτυρας τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἴκαδ'
ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς
τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὁρᾶν. νῦν δ'
εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης, ὥστε τῶν στρα-
τηγῶν ἕκαστος δὶς καὶ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ
θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ αὐτῶν
ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδρα-
ποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἱροῦνται
τοῦ προσήκοντος· κακούργου μὲν γάρ ἐστι κριθέντ' ἀπο-
48 θανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις. ἡμῶν
δ' οἱ μὲν περιιόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φί-
λιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πολι-
τείας διασπᾶν, οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασι-
λέα, οἱ δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν, οἱ δὲ λόγους
49 πλάττοντες ἕκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ' οἶμαι μέν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν
τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων καὶ πολλὰ τοιαῦτ' ὀνει-
ροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τήν τ' ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων
ὁρῶντα καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπηρμένον, οὐ μέντοι
μὰ Δί' οὕτω γε προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοη-
τοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναι, τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος·
50 ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες. ἀλλ' ἂν ἀφ-
έντες ταῦτ' ἐκεῖν' εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρωπος καὶ
τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ καὶ χρόνον πολὺν ὕβρικε
καὶ ἅπανθ', ὅσα πώποτ' ἠλπίσαμέν τινα πράξειν ὑπὲρ
ἡμῶν, καθ' ἡμῶν εὕρηται καὶ τὰ λοίπ' ἐν αὐτοῖς ἡμῖν
ἐστί, κἂν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐν-
θάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθ' αὐτὸ ποιεῖν, ἂν ταῦτ'
εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντ' ἐσόμεθ' ἐγνωκότες καὶ λόγων
ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γὰρ ἅττα ποτ' ἔσται, δεῖ

σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλ', ἂν μὴ προσέχητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητ', εὖ εἰδέναι.

Ἐγὼ μὲν οὖν οὔτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν 51
εἱλόμην λέγειν, ὅ τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ὦ, νῦν θ' ἃ γιγνώσκω πάνθ' ἁπλῶς οὐδὲν ὑποστειλάμενος πεπαρρησίασμαι. ἐβουλόμην δ' ἄν, ὥσπερ ὑμῖν συμφέρον τὰ βέλτιστ' ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστ' εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶχον. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὖσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν, ἂν πράξητε, ταῦτα πεπεῖσθαι λέγειν αἱροῦμαι. νικῴη δ' ὅ τι πᾶσιν μέλλει συνοίσειν.

II.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Α.

ARGUMENTUM.

Interea*) Olynthii per legatos egerant cum Atheniensibus de bello sedando; nam diutius dubitare iam non potuerunt, quin Philippus brevi tempore ipsorum quoque et reliquarum Chalcidicae civitatum oppressurus esset libertatem. Et paucis annis post quam rex victricia tulit arma contra Illyrios Molossorumque regem Arybbam, infestus Macedonum exercitus appropinquavit finibus Olynthiorum; tum illi periculo tam manifesto perculsi ab Atheniensibus, ut foedere facto auxilium sibi mitterent, petiverunt (349). Quorum ut adiuvaret preces, Demosthenes tribus orationibus, quae vocantur Olynthiacae, non solum populo persuasit Olynthum ut propugnaculum ipsorum libertatis quocumque modo debere defendi, verum etiam

---

*) Vid. argumentum orat. I.

quibus opibus eius belli sustinere possent onus, cives docuit postulans, ut quas quotannis pro theorico acciperent pecunias, iis ad belli apparatum uterentur. — Periclis iam temporibus diebus festis, quibus vel spectacula in theatro agebantur vel publici ludi fiebant, ne quis propter paupertatem deesset, ex aerario civibus certa distribuebatur pecuniae summa, quae ab ipso theatro nomen habebat *θεωρικόν*. Post bellum Peloponnesiacum Euclide archonte novus magistratus (*ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ*) huic parti publici aerarii dispensandae praefectus est; altera autem pars pecuniarum, quae ex publicis reditibus superessent, ut belli usui reservaretur, eo quidem tempore lege cautum erat. Postea vero cum populus bello sociali turpiter composito indignissima torpesceret desidia totumque se dederet voluptatibus, recessum est a religione hactenus servata; Eubulo enim auctore, qui ab anno 354 pecuniae publicae administrationi praeerat, lege sanxit populus, ut quicquid singulis annis pecuniae superesset, in communi theoricorum aerario deponeretur. Nec facile quisquam de immutanda lege rogationem ferre ad populum audebat, nisi qui manifesto se obiecturus esset periculo accusationis *παρανόμων;* quod Apollodoro cuidam accidit, qui a iudicibus pecunia multatus est, quia eius consilio permoti Athenienses, cum exercitus in Euboea ab hostibus graviter premeretur, theorica in usum belli insumere decreverant (348). — Olynthum Athenienses, quamquam ter eo miserunt auxilia, servare a vi Macedonica non potuerunt. Duobus adversis proeliis

factis urbs oppugnatur; oppugnantibus Lasthenes et Euthycrates praefecti equitum auro a Philippo corrupti patefaciunt portas. Capta urbs cum triginta duabus aliis illius regionis solo adaequatur ita, ut ne vestigia quidem relicta sint (348).

Ἀντὶ πολλῶν ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἑλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. ὅτε τοίνυν τοῦθ᾽ οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν· οὐ γὰρ μόνον, εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἥκει τις, τοῦτ᾽ ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμ᾽ ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν, ὥστ᾽ ἐξ ἁπάντων ῥᾳδίαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι.

2 *Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρός, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιείς, ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε· ἡμεῖς δ᾽ οὐκ οἶδ᾽ ὅντινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. ἔστι δὴ τά γ᾽ ἐμοὶ δοκοῦντα, ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσητε καὶ μὴ πάθητε ταὐτὸν ὅπερ καὶ πρότερον, πρεσβείαν δὲ πέμπειν, ἥτις ταῦτ᾽ ἐρεῖ καὶ παρέσται*
3 *τοῖς πράγμασιν· ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασιν χρῆσθαι, τὰ μὲν εἴκων, ἡνίκ᾽ ἂν τύχῃ, τὰ δ᾽ ἀπειλῶν (ἀξιόπιστος δ᾽ ἂν εἰκότως φαίνοιτο), τὰ δ᾽ ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν, εὐτρεπίσηται καὶ παρα-*
4 *σπάσηταί τι τῶν ὅλων πραγμάτων. οὐ μὴν ἀλλ᾽*

ἐπιεικῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ᾽, ὃ δυσμαχώτατόν
ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν·
τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκεῖνον ἕν᾽ ὄντα κύριον καὶ ῥητῶν
κἀπορρήτων, καὶ ἅμα στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ
ταμίαν καὶ πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι,
πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράτ-
τεσθαι πολλῷ προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγάς, ἃς ἂν
ἐκεῖνος ποιήσαιτ᾽ ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως
ἔχει. δῆλον γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις, ὅτι νῦν οὐ περὶ 5
δόξης οὐδ᾽ ὑπὲρ μέρους χώρας πολεμοῦσιν, ἀλλ᾽ ἀνα-
στάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἴσασιν
ἅ τ᾽ Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν
πόλιν καὶ Πυδναίων τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ ὅλως
ἄπιστον, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς, ἄλλως τε
κἂν ὅμορον χώραν ἔχωσι. ταῦτ᾽ οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς, 6
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τἄλλ᾽ ἃ προσήκει πάντ᾽ ἐν-
θυμουμένους, φημὶ δεῖν ἐθελῆσαι καὶ παροξυνθῆναι
καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν, χρήματ᾽
εἰσφέροντας προθύμως καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας καὶ μηδὲν
ἐλλείποντας. οὐδὲ γὰρ λόγος οὐδὲ σκῆψις ἔθ᾽ ὑμῖν
τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν ὑπολείπεται. νυνὶ 7
γάρ, ὃ πάντες ἐθρύλουν τέως, Ὀλυνθίους ἐκπολεμῆσαι
δεῖν Φιλίππῳ, γέγον᾽ αὐτόματον, καὶ ταῦθ᾽ ὡς ἂν ὑμῖν
μάλιστα συμφέροι. εἰ μὲν γὰρ ὑφ᾽ ὑμῶν πεισθέντες
ἀνείλοντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι
του ταῦτ᾽ ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐπειδὴ δ᾽ ἐκ τῶν
πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν
ἔχθραν αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν
ἔχειν. οὐ δεῖ δὴ τοιοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρα- 8
πεπτωκότα καιρὸν ἀφεῖναι οὐδὲ παθεῖν ταὐτόν, ὅπερ
ἤδη πολλάκις πρότερον πεπόνθατε. εἰ γάρ, ὅθ᾽ ἥκομεν

Εὐβοεῦσιν βεβοηθηκότες, καὶ παρῆσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἱέραξ καὶ Στρατοκλῆς ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ἡμᾶς πλεῖν καὶ παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ' ἡμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν ἥνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐβοέων σωτηρίας, εἴχετ' ἂν Ἀμφίπολιν τότε καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτ' ἂν ἦτ' ἀπηλλαγμένοι
9 *πραγμάτων. καὶ πάλιν ἡνίκα Πύδνα Ποτείδαια Μεθώνη Παγασαί, τἄλλ', ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατρίβω, πολιορκούμεν' ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων ἑνὶ τῷ πρώτῳ προθύμως καὶ ὡς προσῆκ' ἐβοηθήσαμεν αὐτοί, ῥᾷονι καὶ πολὺ ταπεινοτέρῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ προϊέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντ' αὐτόματ' οἰόμενοι σχήσειν καλῶς ηὐξήσαμεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἡμεῖς καὶ κατεστήσαμεν τηλικοῦτον, ἡλίκος οὐδείς πω βασιλεὺς γέγονεν Μακεδονίας. νυνὶ δὴ καιρὸς ἥκει τις οὗτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν προτέρων*
10 *ἐκείνων. καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δίκαιος λογιστὴς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπηρετημένων καταστάς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰκότως· τὸ μὲν γὰρ πόλλ' ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἄν τις θείη δικαίως, τὸ δὲ μήτε πάλαι τοῦτο πεπονθέναι πεφηνέναι τέ τιν' ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίρροπον, ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι, τῆς παρ'*
11 *ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημ' ἂν ἔγωγε θείην. ἀλλ', οἶμαι, παρόμοιόν ἐστιν καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γάρ, ὅσ' ἄν τις λάβῃ, καὶ σῴσῃ, μεγάλην ἔχει τῇ τύχῃ τὴν χάριν, ἂν δ' ἀναλώσας λάθῃ, συνανήλωσε καὶ τὸ μεμνῆσθαι τὴν χάριν. καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς, οὐδ'*

εἰ συνέβη τι παρὰ τῶν θεῶν χρηστὸν μνημονεύουσιν·
πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβὰν ἕκαστον τῶν πρὶν ὑπ-
αρξάντων κρίνεται. διὸ καὶ σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν
ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φροντίσαι, ἵνα ταῦτ' ἐπα-
νορθωσάμενοι τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀπο-
τριψώμεθα. εἰ δὲ προησόμεθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 12
καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους, εἶτ' Ὄλυνθον ἐκεῖνος
καταστρέψεται, φρασάτω τις ἐμοί, τί τὸ κωλῦον ἔτ'
αὐτὸν ἔσται βαδίζειν ὅποι βούλεται. ἆρα λογίζεταί
τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρεῖ τὸν τρόπον,
δι' ὃν μέγας γέγονεν ἀσθενὴς ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς
Φίλιππος; τὸ πρῶτον Ἀμφίπολιν λαβών, μετὰ ταῦτα
Πύδναν, πάλιν Ποτείδαιαν, Μεθώνην αὖθις, εἶτα
Θετταλίας ἐπέβη· μετὰ ταῦτα Φερὰς Παγασὰς Μαγνη- 13
σίαν πάνθ' ὃν ἐβούλετ' εὐτρεπίσας τρόπον, ᾤχετ' εἰς
Θρᾴκην· εἶτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐκβαλών, τοὺς δὲ κατα-
στήσας τῶν βασιλέων ἠσθένησε· πάλιν ῥαΐσας οὐκ ἐπὶ
τὸ ῥᾳθυμεῖν ἀπέκλινεν, ἀλλ' εὐθὺς Ὀλυνθίοις ἐπεχεί-
ρησεν. τὰς δ' ἐπ' Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς
Ἀρύββαν καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι παραλείπω στρατείας.

„Τί οὖν" ἄν τις εἴποι „ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν;" 14
ἵνα γνῶτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αἴσθησθ' ἀμφό-
τερα, καὶ τὸ προΐεσθαι καθ' ἕκαστον ἀεί τι τῶν πραγ-
μάτων ὡς ἀλυσιτελές, καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ᾗ
χρῆται καὶ συζῇ Φίλιππος, ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως
ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις ἡσυχίαν σχήσει. εἰ δ' ὁ
μὲν ὡς ἀεί τι μεῖζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν
ἐγνωκὼς ἔσται, ἡμεῖς δ' ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρω-
μένως τῶν πραγμάτων, σκοπεῖσθ' εἰς τί ποτ' ἐλπὶς
ταῦτα τελευτῆσαι. πρὸς θεῶν, τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν 15
ὑμῶν, ὅστις ἀγνοεῖ τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἥξοντ',

ἐὰν ἀμελήσωμεν; ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις, μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτως καὶ ἡμεῖς, ἂν ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρρᾳθυμηκότες καὶ ἅπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες, πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβουλόμεθ' ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

16 *Τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φήσαι τις ἂν ῥᾴδιον καὶ παντὸς εἶναι, τὸ δ' ὑπὲρ τῶν παρόντων ὅ τι δεῖ πράττειν ἀποφαίνεσθαι, τοῦτ' εἶναι συμβούλου. ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ', ὅτι πολλάκις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους, ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας ἐν ὀργῇ ποιεῖσθ', ἐάν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῇ· οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν σκοπῶν ὑποστείλασθαι περὶ ὧν ὑμῖν συμ-*
17 *φέρειν ἡγοῦμαι. φημὶ δὴ διχῇ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν, τῷ τε τὰς πόλεις τοῖς Ὀλυνθίοις σῴζειν καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν, καὶ τῷ τὴν ἐκείνου χώραν κακῶς ποιεῖν καὶ τριήρεσιν καὶ στρατιώταις ἑτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων ὀλιγωρήσετε, ὀκνῶ μὴ μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται.*
18 *εἴτε γὰρ ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων ὑπομείνας τοῦτ' Ὄλυνθον παραστήσεται, ῥᾳδίως ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται· εἴτε βοηθησάντων μόνον ὑμῶν εἰς Ὄλυνθον ἀκινδύνως ὁρῶν ἔχοντα τὰ οἴκοι προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασι, περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκουμένων. δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῇ τὴν βοήθειαν εἶναι.*

19 *Καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας ταῦτα γιγνώσκω· περὶ δὲ χρημάτων πόρου, ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρή-*

μαθ' ὑμῖν, ἔστιν ὅσ' οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
στρατιωτικά· ταῦτα δ' ὑμεῖς οὕτως ὡς βούλεσθε λαμ-
βάνετε. εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀπο-
δώσετε, οὐδενὸς ὑμῖν προσδεῖ πόρου, εἰ δὲ μή, προσ-
δεῖ, μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου. „τί οὖν“ ἄν
τις εἴποι „σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά;“ μὰ
Δί' οὐκ ἔγωγε. ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι στρατιώτας δεῖν 20
κατασκευασθῆναι καὶ εἶναι ταῦτα στρατιωτικὰ καὶ μίαν
σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ
ποιεῖν τὰ δέοντα· ὑμεῖς δ' οὕτω πως ἄνευ πραγμάτων
λαμβάνειν εἰς τὰς ἑορτάς. ἔστι δὴ λοιπόν, οἶμαι, πάν-
τας εἰσφέρειν, ἂν πολλῶν δέῃ, πολλά, ἂν ὀλίγων, ὀλίγα.
δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι
τῶν δεόντων. λέγουσιν δὲ καὶ ἄλλους τινὰς ἄλλοι
πόρους, ὧν ἕλεσθ' ὅστις ὑμῖν συμφέρειν δοκεῖ· καὶ ἕως
ἐστὶ καιρός, ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων.

Ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσασθαι τὰ πράγ- 21
ματ' ἐν ᾧ καθέστηκεν νυνὶ τὰ Φιλίππου. οὔτε γάρ, ὡς
δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς, εὐτρεπῶς
οὐδ' ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει, οὔτ' ἂν
ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν
ᾠήθη δεήσειν αὐτόν, ἀλλ' ὡς ἐπιὼν ἅπαντα τότ' ἤλ-
πιζεν τὰ πράγματ' ἀναιρήσεσθαι, κᾆτα διέψευσται.
τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγονὸς
καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει, εἶτα τὰ τῶν
Θετταλῶν. ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ 22
ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, κομιδῇ δ', ὥσπερ ἦν, καὶ ἔστι
νῦν τούτῳ. καὶ γὰρ Παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν
ἐψηφισμένοι, καὶ Μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν.
ἤκουον δ' ἔγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς
ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γὰρ κοινὰ

τὰ Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον λαμβάνειν. εἰ δὲ τούτων ἀποστερηθήσεται τῶν χρημάτων, εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς τροφῆς τοῖς ξένοις
23 αὐτῷ καταστήσεται. ἀλλὰ μὴν τόν γε Παίονα καὶ τὸν Ἰλλυριὸν καὶ ἁπλῶς τούτους ἅπαντας ἡγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἥδιον ἂν καὶ ἐλευθέρους ἢ δούλους εἶναι· καὶ γὰρ ἀήθεις τοῦ κατακούειν τινός εἰσι, καὶ ἄνθρωπος ὑβριστής, ὥς φασιν. καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄπιστον ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται, διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τἀγαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον εἶναι.
24 δεῖ τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας ἑτοίμως συνάρασθαι τὰ πράγματα, καὶ πρεσβευομένους ἐφ' ἃ δεῖ καὶ στρατευομένους αὐτοὺς καὶ παροξύνοντας τοὺς ἄλλους ἅπαντας, λογιζομένους, εἰ Φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν καὶ πόλεμος γένοιτο πρὸς τῇ χώρᾳ, πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθ' ἑτοίμως ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν. εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθ', εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἄν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε;

25 Ἔτι τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδὲ τοῦθ' ὑμᾶς λανθανέτω, ὅτι νῦν αἵρεσίς ἐστιν ὑμῖν, πότερ' ὑμᾶς ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. ἐὰν μὲν γὰρ ἀντέχῃ τὰ τῶν Ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε καὶ τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην ἀδεῶς καρπούμενοι· ἂν δ' ἐκεῖνα Φί-
26 λιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν κωλύσει δεῦρο βαδίζειν; Θηβαῖοι. μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ᾖ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἑτοίμως. ἀλλὰ Φωκεῖς. οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἷοί τε ὄντες φυλάττειν, ἂν μὴ βοηθήσηθ' ὑμεῖς ἢ ἄλλος τις. ἀλλ' ὦ τᾶν οὐχὶ βουλήσεται. τῶν ἀτοπωτάτων μέντἂν εἴη, εἰ ἃ

νῦν ἄνοιαν ὀφλισκάνων ὅμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα δυνηθεὶς μὴ πράξει. ἀλλὰ μὴν ἡλίκα γ' ἐστὶν τὰ διάφορ' ἐνθάδ' 27
ἢ 'κεῖ πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι. εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκονθ' ἡμέρας μόνας ἔξω γενέσθαι, καὶ ὅσ' ἀνάγκη στρατοπέδῳ χρωμένους τῶν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ πολεμίου λέγω, πλεῖον' ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ὑμῶν, ἢ ὅσ' εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον δεδαπάνησθε. εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἥξει, πόσα χρὴ νομίσαι ζημιώσεσθαι; καὶ πρόσεσθ' ἡ ὕβρις καὶ ἔθ' ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημίας τοῖς γε σώφροσιν.

Πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας βοηθεῖν 28
καὶ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον, τοὺς μὲν εὐπόρους, ἵν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν ὧν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι, μίκρ' ἀναλίσκοντες τὰ λοιπὰ καρπῶνται ἀδεῶς, τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ Φιλίππου χώρᾳ κτησάμενοι φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου γένωνται, τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς εὔθυναι ῥᾴδιαι γένωνται, ὡς ὁποῖ' ἄττ' ἂν ὑμᾶς περιστῇ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. χρηστὰ δ' εἴη παντὸς εἵνεκα.

III.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Β.

Ἐπὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν φανερὰν γιγνομένην τῇ πόλει, οὐχ ἥκιστα δ' ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασιν· τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντας Φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ χώραν ὅμορον καὶ δύναμίν τινα κεκτημένους, καὶ τὸ μέγιστον ἁπάντων, τὴν ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύτην ἔχοντας, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγὰς πρῶτον μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς ἑαυτῶν πατρίδος νομίζειν ἀνάστασιν, δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θείᾳ παντάπασιν
2 ἔοικεν εὐεργεσίᾳ. δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἤδη σκοπεῖν αὐτούς, ὅπως μὴ χείρους περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εἶναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων, ὡς ἔστι τῶν αἰσχρῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων, ὧν ἦμέν ποτε κύριοι, φαίνεσθαι προϊεμένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων καὶ καιρῶν.

3 Τὸ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν Φιλίππου ῥώμην διεξιέναι καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς, οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι. διὰ τί; ὅτι μοι δοκεῖ πάνθ', ὅσ' ἂν εἴποι τις ὑπὲρ τούτων, ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς

πεπρᾶχθαι. ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλεῖον' ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὑτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσιν νομίζεται· ὑμεῖς δ' ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκεν κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλεῖον' αἰσχύνην ὠφλήκατε. ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω. καὶ γὰρ εἰ μετ' 4 ἀληθείας τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σκοποῖτο, ἐνθένδ' ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὑτοῦ. ὧν οὖν ἐκεῖνος μὲν ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσήκει λαβεῖν, οὐχὶ νῦν ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν· ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνι καὶ βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοέναι πάντας ὑμᾶς καὶ μεγάλ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατ' ἐκείνου φαίνοιτ' ἂν ὀνείδη βουλομένοις ὀρθῶς δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν πειράσομαι.

Τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον κἄπιστον καλεῖν, ἄνευ τοῦ 5 τὰ πεπραγμένα δεικνύναι, λοιδορίαν εἶναί τις ἂν φήσειε κενὴν δικαίως· τὸ δὲ πάνθ', ὅσα πώποτ' ἔπραξε, διεξιόντ' ἐφ' ἅπασι τούτοις ἐλέγχειν καὶ βραχέος λόγου συμβαίνει δεῖσθαι καὶ δυοῖν ἕνεχ' ἡγοῦμαι συμφέρειν εἰρῆσθαι, τοῦ τ' ἐκεῖνον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει, φαῦλον φαίνεσθαι καὶ τοὺς ὑπερεκπεπληγμένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν Φίλιππον ἰδεῖν, ὅτι πάντα διεξελήλυθεν, οἷς πρότερον παρακρουόμενος μέγας ηὐξήθη, καὶ πρὸς αὐτὴν ἥκει τὴν τελευτὴν τὰ πράγματ' αὐτῷ. ἐγὼ γάρ, 6 ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρ' ἂν ἡγούμην καὐτὸς φοβερὸν τὸν Φίλιππον καὶ θαυμαστόν, εἰ τὰ δίκαια πράττονθ' ἑώρων ηὐξημένον· νῦν δὲ θεωρῶν καὶ σκοπῶν εὑρίσκω τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρχάς, ὅτ' Ὀλυνθίους ἀπήλαυνόν τινες ἐνθένδε βουλομένους ὑμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τὴν Ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν καὶ τὸ θρυλούμενόν ποτ' ἀπόρρητον ἐκεῖνο κατασκευ-

7 *άσαι, τούτῳ προσαγαγόμενον, τὴν δ' Ὀλυνθίων φιλίαν μετὰ ταῦτα τῷ Ποτείδαιαν οὖσαν ὑμετέραν ἐξελεῖν καὶ τοὺς μὲν πρότερον συμμάχους ἀδικῆσαι, παραδοῦναι δ' ἐκείνοις, Θετταλοὺς δὲ νῦν τὰ τελευταῖα τῷ Μαγνησίαν παραδώσειν ὑποσχέσθαι καὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέξασθαι. ὅλως δ' οὐδείς ἐστιν ὅντιν' οὐ πεφενάκικ' ἐκεῖνος τῶν αὐτῷ χρησαμένων· τὴν γὰρ ἑκάστων ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν ἐξαπατῶν καὶ προσλαμβάνων οὕτως*
8 *ηὐξήθη. ὥσπερ οὖν διὰ τούτων ἤρθη μέγας, ἡνίχ' ἕκαστοι συμφέρον αὐτὸν ἑαυτοῖς ᾤοντό τι πράξειν, οὕτως ὀφείλει διὰ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ' εἵνεχ' ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξελήλεγκται. καιροῦ μὲν δή, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππῳ τὰ πράγματα· ἢ παρελθών τις ἐμοί, μᾶλλον δ' ὑμῖν δειξάτω, ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω, ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτ' ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν, ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν αὐτῶν ἀξίαν δεδουλωμένοι [Θετταλοὶ] νῦν οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιντ' ἄσμενοι.*

9 *Καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν ἡγεῖται, οἴεται δὲ βίᾳ καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα τῷ τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ ὀρθῶς οἴεται. ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συστῇ καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου, καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μένειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι· ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας τις ὥσπερ οὗτος ἰσχύσῃ, ἡ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν πταῖσμα πάντ' ἀνεχαίτισεν καὶ διέλυσεν.*
10 *οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα κἀπιορκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτή-*

σασθαι, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτ' εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει, καὶ σφόδρα γ' ἤνθησ' ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχῃ, τῷ χρόνῳ δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὑτὰ καταρρεῖ. ὥσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατ' εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει. τοῦτο δ' οὐκ ἔνι νῦν ἐν τοῖς πεπραγμένοις Φιλίππῳ.

Φημὶ δὴ δεῖν ἡμᾶς τοῖς μὲν Ὀλυνθίοις βοηθεῖν, 11
καὶ ὅπως τις λέγει κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέσκει μοι· πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἣ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα, τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γὰρ νῦν εἰσιν ἐψηφισμένοι Παγασὰς ἀπαιτεῖν καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους ποιεῖσθαι. σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτ', ὦ 12
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσιν μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἕξουσιν, ἐξεληλυθότων ἡμῶν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς ἅπας μὲν λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν, μάλιστα δ' ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ὅσῳ γὰρ ἑτοιμότατ' αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ. πολλὴν δὴ τὴν μετάστασιν καὶ μεγάλην δεικτέον, 13
εἰσφέροντας, ἐξιόντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἑτοίμως, εἴπερ τις ὑμῖν προσέξει τὸν νοῦν. κἂν ταῦτ' ἐθελήσηθ' ὡς προσήκει καὶ δὴ περαίνειν, οὐ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς καὶ δυνάμεως κακῶς ἔχοντ' ἐξελεγχθήσεται.

Ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχὴ 14
ἐν μὲν προσθήκῃ μερίς ἐστί τις οὐ μικρά, οἷον ὑπῆρξέ ποθ' ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους· πάλιν αὖ

πρὸς Ποτείδαιαν Ὀλυνθίοις· ἐφάνη τι τοῦτο συναμφό-
τερον· νυνὶ Θετταλοῖς νοσοῦσι καὶ τεταραγμένοις· ἐπὶ
τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησεν· ὅποι τις ἄν, οἶμαι,
προσθῇ κἂν μικρὰν δύναμιν, πάντ' ὠφελεῖ· αὐτὴ δὲ καθ'
15 αὑτὴν ἀσθενὴς καὶ πολλῶν κακῶν ἐστι μεστή. καὶ γὰρ
οὗτος ἅπασι τούτοις, οἷς ἄν τις μέγαν αὐτὸν ἡγήσαιτο,
τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτ' ἐπισφαλεστέραν
ἢ ὑπῆρχε φύσει κατεσκεύακεν αὑτῷ. μὴ γὰρ οἴεσθ',
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φίλιππόν τε χαίρειν
καὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ
τοῦτ' ἐζήλωκεν καὶ προῄρηται πράττων καὶ κινδυ-
νεύων, ἂν συμβῇ τι, παθεῖν, τὴν τοῦ διαπράξασθαι
ταῦθ', ἃ μηδεὶς πώποτ' ἄλλος Μακεδόνων βασιλεύς,
16 δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ᾑρημένος· τοῖς δὲ τῆς
μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων οὐ μέτεστι, κοπτό-
μενοι δ' ἀεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω κάτω
λυποῦνται καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν, οὔτ' ἐπὶ τοῖς
ἔργοις οὔτ' ἐπὶ τοῖς αὑτῶν ἰδίοις ἐώμενοι διατρίβειν,
οὔθ' ὅσ' ἂν ποιήσωσιν οὕτως ὅπως ἂν δύνωνται, ταῦτ'
ἔχοντες διαθέσθαι κεκλειμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν
17 τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακε-
δόνων πῶς ἔχουσι Φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἄν τις σκέψαιτ'
οὐ χαλεπῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ὄντες ξένοι καὶ πεζέ-
ταιροι δόξαν μὲν ἔχουσιν, ὡς εἰσὶ θαυμαστοὶ καὶ συγ-
κεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου, ὡς δ' ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ
τῇ χώρᾳ γεγενημένων τινὸς ἤκουον, ἀνδρὸς οὐδαμῶς
18 οἵου τε ψεύδεσθαι, οὐδένων εἰσὶν βελτίους. εἰ μὲν
γάρ τις ἀνήρ ἐστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος πολέμου
καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν
αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάνθ' αὑτοῦ δοκεῖν εἶναι
τἄργα· πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φιλοτιμίαν

ἀνυπέρβλητον εἶναι· εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος ἄλλως, τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην καὶ κορδακισμοὺς οὐ δυνάμενος φέρειν, παρεῶσθαι καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον. λοιποὺς δὴ περὶ 19
αὐτὸν εἶναι λῃστὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, οἵους μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦτα, οἷ' ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὀνομάσαι. δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ γὰρ οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγεστέρους ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον καὶ τοιούτους μίμους γελοίων καὶ ποιητὰς αἰσχρῶν ᾀσμάτων, ὧν εἰς τοὺς συνόντας ποιοῦσιν ἕνεκα τοῦ γελασθῆναι, τούτους ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει. καίτοι ταῦτα, καὶ εἰ μικρά τις ἡγεῖται, μεγάλ', 20
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείγματα τῆς ἐκείνου γνώμης καὶ κακοδαιμονίας ἐστὶν τοῖς εὖ φρονοῦσιν. ἀλλ', οἶμαι, νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ κατορθοῦν· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη· εἰ δέ τι πταίσει, τότ' ἀκριβῶς αὐτοῦ πάντ' ἐξετασθήσεται. δοκεῖ δ' ἔμοιγ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείξειν οὐκ εἰς μακράν, ἂν οἵ τε θεοὶ θέλωσι καὶ ὑμεῖς βούλησθε. ὥσπερ γὰρ 21
ἐν τοῖς σώμασιν, τέως μὲν ἂν ἐρρωμένος ᾖ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται, ἐπὰν δ' ἀρρώστημά τι συμβῇ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα, κἂν στρέμμα, κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων σαθρῶν ᾖ, οὕτω καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων, ἕως μὲν ἂν ἔξω πολεμῶσ', ἀφανῆ τὰ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστιν, ἐπειδὰν δ' ὅμορος πόλεμος συμπλακῇ, πάντ' ἐποίησεν ἔκδηλα.

Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιπ- 22
πον εὐτυχοῦνθ' ὁρῶν ταύτῃ φοβερὸν προσπολεμῆσαι νομίζει, σώφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται· μεγάλη γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δ' ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγ',

εἴ τις αἵρεσίν μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως
τύχην ἂν ἑλοίμην, ἐθελόντων ἃ προσήκει ποιεῖν ὑμῶν
αὐτῶν καὶ κατὰ μικρόν, ἢ τὴν ἐκείνου· πολὺ γὰρ πλεί-
ους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν
23 ὁρῶ ὑμῖν οὔσας ἢ 'κείνῳ. ἀλλ', οἶμαι, καθήμεθ' οὐδὲν
ποιοῦντες· οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν ἀργοῦντ' οὐδὲ τοῖς φίλοις
ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὑτοῦ τι ποιεῖν, μή τί γε δὴ τοῖς
θεοῖς. οὐ δὴ θαυμαστόν ἐστιν, εἰ στρατευόμενος καὶ
πονῶν ἐκεῖνος αὐτὸς καὶ παρὼν ἐφ' ἅπασι καὶ μήτε
καιρὸν μήθ' ὥραν παραλείπων ἡμῶν μελλόντων καὶ
ψηφιζομένων καὶ πυνθανομένων περιγίγνεται. οὐδὲ
θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τοὐναντίον γὰρ ἂν ἦν θαυμαστόν,
εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει,
24 τοῦ πάντα ποιοῦντος περιῆμεν. ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω,
εἰ Λακεδαιμονίοις μέν ποτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπὲρ
τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε καὶ πόλλ' ἰδίᾳ πλεο-
νεκτῆσαι πολλάκις ὑμῖν ἐξὸν οὐκ ἠθελήσατε, ἀλλ' ἵν'
οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀνη-
λίσκετ' εἰσφέροντες καὶ προὐκινδυνεύετε στρατευόμενοι,
νυνὶ δ' ὀκνεῖτ' ἐξιέναι καὶ μέλλετ' εἰσφέρειν ὑπὲρ τῶν
ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώ-
κατε πολλάκις πάντας καθ' ἕν' αὐτῶν ἐν μέρει, τὰ δ'
25 ὑμέτερ' αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. ταῦτα θαυμάζω,
καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, εἰ μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, δύναται λογίσασθαι, πόσον πολεμεῖτε χρόνον
Φιλίππῳ, καὶ τί ποιούντων ὑμῶν ὁ χρόνος διελήλυθεν
οὗτος. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι μελλόντων αὐτῶν,
ἑτέρους τινὰς ἐλπιζόντων πράξειν, αἰτιωμένων ἀλλή-
λους, κρινόντων, πάλιν ἐλπιζόντων, σχεδὸν ταῦθ' ἅπερ
26 νυνὶ ποιούντων, ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν. εἶθ' οὕτως
ἀγνωμόνως ἔχετ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥστε δι' ὧν ἐκ

χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέγονεν, διὰ τούτων ἐλπίζετε τῶν αὐτῶν ἐκ φαύλων αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι; ἀλλ' οὔτ' εὔλογον οὔτ' ἔχον ἐστὶ φύσιν τοῦτό γε· πολὺ γὰρ ῥᾷον ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν. νῦν δ' ὅ τι μὲν φυλάξομεν, οὐδέν ἐσθ' ὑπὸ τοῦ πολέμου λοιπὸν τῶν πρότερον, κτήσασθαι δὲ δεῖ. αὐτῶν οὖν ἡμῶν ἔργον τοῦτ' ἤδη.
φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι προ- 27
θύμως, μηδέν' αἰτιᾶσθαι, πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε, τηνικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δ' ἀδικοῦντας κολάζειν, τὰς προφάσεις δ' ἀφελεῖν καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα· οὐ γὰρ ἔστι πικρῶς ἐξετάσαι, τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν μὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑπάρξῃ
τὰ δέοντα. τίνος γὰρ εἵνεκ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομί- 28
ζετε, τοῦτον μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας ὅσους ἂν ἐκπέμψητε στρατηγούς, ἰδίους δ' εὑρίσκειν πολέμους, εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων καὶ περὶ τῶν στρατηγῶν εἰπεῖν; ὅτι ἐνταῦθα μέν ἐστι τἆθλ' ὑπὲρ ὧν ἐστιν ὁ πόλεμος ὑμέτερα, Ἀμφίπολις, κἂν ληφθῇ, παραχρῆμ' ὑμεῖς κομιεῖσθε· οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν· ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι μὲν ἐλάττους, τὰ δὲ λήμματα τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν, Λάμψακος, Σίγειον, τὰ πλοῖ' ἃ συλῶσιν. ἐπ' οὖν τὸ
λυσιτελοῦν αὑτοῖς ἕκαστοι χωροῦσιν. ὑμεῖς δ', ὅταν 29
μὲν εἰς τὰ πράγματ' ἀποβλέψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς ἐφεστηκότας κρίνετε, ὅταν δὲ δόντες λόγον τὰς ἀνάγκας ἀκούσητε ταύτας, ἀφίετε. περίεστι τοίνυν ὑμῖν ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι, τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα, τὰ κοινὰ δ' ἔχειν φαύλως. πρότερον μὲν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ συμμορίας εἰσεφέρετε,

νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. ῥήτωρ ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ καὶ οἱ βοησόμενοι τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσνενέμησθε οἱ μὲν ὡς τούτους,
30 *οἱ δ' ὡς ἐκείνους. δεῖ δὴ ταῦτ' ἐπανέντας καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομένους κοινὸν καὶ τὸ βουλεύεσθαι καὶ τὸ λέγειν καὶ τὸ πράττειν ποιῆσαι. εἰ δὲ τοῖς μὲν ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν ἐπιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ' ἀναγκάζεσθαι τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, στρατεύεσθαι, τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι κατὰ τούτων μόνον, ἄλλο δὲ μηδ' ὁτιοῦν συμπονεῖν, οὐχὶ γενήσεται τῶν δεόντων ἡμῖν οὐδὲν ἐν καιρῷ· τὸ γὰρ ἠδικημένον ἀεὶ μέρος ἐλλείψει, εἶθ' ὑμῖν τούτους κολάζειν ἀντὶ τῶν*
31 *ἐχθρῶν ἐξέσται. λέγω δὴ κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν ἀφ' ὅσων ἕκαστος ἔχει τὸ ἴσον· πάντας ἐξιέναι κατὰ μέρος, ἕως ἂν ἅπαντες στρατεύσησθε· πᾶσι τοῖς παριοῦσι λόγον διδόναι, καὶ τὰ βέλτισθ' ὧν ἂν ἀκούσηθ' αἱρεῖσθαι, μὴ ἂν ὁ δεῖν' ἢ ὁ δεῖν' εἴπῃ. κἂν ταῦτα ποιῆτε, οὐ τὸν εἰπόντα μόνον παραχρῆμ' ἐπαινέσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον, βέλτιον τῶν ὅλων πραγμάτων ὑμῖν ἐχόντων.*

IV.

ΟΛΥΝΘΙΑΚΟΣ Γ.

Οὐχὶ ταὐτὰ παρίσταταί μοι γιγνώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅταν τ' εἰς τὰ πράγματ' ἀποβλέψω καὶ ὅταν πρὸς τοὺς λόγους, οὓς ἀκούω· τοὺς μὲν γὰρ λόγους περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον ὁρῶ γιγνομένους, τὰ δὲ πράγματ' εἰς τοῦτο προήκοντα, ὥσθ' ὅπως μὴ πεισόμεθ' αὐτοὶ πρότερον κακῶς σκέψασθαι δέον. οὐδὲν οὖν ἄλλο μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες ἢ τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς βουλεύεσθε, οὐχὶ τὴν οὖσαν παριστάντες ὑμῖν ἁμαρτάνειν. ἐγὼ δ' ὅτι 2
μέν ποτ' ἐξῆν τῇ πόλει καὶ τὰ αὑτῆς ἔχειν ἀσφαλῶς καὶ Φίλιππον τιμωρήσασθαι, καὶ μάλ' ἀκριβῶς οἶδα· ἐπ' ἐμοῦ γάρ, οὐχὶ πάλαι γέγονεν ταῦτ' ἀμφότερα· νῦν μέντοι πέπεισμαι τοῦθ' ἱκανὸν προλαβεῖν ἡμῖν εἶναι τὴν πρώτην, ὅπως τοὺς συμμάχους σώσομεν. ἐὰν γὰρ τοῦτο βεβαίως ὑπάρξῃ, τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα τιμωρήσεταί τις καὶ ὃν τρόπον ἐξέσται σκοπεῖν· πρὶν δὲ τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς ὑποθέσθαι, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὁντινοῦν ποιεῖσθαι λόγον.

3 Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρός, εἴπερ ποτέ, πολλῆς φροντίδος καὶ βουλῆς δεῖται· ἐγὼ δ' οὐχ ὅ τι χρὴ περὶ τῶν παρόντων συμβουλεῦσαι, χαλεπώτατον ἡγοῦμαι, ἀλλ' ἐκεῖν' ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς ὑμᾶς περὶ αὐτῶν εἰπεῖν. πέπεισμαι γὰρ ἐξ ὧν παρὼν καὶ ἀκούων σύνοιδα, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ἐκπεφευγέναι τῷ μὴ βούλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν ἢ τῷ μὴ συνιέναι. ἀξιῶ δ' ὑμᾶς, ἂν μετὰ παρρησίας ποιῶμαι τοὺς λόγους, ὑπομένειν, τοῦτο θεωροῦντας, εἰ τἀληθῆ λέγω, καὶ διὰ τοῦθ', ἵνα τὰ λοιπὰ βελτίω γένηται· ὁρᾶτε γάρ, ὡς ἐκ τοῦ πρὸς χάριν δημηγορεῖν ἐνίους εἰς πᾶν προελήλυθε μοχθηρίας τὰ παρόντα.

4 Ἀναγκαῖον δ' ὑπολαμβάνω μικρὰ τῶν γεγενημένων πρῶτον ὑμᾶς ὑπομνῆσαι. μέμνησθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν ἐν Θρᾴκῃ, τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί, Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν. τότε τοίνυν μὴν μὲν ἦν μαιμακτηριών, πολλῶν δὲ λόγων καὶ θορύβου γιγνομένου παρ' ὑμῖν ἐψηφίσασθε τετταράκοντα τριήρεις καθέλκειν καὶ τοὺς μέχρι πέντε καὶ τετταράκοντ' ἐτῶν αὐτοὺς ἐμβαίνειν
5 καὶ τάλανθ' ἑξήκοντ' εἰσφέρειν. καὶ μετὰ ταῦτα διελθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου ἑκατομβαιών, μεταγειτνιών, βοηδρομιών· τούτου τοῦ μηνὸς μόγις μετὰ τὰ μυστήρια δέκα ναῦς ἀπεστείλατ' ἔχοντα κενὰς Χαρίδημον καὶ πέντε τάλαντ' ἀργυρίου. ὡς γὰρ ἠγγέλθη Φίλιππος ἀσθενῶν ἢ τεθνεώς, ἦλθε γὰρ ἀμφότερα, οὐκέτι καιρὸν οὐδένα τοῦ βοηθεῖν νομίσαντες ἀφεῖτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ἀπόστολον. ἦν δ' οὗτος ὁ καιρὸς αὐτός· εἰ γὰρ τότ' ἐκεῖσ' ἐβοηθήσαμεν, ὥσπερ

ἐψηφισάμεθα, προθύμως, οὐκ ἂν ἠνώχλει νῦν ἡμῖν ὁ Φίλιππος σωθείς.

Τὰ μὲν δὴ τότε πραχθέντ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι· 6
νῦν δ' ἑτέρου πολέμου καιρὸς ἥκει τις, δι' ὃν καὶ περὶ τούτων ἐμνήσθην, ἵνα μὴ ταὐτὰ πάθητε. τί δὴ χρησόμεθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βοηθήσετε παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν, θεάσασθ', ὃν τρόπον ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες πάντ' ἔσεσθε ὑπὲρ Φιλίππου. ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι δύναμίν τινα κεκτη- 7
μένοι, καὶ διέκειθ' οὕτω τὰ πράγματα· οὔτε Φίλιππος ἐθάρρει τούτους οὔθ' οὗτοι Φίλιππον. ἐπράξαμεν ἡμεῖς κἀκεῖνοι πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην· ἦν τοῦθ' ὥσπερ ἐμπόδισμά τι τῷ Φιλίππῳ καὶ δυσχερές, πόλιν μεγάλην ἐφορμεῖν τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς διηλλαγμένην πρὸς ἡμᾶς. ἐκπολεμῆσαι δεῖν ᾤμεθα τοὺς ἀνθρώπους ἐκ παντὸς τρόπου, καὶ ἅπαντες ἐθρύλουν τοῦτο· πέπρακται νυνὶ τοῦθ' ὁπωσδήποτε. τί οὖν ὑπόλοιπον, ὦ 8
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλὴν βοηθεῖν ἐρρωμένως καὶ προθύμως; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ· χωρὶς γὰρ τῆς περιστάσης ἂν ἡμᾶς αἰσχύνης, εἰ καθυφείμεθά τι τῶν πραγμάτων, οὐδὲ τὸν φόβον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὸν ὁρῶ τὸν τῶν μετὰ ταῦτα, ἐχόντων μὲν ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν, ἀπειρηκότων δὲ χρήμασιν Φωκέων, μηδενὸς δ' ἐμποδὼν ὄντος Φιλίππῳ τὰ παρόντα καταστρεψαμένῳ πρὸς ταῦτ' ἐπικλῖναι τὰ πράγματα. ἀλλὰ μὴν 9
εἴ τις ὑμῶν εἰς τοῦτ' ἀναβάλλεται ποιήσειν τὰ δέοντα, ἰδεῖν ἐγγύθεν βούλεται τὰ δεινά, ἐξὸν ἀκούειν ἄλλοθι γιγνόμενα, καὶ βοηθοὺς ἑαυτῷ ζητεῖν, ἐξὸν νῦν ἑτέροις αὐτὸν βοηθεῖν· ὅτι γὰρ εἰς τοῦτο περιστήσεται τὰ πράγματα, ἐὰν τὰ παρόντα προώμεθα, σχεδὸν ἴσμεν ἅπαντες δήπου.

10 Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοηθεῖν, εἴποι τις ἄν,
πάντες ἐγνώκαμεν καὶ βοηθήσομεν· τὸ δ' ὅπως,
τοῦτο λέγε. μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαυμά-
σητε, ἂν παράδοξον εἴπω τι τοῖς πολλοῖς. νομοθέτας
καθίσατε. ἐν δὲ τούτοις τοῖς νομοθέταις μὴ θῆσθε
νόμον μηδένα (εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἱκανοί), ἀλλὰ τοὺς εἰς
11 τὸ παρὸν βλάπτοντας ὑμᾶς λύσατε. λέγω δὲ τοὺς
περὶ τῶν θεωρικῶν, σαφῶς οὑτωσί, καὶ τοὺς περὶ τῶν
στρατευομένων ἐνίους, ὧν οἱ μὲν τὰ στρατιωτικὰ
τοῖς οἴκοι μένουσι διανέμουσι θεωρικά, οἱ δὲ τοὺς
ἀτακτοῦντας ἀθῴους καθιστᾶσιν, εἶτα καὶ τοὺς τὰ
δέοντα ποιεῖν βουλομένους ἀθυμοτέρους ποιοῦσιν.
ἐπειδὰν δὲ ταῦτα λύσητε καὶ τὴν τοῦ τὰ βέλτιστα
λέγειν ὁδὸν παράσχητ' ἀσφαλῆ, τηνικαῦτα τὸν γρά-
12 ψονθ', ἃ πάντες ἴσθ' ὅτι συμφέρει, ζητεῖτε. πρὶν δὲ
ταῦτα πρᾶξαι, μὴ σκοπεῖτε, τίς εἰπὼν τὰ βέλτισθ'
ὑπὲρ ὑμῶν ὑφ' ὑμῶν ἀπολέσθαι βουλήσεται· οὐ γὰρ
εὑρήσετε, ἄλλως τε καὶ τούτου μόνου περιγίγνεσθαι
μέλλοντος, παθεῖν ἀδίκως τι κακὸν τὸν ταῦτ' εἰπόντα
καὶ γράψαντα, μηδὲν δ' ὠφελῆσαι τὰ πράγματα,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν μᾶλλον ἔτ' ἢ νῦν τὸ τὰ βέλ-
τιστα λέγειν φοβερώτερον ποιῆσαι. καὶ λύειν γ', ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς νόμους δεῖ τούτους τοὺς
13 αὐτοὺς ἀξιοῦν οἵπερ καὶ τεθείκασιν· οὐ γάρ ἐστι
δίκαιον, τὴν μὲν χάριν, ἣ πᾶσαν ἔβλαπτε τὴν πόλιν,
τοῖς τότε θεῖσιν ὑπάρχειν, τὴν δ' ἀπέχθειαν, δι' ἧς
ἂν ἅπαντες ἄμεινον πράξαιμεν, τῷ νῦν τὰ βέλτιστα
εἰπόντι ζημίαν γενέσθαι. πρὶν δὲ ταῦτ' εὐτρεπίσαι,
μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδέν' ἀξιοῦτε τηλι-
κοῦτον εἶναι παρ' ὑμῖν, ὥστε τοὺς νόμους τούτους

παραβάντα μὴ δοῦναι δίκην, μηδ' οὕτως ἀνόητον, ὥστ' εἰς προὖπτον κακὸν αὑτὸν ἐμβαλεῖν.

Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὦ 14
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι ψήφισμ' οὐδενὸς ἄξιόν ἐστιν, ἂν μὴ προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τά γε δόξαντα προθύμως. εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματ' ἦν ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν ἢ περὶ ὧν γραφείη διαπράξασθαι, οὔτ' ἂν ὑμεῖς, πολλὰ ψηφιζόμενοι, μικρά, μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων οὔτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν εἵνεκά γε ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην. ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' 15
ἔχει· τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστιν. τοῦτ' οὖν δεῖ προσεῖναι, τὰ δ' ἄλλ' ὑπάρχει· καὶ γὰρ εἰπεῖν τὰ δέοντα παρ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυνάμενοι, καὶ γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ῥηθέντα· καὶ πρᾶξαι δὲ δυνήσεσθε νῦν, ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε. τίνα γὰρ χρόνον ἢ τίνα καιρόν, 16
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦ παρόντος βελτίω ζητεῖτε; ἢ πόθ' ἃ δεῖ πράξετ', εἰ μὴ νῦν; οὐχ ἅπαντα μὲν ἡμῶν προείληφε τὰ χωρί' ἅνθρωπος, εἰ δὲ καὶ ταύτης κύριος τῆς χώρας γενήσεται, πάντων αἴσχιστα πεισόμεθα; οὐχ οὓς, εἰ πολεμήσαιεν, ἑτοίμως σώσειν ὑπισχνούμεθα, οὗτοι νῦν πολεμοῦσιν; οὐκ ἐχθρός; οὐκ ἔχων τὰ ἡμέτερα; οὐ βάρβαρος; οὐχ ὅ τι ἂν εἴποι τις; ἀλλὰ πρὸς θεῶν πάντ' ἐάσαντες καὶ μόνον οὐχὶ 17
συγκατασκευάσαντες αὐτῷ τότε τοὺς αἰτίους οἵτινες τούτων ζητήσομεν; οὐ γὰρ αὐτοῖς γ' αἰτίοι φήσομεν εἶναι, σαφῶς οἶδα τοῦτ' ἐγώ. οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις τῶν φυγόντων οὐδεὶς ἑαυτοῦ κατηγορεῖ, ἀλλὰ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν πλησίον καὶ

πάντων μᾶλλον, ἥττηνται δ' ὅμως διὰ πάντας τοὺς φυγόντας δήπου· μένειν γὰρ ἐξῆν τῷ κατηγοροῦντι τῶν ἄλλων, εἰ δὲ τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος, ἐνίκων ἄν.
18 καὶ νῦν, οὐ λέγει τις τὰ βέλτιστα; ἀναστὰς ἄλλος εἰπάτω, μὴ τοῦτον αἰτιάσθω. ἕτερος λέγει τις βελτίω; ταῦτα ποιεῖτ' ἀγαθῇ τύχῃ. ἀλλ' οὐχ ἡδέα ταῦτα; οὐκέτι τοῦθ' ὁ λέγων ἀδικεῖ. πλὴν εἰ δέον εὔξασθαι παραλείπει; εὔξασθαι μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ῥᾴδιον, εἰς ταὐτὸ πάνθ' ὅσα βούλεταί τις ἀθροίσαντ' ἐν ὀλίγῳ· ἑλέσθαι δ', ὅταν περὶ πραγμάτων προτεθῇ σκοπεῖν, οὐκέθ' ὁμοίως εὔπορον, ἀλλὰ δεῖ τὰ βέλτιστ' ἀντὶ τῶν ἡδέων, ἂν μὴ συναμφότερ' ἐξῇ, λαμβάνειν.
19 εἰ δέ τις ἡμῖν ἔχει καὶ τὰ θεωρικὰ ἐᾶν καὶ πόρους ἑτέρους λέγειν στρατιωτικούς, οὐχ οὗτος κρείττων; εἴποι τις ἄν. φήμ' ἔγωγε, εἴπερ ἐστίν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλὰ θαυμάζω, εἴ τῴ ποτ' ἀνθρώπων ἢ γέγον' ἢ γενήσεται, ἂν τὰ παρόντ' ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ, τῶν ἀπόντων εὐπορῆσαι πρὸς ἃ δεῖ. ἀλλ', οἶμαι, μέγα τοῖς τοιούτοις ὑπάρχει λόγοις ἡ παρ' ἑκάστου βούλησις, διόπερ ῥᾷστον ἁπάντων ἐστὶν αὑτὸν ἐξαπατῆσαι· ὃ γὰρ βούλεται, τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται,
20 τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκεν. ὁρᾶτ' οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦθ' οὕτως, ὅπως καὶ τὰ πράγματ' ἐνδέχεται καὶ δυνήσεσθ' ἐξιέναι καὶ μισθὸν ἕξετε. οὔ τοι σωφρόνων οὐδὲ γενναίων ἐστὶν ἀνθρώπων, λείποντάς τι δι' ἔνδειαν χρημάτων τῶν τοῦ πολέμου εὐχερῶς τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη φέρειν, οὐδ' ἐπὶ μὲν Κορινθίους καὶ Μεγαρέας ἁρπάσαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι, Φίλιππον δ' ἐᾶν πόλεις Ἑλληνίδας ἀνδραποδίζεσθαι δι' ἀπορίαν ἐφοδίων τοῖς στρατευομένοις.

Καὶ ταῦτ᾽ οὐχ ἵν᾽ ἀπέχθωμαί τισιν ὑμῶν, τὴν 21
ἄλλως προῄρημαι λέγειν· οὐ γὰρ οὕτως ἄφρων οὐδ᾽
ἀτυχής εἰμ᾽ ἐγώ, ὥστ᾽ ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι μηδὲν
ὠφελεῖν νομίζων· ἀλλὰ δικαίου πολίτου κρίνω τὴν
τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι. καὶ γὰρ τοὺς ἐπὶ τῶν προγόνων
ἡμῶν λέγοντας ἀκούω, ὥσπερ ἴσως καὶ ὑμεῖς, οὓς
ἐπαινοῦσιν μὲν οἱ παριόντες ἅπαντες, μιμοῦνται δ᾽ οὐ
πάνυ, τούτῳ τῷ ἔθει καὶ τῷ τρόπῳ τῆς πολιτείας
χρῆσθαι, τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον, τὸν Νικίαν, τὸν
ὁμώνυμον τὸν ἐμαυτοῦ, τὸν Περικλέα. ἐξ οὗ δ᾽ οἱ 22
διερωτῶντες ὑμᾶς οὑτοι πεφήνασι ῥήτορες „τί βούλεσθε; τί γράψω; τί ὑμῖν χαρίσωμαι;" προπέποται
τῆς παραυτίκα χάριτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ
τοιαυτὶ συμβαίνει, καὶ τὰ μὲν τούτων πάντα καλῶς
ἔχει, τὰ δ᾽ ὑμέτερ᾽ αἰσχρῶς. καίτοι σκέψασθ᾽, ὦ 23
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἅ τις ἂν κεφάλαι᾽ εἰπεῖν ἔχοι τῶν
τ᾽ ἐπὶ τῶν προγόνων ἔργων καὶ τῶν ἐφ᾽ ὑμῶν. ἔσται
δὲ βραχὺς καὶ γνώριμος ὑμῖν ὁ λόγος· οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν χρωμένοις παραδείγμασιν, ἀλλ᾽ οἰκείοις,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὐδαίμοσιν ἔξεστιν γενέσθαι.
ἐκεῖνοι τοίνυν, οἷς οὐκ ἐχαρίζονθ᾽ οἱ λέγοντες οὐδ᾽ 24
ἐφίλουν αὐτοὺς ὥσπερ ὑμᾶς οὗτοι νῦν, πέντε μὲν
καὶ τετταράκοντ᾽ ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἑκόντων,
πλείω δ᾽ ἢ μύρια τάλαντ᾽ εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον, ὑπήκουεν δ᾽ ὁ ταύτην τὴν χώραν ἔχων αὐτοῖς
βασιλεύς, ὥσπερ ἐστὶ προσῆκον βάρβαρον Ἕλλησι,
πολλὰ δὲ καὶ καλὰ καὶ πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν
τρόπαι᾽ αὐτοὶ στρατευόμενοι, μόνοι δ᾽ ἀνθρώπων
κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθονούντων κατέλιπον. ἐπὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλληνικῶν ἦσαν τοιοῦτοι· ἐν δὲ 25

τοῖς κατὰ τὴν πόλιν αὐτὴν θεάσασθ' ὁποῖοι, ἔν τε τοῖς κοινοῖς κἀν τοῖς ἰδίοις. δημοσίᾳ μὲν τοίνυν οἰκοδομήματα καὶ κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν ἡμῖν ἱερῶν καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀναθημάτων, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· ἰδίᾳ δ' οὕτω σώφρονες ἦσαν καὶ σφόδρ' ἐν τῷ τῆς πολι-
26 τείας ἤθει μένοντες, ὥστε τὴν Ἀριστείδου καὶ τὴν Μιλτιάδου καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴ τις ἄρ' οἶδεν ὑμῶν ὁποία ποτ' ἐστίν, ὁρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν· οὐ γὰρ εἰς περιουσίαν ἐπράττετ' αὐτοῖς τὰ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν αὔξειν ἕκαστος ᾤετο δεῖν. ἐκ δὲ τοῦ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ πιστῶς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὑτοῖς ἴσως
27 διοικεῖν, μεγάλην εἰκότως ἐκτήσαντ' εὐδαιμονίαν. τότε μὲν δὴ τοῦτον τὸν τρόπον εἶχε τὰ πράγματ' ἐκείνοις, χρωμένοις οἷς εἶπον προστάταις· νυνὶ δὲ πῶς ἡμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν τούτων τὰ πράγματ' ἔχει; ἆρά γ' ὁμοίως καὶ παραπλησίως; οἷς — τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πόλλ' ἂν ἔχων εἰπεῖν, ἀλλ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτ' ἐρημίας ἐπειλημμένοι, Λακεδαιμονίων μὲν ἀπολωλότων, Θηβαίων δ' ἀσχόλων ὄντων, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ὄντος ἀξιόχρεω περὶ τῶν πρωτείων ἡμῖν ἀντιτάξασθαι, ἐξὸν ἡμῖν καὶ τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν καὶ τὰ τῶν
28 ἄλλων δίκαια βραβεύειν, ἀπεστερήμεθα μὲν χώρας οἰκείας, πλείω δ' ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντ' ἀνηλώκαμεν εἰς οὐδὲν δέον, οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα, εἰρήνης οὔσης ἀπολωλέκασιν οὗτοι, ἐχθρὸν δ' ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τηλικοῦτον ἠσκήκαμεν. ἢ φρασάτω τις ἐμοὶ παρελθών, πόθεν ἄλλοθεν ἰσχυρὸς
29 γέγονεν ἢ παρ' ἡμῶν αὐτῶν Φίλιππος. ἀλλ' ὦ τᾶν, εἰ ταῦτα φαύλως, τά γ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει νῦν ἄμεινον

*ἔχει. καὶ τί ἂν εἰπεῖν τις ἔχοι; τὰς ἐπάλξεις ἃς κονι-
ῶμεν, καὶ τὰς ὁδοὺς ἃς ἐπισκευάζομεν, καὶ κρήνας καὶ
λήρους; ἀποβλέψατε δὴ πρὸς τοὺς ταῦτα πολιτευομέ-
νους, ὧν οἱ μὲν ἐκ πτωχῶν πλούσιοι γεγόνασιν, οἱ δ'
ἐξ ἀδόξων ἔντιμοι, ἔνιοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δη-
μοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας εἰσὶ κατεσκευασ-
μένοι· ὅσῳ δὲ τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονεν, τοσού-
τῳ τὰ τούτων ηὔξηται.*

Τί δὴ τὸ πάντων αἴτιον τούτων, καὶ τί δή ποθ' 30
*ἅπαντ' εἶχε καλῶς τότε, καὶ νῦν οὐκ ὀρθῶς; ὅτι τότε
μὲν πράττειν καὶ στρατεύεσθαι τολμῶν αὐτὸς ὁ δῆμος
δεσπότης τῶν πολιτευομένων ἦν καὶ κύριος αὐτὸς
ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν, κἀγαπητὸν ἦν παρὰ τοῦ δήμου
τῶν ἄλλων ἑκάστῳ καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς κἀγαθοῦ τινος
μεταλαβεῖν· νῦν δὲ τοὐναντίον κύριοι μὲν οἱ πολι-* 31
*τευόμενοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράτ-
τεται· ὑμεῖς δ' ὁ δῆμος ἐκνενευρισμένοι καὶ περιῃρη-
μένοι χρήματα, συμμάχους, ἐν ὑπηρέτου καὶ προσ-
θήκης μέρει γεγένησθε ἀγαπῶντες, ἐὰν μεταδιδῶσι
θεωρικῶν ὑμῖν ἢ Βοηδρόμια πέμψωσιν οὗτοι, καὶ τὸ
πάντων ἀνδρειότατον, τῶν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν
προσοφείλετε. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθείρξαντες
ὑμᾶς ἐπάγουσ' ἐπὶ ταῦτα καὶ τιθασεύουσιν χειροήθεις
αὐτοῖς ποιοῦντες. ἔστι δ' οὐδέποτ', οἶμαι, μέγα καὶ* 32
*νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας·
ὁποῖ' ἄττα γὰρ ἂν τἀπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾖ,
τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημ' ἔχειν. ταῦτα μὰ τὴν
Δήμητρ' οὐκ ἂν θαυμάσαιμ', εἰ μείζων εἰπόντι μοι
γένοιτο βλάβη τῶν πεποιηκότων αὐτὰ γενέσθαι· οὐδὲ
γὰρ παρρησία περὶ πάντων ἀεὶ παρ' ὑμῖν ἐστιν, ἀλλ'
ἔγωγ' ὅτι καὶ νῦν γέγονεν θαυμάζω.*

33 Ἐὰν οὖν ἀλλὰ νῦν γ' ἔτι ἀπαλλαγέντες τούτων τῶν ἐθῶν ἐθελήσητε στρατεύεσθαί τε καὶ πράττειν ἀξίως ὑμῶν αὐτῶν καὶ ταῖς περιουσίαις ταῖς οἴκοι ταύταις ἀφορμαῖς ἐπὶ τἄξω τῶν ἀγαθῶν χρήσησθε, ἴσως ἄν, ἴσως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τέλειόν τι καὶ μέγα κτήσαισθ' ἀγαθὸν καὶ τῶν τοιούτων λημμάτων ἀπαλλαγείητε, ἃ τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις ἔοικε. καὶ γὰρ ἐκεῖν' οὔτ' ἰσχὺν ἐντίθησιν οὔτ' ἀποθνήσκειν ἐᾷ· καὶ ταῦθ', ἃ νέμεσθε νῦν ὑμεῖς, οὔτε τοσαῦτ' ἐστὶν ὥστ' ὠφέλειαν ἔχειν τινὰ διαρκῆ, οὔτ' ἀπογνόντας ἄλλο τι πράττειν ἐᾷ, ἀλλ' ἔστι ταῦτα τὴν ἑκάστου ῥᾳθυμίαν ὑμῶν ἐπαυ-
34 ξάνοντα. οὐκοῦν σὺ μισθοφορὰν λέγεις; φήσει τις. καὶ παραχρῆμά γε τὴν αὐτὴν σύνταξιν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα τῶν κοινῶν ἕκαστος τὸ μέρος λαμβάνων, ὅτου δέοιθ' ἡ πόλις, τοῦθ' ὑπάρχοι. ἔξεστιν ἄγειν ἡσυχίαν· οἴκοι μένων βελτίων, τοῦ δι' ἔνδειαν ἀνάγκῃ τι ποιεῖν αἰσχρὸν ἀπηλλαγμένος. συμβαίνει τι τοιοῦτον οἷον καὶ τὰ νῦν· στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων λημμάτων, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἔστι τις ἔξω τῆς ἡλικίας ἡμῶν· ὅσ' οὗτος ἀτάκτως νῦν λαμβάνων οὐκ ὠφελεῖ, ταῦτ' ἐν ἴσῃ τάξει λαμβάνων πάντ' ἐφορῶν καὶ διοικῶν
35 ἃ χρὴ πράττεσθαι. ὅλως δ' οὔτ' ἀφελὼν οὔτε προσθεὶς πλὴν μικρῶν, τὴν ἀταξίαν ἀνελὼν εἰς τάξιν ἤγαγον τὴν πόλιν τὴν αὐτὴν τοῦ λαβεῖν, τοῦ στρατεύεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ ποιεῖν τοῦθ', ὅ τι καθ' ἡλικίαν ἕκαστος ἔχοι καὶ ὅτου καιρὸς εἴη. οὐκ ἔστιν ὅπου μηδὲν ἐγὼ ποιοῦσιν τὰ τῶν ποιούντων εἶπον ὡς δεῖ νέμειν, οὐδ' αὐτοὺς μὲν ἀργεῖν καὶ σχολάζειν κἀπορεῖν, ὅτι δ' οἱ τοῦ δεῖνος νικῶσι ξένοι, ταῦτα πυν-

θάνεσθαι· ταῦτα γὰρ νυνὶ γίγνεται. καὶ οὐχὶ μέμφομαι 36
τὸν ποιοῦντά τι τῶν δεόντων ὑπὲρ ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ
ὑμᾶς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀξιῶ πράττειν ταῦτ', ἐφ' οἷς
ἑτέρους τιμᾶτε, καὶ μὴ παραχωρεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τῆς τάξεως, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι τῆς ἀρετῆς
μετὰ πολλῶν καὶ καλῶν κινδύνων κτησάμενοι κατέ-
λιπον.

Σχεδὸν εἴρηχ' ἃ νομίζω συμφέρειν· ὑμεῖς δ' ἕλοισθ' ὅ τι καὶ τῇ πόλει καὶ ἅπασι συνοίσειν ὑμῖν μέλλει.

V.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ.

ARGUMENTUM.

Olyntho excisa vehementer exterriti Athenienses legatis quoquoversus dimissis omnes Graecorum civitates cohortabantur, ut communem omnium hostem summis opibus ac viribus secum propulsarent. Cuius rei cum undique repulsam tulissent, ipsi in praesentia satis habuerunt cum ceteras possessiones, quaecumque iis supererant in Thraciae ora maritima, tum Chersonesum — illuc enim regem se convertisse nuntiatum erat — praesidiis navibusque ubique dispositis tueri. Verumtamen Philippus maiora iam animo volvens, cum dolo ac fallaciis plus quam armis se proficere posse speraret, Athenienses per Neoptolemum histrionem aliosque internuntios certiores fecit se non aspernari pacem; quam illi non minus propensis animis excepere. Agentibus cum Philippo decem legatis, in his

Demosthene Aeschine Philocrate pax convenit ea condicione, ut quicquid uterque tunc haberet, id in possessione sua retineret. Ea cum placuissent populo, Philocrate auctore in contione non solum pax, verum etiam foedus cum Macedonum rege decretum est, cives iureiurando obstricti sunt (a. 346). Nihilo minus ille antequam ipse iuraret, Thraciae regem Cersobleptem, socium Atheniensium bello persecutus in dicionem suam redegit atque castella Atheniensium in iis regionibus sita et Chersonesum petiit, cuius maximam urbem Cardiam suae adiunxit societati. In Macedoniam reversus occultum fecit foedus cum Thebanis Thessalisque ad opprimendos Phocenses et exercitum expeditum duxit per Thessaliam ad Thermopylas; Atheniensium autem legatos, quibus iusiurandum dedit, ita tamen ut excluderentur Phocenses ex pace, excepto uno Demosthene partim auro corrupit ut Philocratem, partim vanis decepit pollicitationibus ut Aeschinem. Qui cum redissent domum, civium suorum sedabant suspicionem: non Phocenses peti a rege sed Thebanos, Thespias et Plataeas eum restituturum, Euboeam et Oropum iis redditurum. Talia promissa quantumvis fallacia eo libentius excipiebat populus, quo avidius eadem antea cupiverat; Demosthenes, qui totam iam dudum perspexerat fraudem, ut idem civibus suis persuaderet atque detegeret vera illius consilia, frustra operam consumpsit. Nam eodem Philocrate auctore decrevit populus, ut quam modo fecisset cum Philippo pacem, eadem ad posteros quoque pertineret. Phocenses cum de auxilio

Atheniensium iam desperarent, se suaque omnia dediderunt Philippo. Qui Thermopylis sine ulla dimicatione superatis Amphictyonum convocavit concilium, qui poenam in sacrilegam illam gentem constituerent. Decretum est, ut diruerentur Phocensium oppida, ipsi ex omni sacrorum societate excluderentur, in eorum locum Philippus eiusque posteri succederent. Quae decreta cum ille non cunctatus esset exigere, Boeotorum oppida, a quibus Phocenses adiuti erant, expugnata concessit Thebanis; Thessalis et custodiam dedit templi Delphici et Magnesiam Nicaeamque restituit, ipse una cum iisdem civitatibus Pythios ludos committendos curavit. Athenienses autem ubi quae facta essent compererunt, non minus ira incensi, quod talem in fraudem incidissent, quam timore perterriti nec qui ludis illis nec qui Amphictyonum concilio interessent, miserunt legatos et, perinde ac si iam ante muros esset hostis, ad urbem defendendam omnia apparaverunt. Magis etiam concitabantur animi, cum paullo post Philippi Thessalorumque legati venissent Athenas, ut novum in Phocide statum rerum atque Amphictyonum decreta comprobarent cives, postulantes iique quererentur, quod Athenis fugitivi Phocenses essent recepti. Tum civibus, quid legatis responderent, deliberantibus Demosthenes metuens, ne temerariis consiliis respublica in summum adduceretur periculum, orationem, quae est de pace, habuit (autumno anni 346).

Ὁρῶ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ παρόντα πράγματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχήν, οὐ μόνον τῷ πολλὰ προεῖσθαι καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου περὶ αὐτῶν εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων κατὰ ταὐτὰ μηδὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον πάντας ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡδί, τοῖς δ' ἑτέρως δοκεῖν. δυσκόλου 2
δ' ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλεύεσθαι ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιήκατ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ὃν οἶδ' ἐγώ, τὸν μὲν οἷς ἂν ἁμάρτητ' ἐπιτιμῶντα εὐδοκιμεῖν καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν, τὰ δὲ πράγματα καὶ περὶ ὧν βουλεύεσθ' ἐκφεύγειν ὑμᾶς. οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων οἴομαι 3
καὶ πεπεικὼς ἐμαυτὸν ἀνέστηκα, ἂν ἐθελήσητε τοῦ θορυβεῖν καὶ φιλονικεῖν ἀποστάντες ἀκούειν, ὡς ὑπὲρ πόλεως βουλευομένοις καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσήκει, ἕξειν καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύειν, δι' ὧν καὶ τὰ παρόντ' ἔσται βελτίω καὶ τὰ προειμένα σωθήσεται.

Ἀκριβῶς δ' εἰδώς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ λέγειν 4
περὶ ὧν αὐτὸς εἶπέν τις καὶ περὶ αὐτοῦ παρ' ὑμῖν ἀεὶ τῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς τολμῶσιν ὄν, οὕτως ἡγοῦμαι φορτικὸν καὶ ἐπαχθές, ὥστ' ἀνάγκην οὖσαν ὁρῶν ὅμως ἀποκνῶ. νομίζω δ' ἄμεινον ἂν ὑμᾶς περὶ ὧν νῦν ἐρῶ κρῖναι μικρὰ τῶν πρότερόν ποτε ῥηθέντων ὑπ' ἐμοῦ μνημονεύσαντας. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες 5
Ἀθηναῖοι, πρῶτον μέν, ἡνίκ' ἔπειθόν τινες ὑμᾶς, τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων ταραττομένων βοηθεῖν Πλουτάρχῳ καὶ πόλεμον καὶ ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν

ἄρασθαι, πρῶτος καὶ μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον καὶ
μόνον οὐ διεσπάσθην ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασιν
πολλὰ καὶ μεγάλ' ὑμᾶς ἁμαρτάνειν πεισάντων· καὶ
χρόνου βραχέος διελθόντος, μετὰ τοῦ προσοφλεῖν αἰ-
σχύνην καὶ παθεῖν, οἷα τῶν ὄντων ἀνθρώπων οὐδέ-
νες πώποτε πεπόνθασ' ὑπὸ τούτων οἷς ἐβοήθησαν,
πάντες ὑμεῖς ἔγνωτε τήν τε τῶν τότε ταῦτα πεισάν-
6 των κακίαν καὶ τὰ βέλτιστ' εἰρηκότ' ἐμέ. πάλιν τοίνυν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατιδὼν Νεοπτόλεμον τὸν ὑπο-
κριτὴν τῷ μὲν τῆς τέχνης προσχήματι τυγχάνοντ'
ἀδείας, κακὰ δ' ἐργαζόμενον τὰ μέγιστα τὴν πόλιν,
τὰ παρ' ὑμῶν διοικοῦντα Φιλίππῳ καὶ πρυτανεύοντα,
παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἰδίας οὔτ' ἔχθρας
οὔτε συκοφαντίας ἕνεκα, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτ'
7 ἔργων γέγονεν δῆλον. καὶ οὐκέτ' ἐν τούτοις αἰτιά-
σομαι τοὺς ὑπὲρ Νεοπτολέμου λέγοντας (οὐδὲ εἷς γὰρ
ἦν), ἀλλ' αὐτοὺς ὑμᾶς· εἰ γὰρ ἐν Διονύσου τραγῳ-
δοὺς ἐθεᾶσθε, ἀλλὰ μὴ περὶ σωτηρίας καὶ κοινῶν
πραγμάτων ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἂν οὕτως οὔτ' ἐκείνου
8 πρὸς χάριν οὔτ' ἐμοῦ πρὸς ἀπέχθειαν ἠκούσατε. καίτοι
τοῦτό γ' ὑμᾶς οἶμαι νῦν ἅπαντας ᾐσθῆσθαι, ὅτι τὴν
τότ' ἄφιξιν εἰς τοὺς πολεμίους ἐποιήσαθ' ὑπὲρ τοῦ
τἀκεῖ χρήματ' ὀφειλόμεν', ὡς ἔφη, κομίσας δεῦρο λη-
τουργεῖν· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πλείστῳ χρησάμενος,
ὡς δεινὸν εἴ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκεῖθεν ἐνθάδε τὰς
εὐπορίας ἄγουσιν, ἐπειδὴ διὰ τὴν εἰρήνην ἀδείας
ἔτυχεν, ἣν ἐνθάδ' ἐκέκτητ' οὐσίαν φανεράν, ταύτην
9 ἐξαργυρίσας πρὸς ἐκεῖνον ἀπάγων οἴχεται. δύο μὲν
δὴ ταῦθ' ὧν προεῖπον ἐγὼ μαρτυρεῖ τοῖς γεγενη-
μένοις λόγοις ὀρθῶς καὶ δικαίως, οἷά περ ἦν, ἀπο-
φανθένθ' ὑπ' ἐμοῦ· τὸ τρίτον δ', ὦ ἄνδρες Ἀθη-

ναῖοι, (καὶ μόνον ἓν τοῦτ' εἰπὼν ἔτι καὶ δὴ περὶ
ὧν παρελήλυθ' ἐρῶ), ἡνίκα τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ
τῆς εἰρήνης ἀπειληφότες ἥκομεν οἱ πρέσβεις, τότε 10
Θεσπιάς τινων καὶ Πλαταιὰς ὑπισχνουμένων οἰκισθή-
σεσθαι καὶ τοὺς μὲν Φωκέας τὸν Φίλιππον, ἂν γέ-
νηται κύριος, σώσειν, τὴν δὲ Θηβαίων πόλιν διοι-
κιεῖν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ὑπάρξειν, καὶ τὴν Εὔ-
βοιαν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ἀποδοθήσεσθαι, καὶ τοιαύτας
ἐλπίδας καὶ φενακισμούς, οἷς ὑπαχθέντες ὑμεῖς οὔτε
συμφόρως οὔτ' ἴσως καλῶς προεῖσθε Φωκέας, οὐδὲν
τούτων οὔτ' ἐξαπατήσας οὔτε σιγήσας ἐγὼ φανή-
σομαι, ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς οἶδ' ὅτι μνημονεύετε,
ὅτι ταῦτ' οὔτ' οἶδα οὔτε προσδοκῶ, νομίζω δὲ τὸν
λέγοντα ληρεῖν.

Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα, ὅσα φαίνομαι βέλτιον 11
τῶν ἄλλων προορῶν, οὐδ' εἰς μίαν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, οὔτε δεινότητ' οὔτ' ἀλαζονείαν ἐπανοίσω, οὐδὲ
προσποιήσομαι δι' οὐδὲν ἄλλο γιγνώσκειν καὶ προ-
αισθάνεσθαι πλὴν δι' ἃν ὑμῖν εἴπω δύο, ἓν μέν, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' εὐτυχίαν, ἣν συμπάσης ἐγὼ τῆς
ἐν ἀνθρώποις οὔσης δεινότητος καὶ σοφίας ὁρῶ κρα-
τοῦσαν, ἕτερον δέ, προῖκα τὰ πράγματα κρίνω καὶ 12
λογίζομαι, καὶ οὐδὲν λῆμμ' ἂν οὐδεὶς ἔχοι πρὸς οἷς
ἐγὼ πεπολίτευμαι καὶ λέγω δεῖξαι προσηρτημένον.
ὀρθὸν οὖν, ὅ τι ἂν ποτ' ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχῃ τῶν
πραγμάτων, τὸ συμφέρον φαίνεταί μοι. ὅταν δ' ἐπὶ
θάτερ' ὥσπερ εἰς τρυτάνην ἀργύριον προσενέγκῃς,
οἴχεται φέρον καὶ καθείλκυκεν τὸν λογισμὸν ἐφ' αὐτό,
καὶ οὐκ ἂν ἔτ' ὀρθῶς οὐδ' ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας
περὶ οὐδενὸς λογίσαιτο.

13 Ἓν μὲν οὖν ἔγωγε πρῶτον ὑπάρχειν φημὶ δεῖν,
ὅπως εἴτε συμμάχους εἴτε σύνταξιν εἴτ' ἄλλο τι βού-
λεταί τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τὴν ὑπάρχουσαν
εἰρήνην μὴ λύων τοῦτο ποιήσει, οὐχ ὡς θαυμαστὴν
οὐδ' ὡς ἀξίαν οὖσαν ὑμῶν· ἀλλ' ὁποία τίς ποτ' ἐστὶν
αὕτη, μὴ γενέσθαι μᾶλλον εἶχε τοῖς πράγμασι καιρόν,
ἢ γεγενημένη νῦν δι' ἡμᾶς λυθῆναι· πολλὰ γὰρ προ-
είμεθα, ὧν ὑπαρχόντων τότ' ἂν ἢ νῦν ἀσφαλέστερος
14 καὶ ῥᾴων ἦν ἡμῖν ὁ πόλεμος. δεύτερον δ', ὁρᾶν
ὅπως μὴ προαξόμεθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς συν-
εληλυθότας τούτους καὶ φάσκοντας Ἀμφικτύονας νῦν
εἶναι εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν κοινοῦ πολέμου
πρὸς ἡμᾶς. ἐγὼ γάρ, εἰ γένοιθ' ἡμῖν πρὸς Φίλιππον
πάλιν πόλεμος δι' Ἀμφίπολιν ἤ τι τοιοῦτ' ἔγκλημ'
ἴδιον, οὗ μὴ μετέχουσι Θετταλοὶ μηδ' Ἀργεῖοι μηδὲ
Θηβαῖοι, οὐκ ἂν ἡμῖν οἴομαι τούτων οὐδένας πολε-
15 μῆσαι, καὶ πάντων ἥκιστα (καί μοι μὴ θορυβήσῃ μη-
δεὶς πρὶν ἀκοῦσαι) Θηβαίους, οὐχ ὡς ἡδέως ἔχουσιν
ἡμῖν, οὐδ' ὡς οὐκ ἂν χαρίζοιντο Φιλίππῳ, ἀλλ' ἴσα-
σιν ἀκριβῶς, εἰ καὶ πάνυ φησί τις αὐτοὺς ἀναισθή-
τους εἶναι, ὅτι εἰ γενήσεται πόλεμος πρὸς ἡμᾶς
αὐτοῖς, τὰ μὲν κακὰ πάνθ' ἕξουσιν αὐτοί, τοῖς δ'
ἀγαθοῖς ἐφεδρεύων ἕτερος καθεδεῖται. οὔκουν πρό-
οιντ' ἂν αὐτοὺς εἰς τοῦτο, μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς καὶ
16 τῆς αἰτίας οὔσης τοῦ πολέμου. οὐδέ γ' εἰ πάλιν
πρὸς τοὺς Θηβαίους πολεμήσαιμεν δι' Ὠρωπὸν ἤ τι
τῶν ἰδίων, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι· καὶ γὰρ
ἡμῖν κἀκείνοις τοὺς βοηθοῦντας ἂν οἶμαι, εἰς τὴν
οἰκείαν εἴ τις ἐμβάλοι, βοηθεῖν, οὐ συνεπιστρατεύσειν
οὐδετέροις. καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι
τὸν τρόπον, ὧν καὶ φροντίσειεν ἄν τις, καὶ τὸ

πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐκ ἄχρι τῆς ἴσης 17
ἕκαστός ἐστιν εὔνους οὔθ' ἡμῖν οὔτε Θηβαίοις, σῶς
τ' εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ σῶς μὲν εἶναι
πάντες ἂν βούλοινθ' ἕνεχ' αὑτῶν, κρατήσαντας δὲ
τοὺς ἑτέρους δεσπότας ὑπάρχειν αὑτῶν οὐδὲ εἷς. τί
οὖν ἡγοῦμαι φοβερὸν καὶ τί φυλάξασθαι δεῖν ἡμᾶς;
μὴ κοινὴν πρόφασιν καὶ κοινὸν ἔγκλημ' ὁ μέλλων
πόλεμος πρὸς ἅπαντας λάβῃ. εἰ γὰρ Ἀργεῖοι μὲν 18
καὶ Μεσσήνιοι καὶ Μεγαλοπολῖται καί τινες τῶν
λοιπῶν Πελοποννησίων, ὅσοι ταὐτὰ τούτοις φρονοῦσι,
διὰ τὴν πρὸς Λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικηρυκείαν
ἐχθρῶς σχήσουσι καὶ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαί τι τῶν
ἐκείνοις πεπραγμένων, Θηβαῖοι δ' ἔχουσι μέν, ὥς
λέγουσιν, ἀπεχθῶς, ἔτι δ' ἐχθροτέρως σχήσουσιν, ὅτι
τοὺς παρ' ἐκείνων φεύγοντας σῴζομεν καὶ πάντα
τρόπον τὴν δυσμένειαν ἐνδεικνύμεθ' αὐτοῖς, Θετταλοὶ 19
δ', ὅτι τοὺς Φωκέων φυγάδας σῴζομεν, Φίλιππος δ',
ὅτι κωλύομεν αὐτὸν κοινωνεῖν τῆς ἀμφικτυονίας,
φοβοῦμαι μὴ πάντες, περὶ τῶν ἰδίων ἕκαστος ὀργιζόμενος, κοινὸν ἐφ' ἡμᾶς ἀγάγωσι τὸν πόλεμον τὰ
τῶν Ἀμφικτυόνων δόγματα προστησάμενοι, εἶτ' ἐπισπασθῶσιν ἕκαστοι πέρα τοῦ συμφέροντος ἑαυτοῖς,
ὥσπερ καὶ περὶ Φωκέας. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι 20
νῦν Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος καὶ Θετταλοί, οὐχὶ ταὔθ'
ἕκαστοι μάλιστ' ἐσπουδακότες, ταὐτὰ πάντες ἔπραξαν,
οἷον Θηβαῖοι τὸν μὲν Φίλιππον παρελθεῖν καὶ λαβεῖν τὰς
παρόδους οὐκ ἐδύναντο κωλῦσαι, οὐδέ γε τῶν αὐτοῖς
πεπονημένων ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν· νυνὶ 21
γὰρ Θηβαίοις πρὸς μὲν τὸ τὴν χώραν κεκομίσθαι
πέπρακταί τι, πρὸς δὲ τιμὴν καὶ δόξαν αἴσχιστα·
εἰ γὰρ μὴ παρῆλθε Φίλιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς δοκεῖ

περιεῖναι. ταῦτα δ' οὐκ ἐβούλοντο, ἀλλὰ τῷ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν λαβεῖν ἐπιθυμεῖν,
22 *μὴ δύνασθαι δέ, πάντα ταῦθ' ὑπέμειναν. Φίλιππον τοίνυν τινὲς μὲν δήπου τολμῶσι λέγειν, ὡς οὐδ' ἐβούλετο Θηβαίοις Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ' ἠναγκάσθη· ἐγὼ δὲ τούτοις μὲν ἐρρῶσθαι λέγω, ἐκεῖνο δ' οἶδ', ὅτι οὐ μᾶλλόν γε ταῦτ' ἔμελ' αὐτῷ, ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν καὶ τὴν δόξαν τοῦ πολέμου τοῦ δοκεῖν δι' αὐτὸν κρίσιν εἰληφέναι καὶ τὰ Πύθια θεῖναι δι' αὐτοῦ, καὶ ταῦτ' ἦν, ὧν μάλιστ' ἐγλίχετο.*
23 *Θετταλοὶ δέ γ' οὐδέτερ' ἐβούλοντο τούτων, οὔτε Θηβαίους οὔτε τὸν Φίλιππον μέγαν γίγνεσθαι (ταῦτα γὰρ πάντ' ἐφ' ἑαυτοὺς ἡγοῦντο), τῆς πυλαίας δ' ἐπεθύμουν καὶ τῶν ἐν Δελφοῖς, πλεονεκτημάτων δυοῖν, κύριοι γενέσθαι· τῷ δὲ τούτων γλίχεσθαι τάδε συγκατέπραξαν. τῶν τοίνυν ἰδίων εἵνεχ' εὑρήσεθ' ἕκαστον πολλὰ προηγμένον ὧν οὐδὲν ἐβούλετο πρᾶξαι. τοῦτο μέντοι, τοῦτ' ἔστιν φυλακτέον ἡμῖν.*

24 *„Τὰ κελευόμεν' ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν ταῦτα φοβουμένους; καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις;" πολλοῦ γε καὶ δέω. ἀλλ' ὡς οὔτε πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν οὔτ' ἔσται πόλεμος, νοῦν δὲ δόξομεν πᾶσιν ἔχειν καὶ τὰ δίκαια λέγειν, τοῦτ' οἶμαι δεῖν ποιεῖν. πρὸς δὲ τοὺς θρασέως ὁτιοῦν οἰομένους ὑπομεῖναι δεῖν καὶ μὴ προορωμένους τὸν πόλεμον, ἐκεῖνα βούλομαι λογίσασθαι. ἡμεῖς Θηβαίους ἐῶμεν ἔχειν Ὠρωπόν· καὶ εἴ τις ἔροιθ' ἡμᾶς κελεύσας εἰπεῖν*
25 *τἀληθῆ, διὰ τί; ἵνα μὴ πολεμῶμεν, φαῖμεν ἄν. καὶ Φιλίππῳ νυνὶ κατὰ συνθήκας Ἀμφιπόλεως παρακεχωρήκαμεν καὶ Καρδιανοὺς ἐῶμεν ἔξω Χερρονησιτῶν τῶν ἄλλων τετάχθαι, καὶ τὸν Κᾶρα τὰς νήσους κατα-*

λαμβάνειν, Χίον καὶ Κῶν καὶ Ῥόδον, καὶ Βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα, δῆλον ὅτι τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλειόνων ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι νομίζοντες ἢ τὸ προσκρούειν καὶ φιλονικεῖν περὶ τούτων. οὐκοῦν εὔηθες καὶ κομιδῇ σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους καθ' ἕν' οὕτω προσενηνεγμένους περὶ τῶν οἰκείων καὶ ἀναγκαιοτάτων, πρὸς πάντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι.

VI.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Β.

ARGUMENTUM.

Philippus postquam in Phocide res ad suum arbitrium composuit, non acquiescendum sibi ratus in ea, quam assecutus esset, potentia, mox in Peloponnesiacis quoque civitatibus auctoritatem suam interposuit. Eadem, quam antea inierat, et ibi progrediebatur via, ut quicquid vellet, perficeret: discordias vel alebat vel disseminabat, civitates alias beneficiis conciliabat, alias minis exterrebat. Itaque veteribus Doricarum gentium inter se inimicitiis usus tum a Lacedaemoniis, ut Messenen liberam dimitterent, postulavit, Messenios Argivosque mercennariis quos misit militibus stipendiisque firmavit atque ipsum se magno cum exercitu venturum pollicitus est. Quibus de rebus solliciti Athenienses legatos miserunt in Peloponnesum, in iis Demosthenem, qui illis civitatibus dissuaderent societatem cum Philippo; neque tamen

quod intenderunt, obtinuisse videntur, sive quod Peloponnesii diffidebant Atheniensibus propter amicitiam eorum cum Lacedaemoniis, quam commune odium Thebanorum sustinebat, sive quod libertatis spem omnem in uno ponebant Philippo. — Earum rerum mentio fit in Demosthenis oratione Philippica altera, quam constat habitam esse a. 344. Cuiusnam ii fuerint legati, quibus *ἀπόκρισιν* illam dandam commendavit orator (§. 28), cum ipsa ad nos non pervenerit, incertum est. Quodsi ille audientium iram conversurus est in cives quosdam a Philippo corruptos, qui nequissima consilia populo dederint, significat ac quasi digito demonstrat Philocratem et Aeschinem, Macedonicae factionis principes. Quorum ille ab Hyperide in ius vocatus postero anno capitis damnatus est, hic post reditum e Macedonia ab ipso Demosthene accusatus, cum actionem distulisset per quattuor annos, ex damnatione triginta tantum suffragiis evasit (342). Exstant quae in ea lite ab utroque habitae sunt orationes clarissimae illae *περὶ τῆς παραπρεσβείας*.

Ὅταν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγοι γίγνωνται περὶ ὧν Φίλιππος πράττει καὶ βιάζεται παρὰ τὴν εἰρήνην, ἀεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὁρῶ φαινομένους, καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς κατηγοροῦντας Φιλίππου, γιγνόμενον δ' οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν δεόντων, οὐδ' ὧν εἵνεκα ταῦτ' ἀκούειν ἄξιον· ἀλλ' εἰς τοῦτ' 2
ἤδη προηγμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πόλει, ὥσθ' ὅσῳ τις ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξε-

λέγχῃ Φίλιππον καὶ τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντα, τοσούτῳ
3 τὸ τί χρὴ ποιεῖν συμβουλεῦσαι χαλεπώτερον. αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι πάντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν, οὐχὶ λόγοις δέον, πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες τούτων μὲν ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ συμβουλεύειν, τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες, οἷα ποιεῖ δ' ὡς δεινά, καὶ τοιαῦτα διεξερχόμεθα· ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἄμεινον Φιλίππου παρεσκεύασθε, ὡς δὲ κωλύσαιτ' ἂν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτ' ἐφ' ὧν
4 ἐστι νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. συμβαίνει δὴ πρᾶγμ' ἀναγκαῖον, οἶμαι, καὶ ἴσως εἰκός· ἐν οἷς ἑκάτεροι διατρίβετε καὶ περὶ ἃ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἑκατέροις ἔχει, ἐκείνῳ μὲν αἱ πράξεις, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι. εἰ μὲν οὖν καὶ νῦν λέγειν δικαιότερ' ὑμῖν ἐξαρκεῖ,
5 ῥᾴδιον, καὶ πόνος οὐδεὶς πρόσεστι τῷ πράγματι· εἰ δ' ὅπως τὰ παρόντ' ἐπανορθωθήσεται δεῖ σκοπεῖν καὶ μὴ προελθόντ' ἔτι πορρωτέρω λήσει πάνθ' ἡμᾶς μηδ' ἐπιστήσεται μέγεθος δυνάμεως, πρὸς ἣν οὐδ' ἀντᾶραι δυνησόμεθα, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος ὅσπερ πρότερον τοῦ βουλεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς λέγουσιν ἅπασι καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτιστα καὶ τὰ σῴσοντα τῶν ῥᾴστων καὶ τῶν ἡδίστων προαιρετέον.

6 Πρῶτον μέν, εἴ τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαρρεῖ ὁρῶν ἡλίκος ἤδη καὶ ὅσων κύριός ἐστι Φίλιππος, καὶ μηδέν' οἴεται κίνδυνον φέρειν τοῦτο τῇ πόλει μηδ' ἐφ' ὑμᾶς πάντα παρασκευάζεσθαι, θαυμάζω, καὶ δεηθῆναι πάντων ὁμοίως ὑμῶν βούλομαι τοὺς

λογισμοὺς ἀκοῦσαί μου διὰ βραχέων, δι' οὓς τἀναντί' ἐμοὶ παρέστηκε προσδοκᾶν καὶ δι' ὧν ἐχθρὸν ἡγοῦμαι Φίλιππον, ἵν' ἐὰν μὲν ἐγὼ δοκῶ βέλτιον προορᾶν, ἐμοὶ πεισθῆτε, ἂν δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ, τούτοις προσθήσεσθε. ἐγὼ τοίνυν, 7
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λογίζομαι, τίνων ὁ Φίλιππος κύριος πρῶτον μετὰ τὴν εἰρήνην κατέστη; Πυλῶν καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι πραγμάτων. τί οὖν; πῶς τούτοις ἐχρήσατο; ἃ Θηβαίοις συμφέρει καὶ οὐχ ἃ τῇ πόλει, πράττειν προείλετο. τί δήποτε; ὅτι πρὸς πλεονεξίαν, οἶμαι, καὶ τὸ πάνθ' ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων, καὶ οὐχὶ πρὸς εἰρήνην οὐδ' ἡσυχίαν οὐδὲ δίκαιον οὐδέν, εἶδε τοῦτ' ὀρθῶς, ὅτι τῇ 8
μὲν ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τοῖς ἤθεσι τοῖς ἡμετέροις οὐδὲν ἂν ἐνδείξαιτο τοσοῦτον οὐδὲ ποιήσειεν, ὑφ' οὗ πεισθέντες ὑμεῖς τῆς ἰδίας ἕνεκ' ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς Ἑλλήνων ἐκείνῳ πρόοισθε, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον ποιούμενοι καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν τῷ πράγματι φεύγοντες καὶ πάνθ' ἃ προσήκει προορώμενοι ὁμοίως ἐναντιώσεσθ', ἄν τι τοιοῦτ' ἐπιχειρῇ πράττειν, ὥσπερ ἂν εἰ πολεμοῦντες τύχοιτε. τοὺς δὲ 9
Θηβαίους ἡγεῖθ', ὅπερ συνέβη, ἀντὶ τῶν ἑαυτοῖς γιγνομένων τὰ λοιπὰ ἐάσειν ὅπως βούλεται πράττειν ἑαυτόν, καὶ οὐχ ὅπως ἀντιπράξειν καὶ διακωλύσειν, ἀλλὰ καὶ συστρατεύσειν, ἂν αὐτοὺς κελεύῃ. καὶ νῦν τοὺς Μεσσηνίους καὶ τοὺς Ἀργείους ταὔθ' ὑπειληφὼς εὖ ποιεῖ. ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι καθ' ὑμῶν ἐγκώμιον,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· κέκρισθε γὰρ ἐκ τούτων τῶν 10
ἔργων μόνοι τῶν πάντων μηδενὸς ἂν κέρδους τὰ κοινὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων προέσθαι μηδ' ἀνταλλάξασθαι μηδεμιᾶς χάριτος μηδ' ὠφελείας τὴν εἰς τοὺς

Ἕλληνας εὔνοιαν. καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ περὶ ὑμῶν οὕτως ὑπείληφε καὶ κατ' Ἀργείων καὶ Θηβαίων ὡς ἑτέρως, οὐ μόνον εἰς τὰ παρόνθ' ὁρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ
11 πρὸ τούτων λογιζόμενος. εὑρίσκει γάρ, οἶμαι, καὶ ἀκούει τοὺς μὲν ὑμετέρους προγόνους, ἐξὸν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων ὥστ' αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ, οὐ μόνον οὐκ ἀνασχομένους τὸν λόγον τοῦτον, ἡνίκ' ἦλθεν Ἀλέξανδρος ὁ τούτων πρόγονος περὶ τούτων κῆρυξ, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν ἐκλιπεῖν προελομένους καὶ παθεῖν ὁτιοῦν ὑπομείναντας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦτα, ἃ πάντες ἀεὶ γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' οὐδεὶς εἰπεῖν δεδύνηται, διόπερ κἀγὼ παραλείψω δικαίως (ἔστι γὰρ μείζω τὰ κείνων ἔργα, ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι), τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ βαρβάρῳ,
12 τοὺς δ' οὐκ ἐναντιωθέντας. οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἰδίᾳ τὸ λυσιτελοῦν ἀγαπήσοντας, οὐχ ὅ τι κοινῇ συνοίσει τοῖς Ἕλλησι σκεψομένους. ἡγεῖτ' οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἕλοιτο, φίλους ἐπὶ τοῖς δικαίοις αἱρήσεσθαι, εἰ δ' ἐκείνοις προσθεῖτο, συνεργοὺς ἕξειν τῆς αὑτοῦ πλεονεξίας. διὰ ταῦτ' ἐκείνους ἀνθ' ὑμῶν καὶ τότε καὶ νῦν αἱρεῖται. οὐ γὰρ δὴ τριήρεις γ' ὁρᾷ πλείους αὐτοῖς ἢ ὑμῖν οὔσας· οὐδ' ἐν τῇ μεσογείᾳ τιν' ἀρχὴν εὕρηκε, τῆς δ' ἐπὶ τῇ θαλάττῃ καὶ τῶν ἐμπορίων ἀφέστηκεν· οὐδ' ἀμνημονεῖ τοὺς λόγους οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης ἔτυχεν.

13 Ἀλλὰ νὴ Δί', εἴποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτ' εἰδώς, οὐ πλεονεξίας ἕνεκ' οὐδ' ὧν ἐγὼ κατηγορῶ τότε ταῦτ' ἔπραξεν, ἀλλὰ τῷ δικαιότερ' ἀξιοῦν τοὺς Θηβαίους ἢ ὑμᾶς. ἀλλὰ τοῦτον καὶ μόνον πάντων τῶν λόγων οὐκ ἔνεστ' αὐτῷ νῦν εἰπεῖν· ὁ γὰρ Μεσσήνην Λακε-

δαιμονίους ἀφιέναι κελεύων, πῶς ἂν Ὀρχομενὸν καὶ
Κορώνειαν τότε Θηβαίοις παραδούς, τῷ δίκαια νομί-
ζειν ταῦτ' εἶναι πεποιηκέναι σκήψαιτο;

Ἀλλ' ἐβιάσθη νὴ Δία (τοῦτο γὰρ ἔσθ' ὑπόλοιπον) 14
καὶ παρὰ γνώμην, τῶν Θετταλῶν ἱππέων καὶ τῶν
Θηβαίων ὁπλιτῶν ἐν μέσῳ ληφθείς, συνεχώρησε
ταῦτα. καλῶς. οὐκοῦν φασὶ μὲν μέλλειν πρὸς τοὺς
Θηβαίους αὐτὸν ὑπόπτως ἔχειν, καὶ λογοποιοῦσιν
περιιόντες τινὲς ὡς Ἐλάτειαν τειχιεῖ· ὁ δὲ ταῦτα 15
μὲν μέλλει καὶ μελλήσει γ', ὡς ἐγὼ κρίνω, τοῖς Μεσ-
σηνίοις δὲ καὶ τοῖς Ἀργείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους
συλλαμβάνειν οὐ μέλλει, ἀλλὰ καὶ ξένους εἰσπέμπει
καὶ χρήματ' ἀποστέλλει καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχων
αὐτός ἐστι προσδόκιμος. τοὺς μὲν ὄντας ἐχθροὺς
Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἀναιρεῖ, οὓς δ' ἀπώλεσεν
αὐτὸς πρότερον Φωκέας νῦν σῴζει; καὶ τίς ἂν ταῦτα
πιστεύσειεν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἡγοῦμαι Φίλιππον, 16
οὔτ' εἰ τὰ πρῶτα βιασθεὶς ἄκων ἔπραξεν, οὔτ' ἂν εἰ
νῦν ἀπεγίγνωσκεν Θηβαίους, τοῖς ἐκείνων ἐχθροῖς
συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ' ἀφ' ὧν νῦν ποιεῖ, κἀκεῖν'
ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας, ἐκ πάντων δ',
ἄν τις ὀρθῶς θεωρῇ, πάνθ' ἃ πραγματεύεται κατὰ
τῆς πόλεως συντάττων. καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης τρόπον 17
τιν' αὐτῷ νῦν γε δὴ συμβαίνει. λογίζεσθε γάρ. ἄρχειν
βούλεται, τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφ'
ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον, καὶ τοῦτ' αὐτὸς
ἄριστα σύνοιδ' αὑτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει,
τούτοις πάντα τἄλλ' ἀσφαλῶς κέκτηται· εἰ γὰρ Ἀμφί-
πολιν καὶ Ποτείδαιαν προεῖτο, οὐδ' ἂν οἴκοι μένειν
βεβαίως ἡγεῖτο. ἀμφότερ' οὖν οἶδε, καὶ αὑτὸν ὑμῖν 18
ἐπιβουλεύοντα καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους· εὖ φρονεῖν

δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, δικαίως αὐτὸν μισεῖν νομίζει καὶ παρώξυνται, πείσεσθαί τι προσδοκῶν, ἂν καιρὸν
19 λάβητε, ἂν μὴ φθάσῃ ποιήσας πρότερος. διὰ ταῦτ' ἐγρήγορ', ἐφέστηκεν, ἐπὶ τῇ πόλει θεραπεύει τινάς, Θηβαίους καὶ Πηλοποννησίων τοὺς ταὐτὰ βουλομένους τούτοις, οὓς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ παρόντ' ἀγαπήσειν οἴεται, διὰ δὲ σκαιότητα τρόπων τῶν μετὰ ταῦτ' οὐδὲν προόψεσθαι. καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίως ἐναργῆ παραδείγματ' ἔστιν ἰδεῖν, ἃ καὶ πρὸς Μεσσηνίους καὶ πρὸς Ἀργείους ἔμοιγ' εἰπεῖν συνέβη, βέλτιον δ' ἴσως καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐστ' εἰρῆσθαι.

20 „Πῶς γὰρ οἴεσθ'“, ἔφην, „ὦ ἄνδρες Μεσσήνιοι, δυσχερῶς ἀκούειν Ὀλυνθίους, εἴ τίς τι λέγοι κατὰ Φιλίππου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ' Ἀνθεμοῦντα μὲν αὐτοῖς ἀφίει, ἧς πάντες οἱ πρότερον Μακεδονίας βασιλεῖς ἀντεποιοῦντο, Ποτείδαιαν δ' ἐδίδου τοὺς Ἀθηναίων ἀποίκους ἐκβάλλων, καὶ τὴν μὲν ἔχθραν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς ἀνῄρητο, τὴν χώραν δ' ἐκείνοις ἐδεδώκει καρποῦσθαι; ἆρα προσδοκᾶν αὐτοὺς τοιαῦτα
21 πείσεσθαι, ἢ λέγοντος ἄν τινος πιστεῦσαι οἴεσθε; ἀλλ' ὅμως“, ἔφην ἐγώ, „μικρὸν χρόνον τὴν ἀλλοτρίαν καρπωσάμενοι, πολὺν τῆς αὐτῶν ὑπ' ἐκείνου στέρονται, αἰσχρῶς ἐκπεσόντες, οὐ κρατηθέντες μόνον, ἀλλὰ καὶ προδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες· οὐ γὰρ ἀσφαλεῖς ταῖς πολιτείαις αἱ πρὸς τοὺς τυράννους
22 αὗται λίαν ὁμιλίαι. τί δ' οἱ Θετταλοί; ἆρ' οἴεσθ'“, ἔφην, „ὅτ' αὐτοῖς τοὺς τυράννους ἐξέβαλλε καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν ἐδίδου, προσδοκᾶν τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς; ἢ τὸν τὴν πυλαίαν ἀποδόντα, τοῦτον τὰς ἰδίας αὐτῶν προσόδους παραιρήσεσθαι; οὐκ ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ μὴν

γέγονεν ταῦτα καὶ πᾶσιν ἔστιν εἰδέναι. ὑμεῖς δ'", 23
ἔφην ἐγώ, „διδόντα μὲν καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε
Φίλιππον, ἐξηπατηκότα δ' ἤδη καὶ παρακεκρουμένον
ἀπεύχεσθ', εἰ σωφρονεῖτε δή, ἰδεῖν. ἔστι τοίνυν νὴ
Δί'", ἔφην ἐγώ, „παντοδαπὰ εὑρημένα ταῖς πόλεσιν
πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν, οἷον χαρακώματα καὶ
τείχη καὶ τάφροι καὶ τἆλλ' ὅσα τοιαῦτα. καὶ ταῦτα 24
μέν ἐστιν ἅπαντα χειροποίητα καὶ δαπάνης προσδεῖται·
ἓν δέ τι κοινὸν ἡ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὑτῇ
κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μέν ἐστ' ἀγαθὸν καὶ
σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσιν πρὸς τοὺς τυράν-
νους. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀπιστία. ταύτην φυλάττετε,
ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σῴζητ', οὐδὲν μὴ δεινὸν
πάθητε. τί ζητεῖτ';" ἔφην. „ἐλευθερίαν. εἶτ' οὐχ 25
ὁρᾶτε Φίλιππον ἀλλοτριωτάτας ταύτῃ καὶ τὰς προση-
γορίας ἔχοντα; βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸς
ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίος. οὐ φυλάξεσθ' ὅπως",
ἔφην, „μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην
εὕρητε;"

Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκεῖνοι καὶ θορυβοῦντες ὡς 26
ὀρθῶς λέγεται, καὶ πολλοὺς ἑτέρους λόγους παρὰ τῶν
πρέσβεων καὶ παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὕστερον, ὡς
ἔοικεν, οὐδὲν μᾶλλον ἀποσχήσονται τῆς Φιλίππου
φιλίας οὐδ' ὧν ἐπαγγέλλεται. καὶ οὐ τοῦτ ἔστ' ἄτοπον, 27
εἰ Μεσσήνιοι καὶ Πελοποννησίων τινὲς παρ' ἃ τῷ
λογισμῷ βέλτισθ' ὁρῶσί τι πράξουσιν, ἀλλ' ὑμεῖς οἱ
καὶ συνιέντες αὐτοὶ καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν,
ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς περιστοιχίζεσθε, ἐκ τοῦ μηδὲν
ἤδη ποιῆσαι λήσεθ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πάνθ' ὑπομεί-
ναντες· οὕτως ἡ παραυτίχ' ἡδονὴ καὶ ῥᾳστώνη μεῖζον
ἰσχύει τοῦ ποθ' ὕστερον συνοίσειν μέλλοντος.

28 *Περὶ μὲν δὴ τῶν ὑμῖν πρακτέων καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον βουλεύσεσθ', ἂν σωφρονῆτε· ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι, ταῦτ' ἤδη λέξω.*

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ.

Ἦν μὲν οὖν δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις, ἐφ' αἷς ἐπείσθητε ποιή-
29 *σασθαι τὴν εἰρήνην, καλεῖν· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἄν ποθ' ὑπέμεινα πρεσβεύειν, οὔτ' ἂν ὑμεῖς οἶδ' ὅτι ἐπαύσασθε πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα πράξειν τυχόντ' εἰρήνης Φίλιππον ᾤεσθε· ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα. καὶ πάλιν γ' ἑτέρους καλεῖν. τίνας; τοὺς ὅτ' ἐγὼ γεγονυίας ἤδη τῆς εἰρήνης ἀπὸ τῆς ὑστέρας ἥκων πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, αἰσθόμενος φενακιζομένην τὴν πόλιν, προὔλεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ οὐκ εἴων προέσθαι Πύλας οὐδὲ Φωκέας,*
30 *λέγοντας, ὡς ἐγὼ μὲν ὕδωρ πίνων εἰκότως δύστροπος καὶ δύσκολός εἰμί τις ἄνθρωπος, Φίλιππος δ', ἅπερ εὔξαισθ' ἂν ὑμεῖς, ἂν παρέλθῃ, πράξει, καὶ Θεσπιὰς μὲν καὶ Πλαταιὰς τειχιεῖ, Θηβαίους δὲ παύσει τῆς ὕβρεως, Χερρόνησον δὲ τοῖς αὑτοῦ τέλεσιν διορύξει, Εὔβοιαν δὲ καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν ἀποδώσει· ταῦτα γὰρ πάντ' ἐπὶ τοῦ βήματος ἐνταῦθα μνημονεύετ' οἶδ' ὅτι ῥηθέντα, καίπερ ὄντες οὐ δεινοὶ*
31 *τοὺς ἀδικοῦντας μεμνῆσθαι. καὶ τὸ πάντων αἴσχιστον, καὶ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὴν αὐτὴν εἰρήνην εἶναι ταύτην ἐψηφίσασθε· οὕτω τελέως ὑπήχθητε. τί δὴ ταῦτα νῦν λέγω καὶ καλεῖν φημὶ δεῖν τούτους; ἐγὼ νὴ τοὺς θεοὺς τἀληθῆ μετὰ παρρησίας ἐρῶ πρὸς*
32 *ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. οὐχ ἵν' εἰς λοιδορίαν*

ἐμπεσὼν ἐμαυτῷ μὲν ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω,
τοῖς δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν παράσχω
πρόφασιν τοῦ πάλιν τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου, οὐδ'
ἵν' ὡς ἄλλως ἀδολεσχῶ· ἀλλ' οἴομαί ποθ' ὑμᾶς λυπή-
σειν ἃ Φίλιππος πράττει μᾶλλον ἢ τὰ νυνί· τὸ γὰρ 33
πρᾶγμ' ὁρῶ προβαῖνον, καὶ οὐχὶ βουλοίμην ἂν εἰκάζειν
ὀρθῶς, φοβοῦμαι δὲ μὴ λίαν ἐγγὺς ᾖ τοῦτ' ἤδη. ὅταν
οὖν μηκέθ' ὑμῖν ἀμελεῖν ἐξουσία γίγνηται τῶν συμ-
βαινόντων, μηδ' ἀκούηθ' ὅτι ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἐστιν
ἐμοῦ μηδὲ τοῦ δεῖνος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντες ὁρᾶτε καὶ
εὖ εἰδῆτε, ὀργίλους καὶ τραχεῖς ὑμᾶς ἔσεσθαι νομίζω.
φοβοῦμαι δὴ μὴ τῶν πρέσβεων σεσιωπηκότων ἐφ' οἷς 34
αὑτοῖς συνίσασι δεδωροδοκηκότες, τοῖς ἐπανορθοῦν
τι πειρωμένοις τῶν διὰ τούτους ἀπολωλότων τῇ παρ'
ὑμῶν ὀργῇ περιπεσεῖν συμβῇ· ὁρῶ γὰρ ὡς τὰ πόλλ'
ἐνίους οὐκ εἰς τοὺς αἰτίους, ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα
μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφιέντας. ἕως οὖν ἔτι μέλλει καὶ 35
συνίσταται τὰ πράγματα καὶ κατακούομεν ἀλλήλων,
ἕκαστον ὑμῶν, καίπερ ἀκριβῶς εἰδόθ', ὅμως ἐπανα-
μνῆσαι βούλομαι, τίς ὁ Φωκέας πείσας καὶ Πύλας τόθ'
ὑμᾶς προέσθαι, ὧν καταστὰς ἐκεῖνος κύριος τῆς ἐπὶ
τὴν Ἀττικὴν ὁδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον κύριος
γέγονεν, καὶ πεποίηχ' ὑμῖν μὴ περὶ τῶν δικαίων μηδ'
ὑπὲρ τῶν ἔξω πραγμάτων εἶναι τὴν βουλήν, ἀλλ' ὑπὲρ
τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν πολέμου,
ὃς λυπήσει μὲν ἕκαστον, ἐπειδὰν παρῇ, γέγονεν δ' ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. εἰ γὰρ μὴ παρεκρούσθητε τόθ' 36
ὑμεῖς, οὐδὲν ἂν ἦν τῇ πόλει πρᾶγμα· οὔτε γὰρ ναυσὶ
δήπου κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἦλθεν ἄν ποτε στόλῳ
Φίλιππος οὔτε πεζῇ βαδίζων ὑπὲρ τὰς Πύλας καὶ
Φωκέας, ἀλλ' ἢ τὰ δίκαι' ἂν ἐποίει καὶ τὴν εἰρήνην

ἄγων ἡσυχίαν εἶχεν, ἢ παραχρῆμ' ἂν ἦν ἐν ὁμοίῳ
37 πολέμῳ, δι' ὃν τότε τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησεν. ταῦτ' οὖν, ὡς μὲν ὑπομνῆσαι, νῦν ἱκανῶς εἴρηται, ὡς δ' ἂν ἐξετασθείη μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτ', ὦ πάντες θεοί· οὐδένα γὰρ βουλοίμην ἔγωγ' ἄν, οὐδ' εἰ δίκαιός ἐστ' ἀπολωλέναι, μετὰ τοῦ πάντων κινδύνου καὶ τῆς ζημίας δίκην ὑποσχεῖν.

VII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΧΕΡΡΟΝΗΣΩΙ.

ARGUMENTUM.

Chersonesum Thraciam Philippus in pace quae vocatur Philocratea agnoverat esse Atheniensium, unam paeninsulae urbem Cardiam ex eorum societate eximens. Sed quoniam ille neglecta pace insidiari perseverabat libertati reipublicae, Athenienses ut eum locum tutum redderent ab incursionibus improvisis, colonos illuc miserunt (a. 343), qui agros ibi assignandos incolerent (*κληροῦχοι*). Quorum dux fuit Diopithes, vir manu fortis et strenuus, ingenio tamen violentus. Coloni a Cardianis ut in agros eorum reciperentur, non impetravere; deinde cum vim adhibere conarentur, civibus auxilium petentibus Philippus praesidio firmavit urbem. Ipse magno cum exercitu in interiorem partem Thraciae profectus ut omnem illam gentem perdomaret, bellum suscepit et propter locorum difficultates et caeli asperitatem periculo-

sissimum. Quem ibi retineri non ignorans Diopithes militibus mercede conductis navibusque ex maritimis illarum regionum civitatibus collectis eam litoris Thracii partem, quae sub Macedonum dicione erat, depopulatus est, oppida quaedam expugnavit, incolas in servitutem abripuit. Quae ubi Philippus resciit, aegre ferens epistulam minarum plenam Athenas misit: nisi sibi satisfecissent Athenienses, ipsum sese in Chersonesum venturum sociosque tuiturum Cardianos. Et novum ille e Macedonia et Thessalia exercitum exspectare iamque Byzantium petere dicebatur. Quae res ad populum relata est ineunte ut videtur anno 341. Tum civium permulti, qui vel Philippi sequebantur partes vel bellum cum Macedonum rege extimescebant, Diopithem bellum conflare clamitabant, crimini ei dabant, quod milites suos aleret latrociniis et praedationibus, suadebant non solum, ut revocaretur Diopithes, verum etiam ut alium ducem cum exercitu mitteret populus, qui Diopithem coerceret. Quibus consiliis obstitit Demosthenes oratione sua *περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ* Diopithis facta non laudans, at rempublicam haud facile carere posse illo duce eiusque exercitu probans, idque civibus persuasisse videtur.

Ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς λέγοντας ἅπαντας μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι λόγον μηδένα μήτε πρὸς χάριν, ἀλλ' ὃ βέλτιστον ἕκαστος ἡγεῖτο, τοῦτ' ἀποφαίνεσθαι, ἄλλως τε καὶ περὶ κοινῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων ὑμῶν βουλευομένων· ἐπεὶ δ' ἔνιοι

τὰ μὲν φιλονικίᾳ, τὰ δ' ἡτινιδήποτ' αἰτίᾳ προάγονται λέγειν, ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πολλοὺς δεῖ πάντα τἄλλ' ἀφελόντας, ἃ τῇ πόλει νομίζετε συμφέρειν, ταῦτα καὶ ψηφίζεσθαι καὶ πράττειν. ἡ μὲν οὖν σπουδὴ 2
περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ πραγμάτων ἐστὶ καὶ τῆς στρατείας, ἣν ἑνδέκατον μῆνα τουτονὶ Φίλιππος ἐν Θρᾴκῃ ποιεῖται· τῶν δὲ λόγων οἱ πλεῖστοι περὶ ὧν Διοπείθης πράττει καὶ μέλλει ποιεῖν εἴρηνται. ἐγὼ δ' ὅσα μέν τις αἰτιᾶταί τινα τούτων, οὓς κατὰ τοὺς νόμους ἐφ' ὑμῖν ἐστιν, ὅταν βούλησθε, κολάζειν, κἂν ἤδη δοκῇ κἂν ἐπισχοῦσιν περὶ αὐτῶν σκοπεῖν ἐγχωρεῖν ἡγοῦμαι, καὶ οὐ πάνυ δεῖ περὶ τούτων οὔτ' ἔμ' οὔτ' ἄλλον οὐδέν' ἰσχυρίζεσθαι· ὅσα δ' ἐχθρὸς ὑπάρχων 3
τῇ πόλει καὶ δυνάμει πολλῇ περὶ Ἑλλήσποντον ὢν πειρᾶται προλαβεῖν, κἂν ἅπαξ ὑστερήσωμεν, οὐκέθ' ἕξομεν σῶσαι, περὶ τούτων δ' οἴομαι τὴν ταχίστην συμφέρειν καὶ βεβουλεῦσθαι καὶ παρεσκευάσθαι, καὶ μὴ τοῖς περὶ τῶν ἄλλων θορύβοις καὶ ταῖς κατηγορίαις ἀπὸ τούτων ἀποδρᾶναι.

Πολλὰ δὲ θαυμάζων τῶν εἰωθότων λέγεσθαι παρ' 4
ὑμῖν, οὐδενὸς ἧττον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τεθαύμακα, ὃ καὶ πρώην τινὸς ἤκουσ' εἰπόντος ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἄρα δεῖ τὸν συμβουλεύοντ' ἢ πολεμεῖν ἁπλῶς ἢ τὴν εἰρήνην ἄγειν συμβουλεύειν. ἔστω δή· εἰ μὲν ἡσυχίαν 5
Φίλιππος ἄγει καὶ μήτε τῶν ἡμετέρων ἔχει παρὰ τὴν εἰρήνην μηδὲν μήτε συσκευάζεται πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς, οὐκέτι δεῖ λέγειν, ἀλλ' ἁπλῶς εἰρήνην ἀκτέον, καὶ τά γ' ἀφ' ὑμῶν ἕτοιμ' ὑπάρχονθ' ὁρῶ· εἰ δ' ἃ μὲν ὠμόσαμεν καὶ ἐφ' οἷς τὴν εἰρήνην ἐποιησάμεθα, ἔστ' ἰδεῖν καὶ γεγραμμένα κεῖται, φαίνεται δ' ἀπ' 6
ἀρχῆς ὁ Φίλιππος, πρὶν Διοπείθην ἐκπλεῦσαι καὶ τοὺς

κληρούχους, οὓς νῦν αἰτιῶνται πεποιηκέναι τὸν πόλεμον, πολλὰ μὲν τῶν ἡμετέρων ἀδίκως εἰληφώς, ὑπὲρ ὧν ψηφίσμαθ' ὑμέτερ' ἐγκαλοῦντα κύρια ταυτί, πάντα δὲ τὸν χρόνον συνεχῶς τὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων λαμβάνων καὶ ἐφ' ἡμᾶς συσκευαζόμενος, τί
7 τοῦτο λέγουσιν, ὡς πολεμεῖν ἢ ἄγειν εἰρήνην δεῖ; οὐ γὰρ αἵρεσίς ἐστιν ἡμῖν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ὑπολείπεται τὸ δικαιότατον καὶ ἀναγκαιότατον τῶν ἔργων, ὃ ὑπερβαίνουσιν ἑκόντες οὗτοι. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀμύνεσθαι τὸν πρότερον πολεμοῦνθ' ἡμῖν. πλὴν εἰ τοῦτο λέγουσι νὴ Δί', ὡς, ἂν ἀπέχηται τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Πειραιῶς ὁ Φίλιππος, οὔτ' ἀδικεῖ τὴν πόλιν
8 οὔτε ποιεῖ πόλεμον. εἰ δ' ἐκ τούτων τὰ δίκαια τίθενται καὶ τὴν εἰρήνην ταύτην ὁρίζονται, ὅτι μὲν δήπουθεν οὔθ' ὅσι' οὔτ' ἀνεκτὰ λέγουσιν οὔθ' ὑμῖν ἀσφαλῆ, δῆλόν ἐστιν ἅπασιν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐναντία συμβαίνει ταῖς κατηγορίαις, ἃς Διοπείθους κατηγοροῦσι, καὶ αὐτὰ ταῦτα λέγειν αὐτούς. τί γὰρ δήποτε τῷ μὲν Φιλίππῳ πάντα τἄλλα ποιεῖν ἐξουσίαν δώσομεν, ἂν τῆς Ἀττικῆς ἀπέχηται, τῷ Διοπείθει δ' οὐδὲ βοηθεῖν τοῖς Θρᾳξὶν ἐξέσται, ἢ πόλεμον ποιεῖν
9 αὐτὸν φήσομεν; ἀλλὰ νὴ Δία, ταῦτα μὲν ἐξελέγχονται, δεινὰ ποιοῦσι δ' οἱ ξένοι περικόπτοντες τὰ ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ Διοπείθης ἀδικεῖ κατάγων τὰ πλοῖα, καὶ δεῖ μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ. ἔστω, γιγνέσθω ταῦτ', οὐδὲν
10 ἀντιλέγω. οἶμαι μέντοι δεῖν, εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ταῦτα συμβουλεύουσιν, ὥσπερ τὴν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει δύναμιν καταλῦσαι ζητοῦσι τὸν ἐφεστηκότα καὶ πορίζοντα χρήματα ταύτῃ διαβάλλοντες ἐν ὑμῖν, οὕτω τὴν Φιλίππου δύναμιν δεῖξαι διαλυθησομένην, ἂν ὑμεῖς ταῦτα πεισθῆτε. εἰ δὲ μή,

σκοπεῖσθ' ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ καθιστᾶσι τὴν πόλιν εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον, δι' οὗ τὰ παρόντα πράγμαθ' ἅπαντ' ἀπόλωλεν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι οὐδενὶ 11
τῶν πάντων πλέον κεκράτηκε Φίλιππος ἢ τῷ πρότερος πρὸς τοῖς πράγμασι γίγνεσθαι. ὁ μὲν γὰρ ἔχων δύναμιν συνεστηκυῖαν ἀεὶ περὶ αὑτὸν καὶ προειδὼς ἃ βούλεται πρᾶξαι, ἐξαίφνης ἐφ' οὓς ἂν αὐτῷ δόξῃ πάρεστιν· ἡμεῖς δ' ἐπειδὰν πυθώμεθά τι γιγνόμενον, τηνικαῦτα θορυβούμεθα καὶ παρασκευαζόμεθα. εἶτ', οἶμαι, 12
συμβαίνει τῷ μὲν ἐφ' ἃν ἔλθῃ, ταῦτ' ἔχειν κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν, ἡμῖν δ' ὑστερίζειν, καὶ ὅσ' ἂν δαπανήσωμεν, ἅπαντα μάτην ἀνηλωκέναι, καὶ τὴν μὲν ἔχθραν καὶ τὸ βούλεσθαι κωλύειν ἐνδεδεῖχθαι, ὑστερίζοντας δὲ τῶν ἔργων αἰσχύνην προσοφλισκάνειν.

Μὴ τοίνυν ἀγνοεῖτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι καὶ 13
τὰ νῦν τἄλλα μέν ἐστι λόγοι ταῦτα καὶ προφάσεις, πράττεται δὲ καὶ κατασκευάζεται τοῦτο, ὅπως ὑμῶν μὲν οἴκοι μενόντων, ἔξω δὲ μηδεμιᾶς οὔσης τῇ πόλει δυνάμεως, μετὰ πλείστης ἡσυχίας ἅπανθ' ὅσα βούλεται Φίλιππος διοικήσεται. θεωρεῖτε γὰρ τὸ παρὸν πρῶτον, ὃ γίγνεται. νυνὶ δύναμιν μεγάλην ἐκεῖνος 14
ἔχων ἐν Θρᾴκῃ διατρίβει, καὶ μεταπέμπεται πολλήν, ὥς φασιν οἱ παρόντες, ἀπὸ Μακεδονίας καὶ Θετταλίας. ἐὰν οὖν περιμείνας τοὺς ἐτησίας ἐπὶ Βυζάντιον ἐλθὼν πολιορκῇ, πρῶτον μὲν οἴεσθε τοὺς Βυζαντίους μενεῖν ἐπὶ τῆς ἀνοίας τῆς αὐτῆς ὥσπερ νῦν, καὶ οὔτε παρακαλεῖν ὑμᾶς οὔτε βοηθεῖν αὐτοῖς ἀξιώσειν; ἐγὼ μὲν 15
οὐκ οἴομαι, ἀλλὰ καὶ εἴ τισι μᾶλλον ἀπιστοῦσιν ἢ ἡμῖν, καὶ τούτους εἰσφρήσεσθαι μᾶλλον ἢ 'κείνῳ παραδώσειν τὴν πόλιν, ἄν περ μὴ φθάσῃ λαβὼν αὐτούς. οὐκοῦν ἡμῶν μὲν μὴ δυναμένων ἐνθένδ' ἀναπλεῦσαι,

ἐκεῖ δὲ μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης ἑτοίμου βοηθείας. οὐδὲν
16 αὐτοὺς ἀπολωλέναι κωλύσει. νὴ Δία, κακοδαιμονῶσι
γὰρ ἄνθρωποι καὶ ὑπερβάλλουσιν ἀνοίᾳ. πάνυ γε,
ἀλλ' ὅμως αὐτοὺς δεῖ σῶς εἶναι· συμφέρει γὰρ τῇ πόλει.
καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε δῆλόν ἐστιν ἡμῖν, ὡς ἐπὶ Χερρό-
νησον οὐχ ἥξει· ἀλλ' εἴγ' ἐκ τῆς ἐπιστολῆς δεῖ σκοπεῖν
ἧς ἔπεμψε πρὸς ὑμᾶς, ἀμυνεῖσθαί φησι τοὺς ἐν Χερρο-
17 νήσῳ. ἂν μὲν τοίνυν ᾖ τὸ συνεστηκὸς στράτευμα, καὶ
τῇ χώρᾳ βοηθῆσαι δυνήσεται καὶ τῶν ἐκείνου τι κακῶς
ποιῆσαι· εἰ δ' ἅπαξ διαλυθήσεται, τί ποιήσομεν, ἂν
ἐπὶ Χερρόνησον ἴῃ; „κρινοῦμεν Διοπείθη νὴ Δία."
καὶ τί τὰ πράγματ' ἔσται βελτίω; „ἀλλ' ἐνθένδ' ἂν
βοηθήσαιμεν αὐτοί." ἂν δ' ὑπὸ τῶν πνευμάτων μὴ
δυνώμεθα; „ἀλλὰ μὰ Δί' οὐχ ἥξει." καὶ τίς ἐγγυητής
18 ἐστι τούτου; ἆρ' ὁρᾶτε καὶ λογίζεσθ', ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τὴν ἐπιοῦσαν ὥραν τοῦ ἔτους, εἰς ἣν ἔρημόν
τινες οἴονται δεῖν τὸν Ἑλλήσποντον ὑμῶν ποιῆσαι καὶ
παραδοῦναι Φιλίππῳ; τί δ', ἂν ἀπελθὼν ἐκ Θρᾴκης
καὶ μηδὲ προσελθὼν Χερρονήσῳ μηδὲ Βυζαντίῳ (καὶ
γὰρ ταῦτα λογίζεσθε) ἐπὶ Χαλκίδα καὶ Μέγαρ' ἥκῃ
τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἐπ' Ὠρεὸν πρῴην, πότερον
κρεῖττον ἐνθάδ' αὐτὸν ἀμύνεσθαι καὶ προσελθεῖν τὸν
πόλεμον πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἐᾶσαι, ἢ κατασκευάζειν
ἐκεῖ τιν' ἀσχολίαν αὐτῷ; ἐγὼ μὲν οἴομαι τοῦτο.
19 Ταῦτα τοίνυν ἅπαντας εἰδότας καὶ λογιζομένους
χρή, οὐ μὰ Δί' οὐχ ἣν Διοπείθης πειρᾶται τῇ πόλει
δύναμιν παρασκευάζειν, ταύτην βασκαίνειν καὶ διαλῦσαι
πειρᾶσθαι, ἀλλ' ἑτέραν αὐτοὺς προσπαρασκευάζειν καὶ
συνευποροῦντας ἐκείνῳ χρημάτων καὶ τἄλλ' οἰκείως συν-
20 αγωνιζομένους. εἰ γάρ τις ἔροιτο Φίλιππον, „εἰπέ μοι,
πότερ' ἂν βούλοιο τούτους τοὺς στρατιώτας οὓς Διο-

πείθης νῦν ἔχει, τοὺς ὁποιουστινασοῦν (οὐδὲν γὰρ ἀντιλέγω) εὐθενεῖν καὶ παρ' Ἀθηναίοις εὐδοξεῖν καὶ πλείους γίγνεσθαι τῆς πόλεως συναγωνιζομένης, ἢ διαβαλλόντων τινῶν καὶ κατηγορούντων διασπασθῆναι καὶ διαφθαρῆναι;" ταῦτ' ἄν, οἶμαι, φήσειεν. εἶθ' ἃ Φίλιππος ἂν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς, ταῦθ' ἡμῶν τινες ἐνθάδε πράττουσιν; εἶτ' ἔτι ζητεῖτε, πόθεν τὰ τῆς πόλεως ἀπόλωλεν ἅπαντα;

Βούλομαι τοίνυν μετὰ παρρησίας ἐξετάσαι τὰ 21
παρόντα πράγματα τῇ πόλει καὶ σκέψασθαι, τί ποιοῦμεν αὐτοὶ νῦν καὶ ὅπως χρώμεθ' αὐτοῖς. ἡμεῖς οὔτε χρήματ' εἰσφέρειν βουλόμεθα, οὔτ' αὐτοὶ στρατεύεσθαι, οὔτε τῶν κοινῶν ἀπέχεσθαι δυνάμεθα, οὔτε τὰς συντάξεις Διοπείθει δίδομεν, οὔθ' ὅσ' ἂν αὐτὸς αὑτῷ πο- 22
ρίσηται ἐπαινοῦμεν, ἀλλὰ βασκαίνομεν καὶ σκοποῦμεν πόθεν καὶ τί μέλλει ποιεῖν καὶ πάντα τὰ τοιαυτί, οὔτ' ἐπειδήπερ οὕτως ἔχομεν, τὰ ἡμέτερ' αὐτῶν πράττειν ἐθέλομεν, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς λόγοις τοὺς τῆς πόλεως λέγοντας ἄξι' ἐπαινοῦμεν, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις τοῖς ἐναντιουμένοις τούτοις συναγωνιζόμεθα. ὑμεῖς μὲν τοίνυν 23
εἰώθαθ' ἑκάστοτε τὸν παριόντ' ἐρωτᾶν, τί οὖν χρὴ ποιεῖν; ἐγὼ δ' ὑμᾶς ἐρωτῆσαι βούλομαι, τί οὖν χρὴ λέγειν; εἰ γὰρ μήτ' εἰσοίσετε, μήτ' αὐτοὶ στρατεύσεσθε, μήτε τῶν κοινῶν ἀφέξεσθε, μήτε τὰς συντάξεις δώσετε, μήθ' ὅσ' ἂν αὐτὸς αὑτῷ πορίσηται ἐάσετε, μήτε τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν πράττειν ἐθελήσετε, οὐκ ἔχω τί λέγω. οἱ γὰρ ἤδη τοσαύτην ἐξουσίαν τοῖς αἰτιᾶσθαι καὶ διαβάλλειν βουλομένοις διδόντες, ὥστε καὶ περὶ ὧν φασι μέλλειν αὐτὸν ποιεῖν, καὶ περὶ τούτων προκατηγορούντων ἀκροᾶσθαι, — τί ἄν τις λέγοι;

Ὅ τι τοίνυν δύναται ταῦτα ποιεῖν, ἐνίους μαθεῖν 24
ὑμῶν δεῖ. λέξω δὴ μετὰ παρρησίας· καὶ γὰρ οὐδ' ἂν

*ἄλλως δυναίμην. πάντες ὅσοι ποτ' ἐκπεπλεύκασι παρ'
ὑμῶν στρατηγοί, ἢ 'γὼ πάσχειν ὁτιοῦν τιμῶμαι, καὶ
παρὰ Χίων καὶ παρ' Ἐρυθραίων καὶ παρ' ὧν ἂν ἕκα-
στοι δύνωνται, τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων
25 λέγω, χρήματα λαμβάνουσιν. λαμβάνουσι δ' οἱ μὲν
ἔχοντες μίαν ἢ δύο ναῦς ἐλάττονα, οἱ δὲ μείζω δύνα-
μιν πλείονα. καὶ διδόασιν οἱ διδόντες οὔτε τὰ μίκρ'
οὔτε τὰ πόλλ' ἀντ' οὐδενός (οὐ γὰρ οὕτω μαίνονται),
ἀλλ' ὠνούμενοι μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς παρ' αὑτῶν ἐκ-
πλέοντας ἐμπόρους, μὴ συλᾶσθαι, παραπέμπεσθαι τὰ
πλοῖα τὰ αὑτῶν, τὰ τοιαῦτα· φασὶ δ' εὐνοίας διδόναι,
26 καὶ τοῦτο τοὔνομ' ἔχει τὰ λήμματα ταῦτα. καὶ δὴ καὶ
νῦν τῷ Διοπείθει στράτευμ' ἔχοντι σαφῶς ἐστι τοῦτο
δῆλον, ὅτι δώσουσι χρήματα πάντες οὗτοι· πόθεν γὰρ
οἴεσθ' ἄλλοθεν τὸν μήτε λαβόντα παρ' ὑμῶν μηδὲν
μήτ' αὐτὸν ἔχονθ' ὁπόθεν μισθοδοτήσει, στρατιώτας
τρέφειν; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλ' ἀφ'
ὧν ἀγείρει καὶ προσαιτεῖ καὶ δανείζεται, ἀπὸ τούτων
27 διάγει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ποιοῦσιν οἱ κατηγοροῦντες ἐν
ὑμῖν ἢ προλέγουσιν ἅπασι μηδ' ὁτιοῦν ἐκείνῳ διδόναι,
ὡς καὶ τοῦ μελλῆσαι δώσοντι δίκην, μή τι ποιήσαντί
γ' ἢ καταπραξαμένῳ. τοῦτ' εἰσὶν οἱ λόγοι· „μέλλει
πολιορκεῖν, τοὺς Ἕλληνας ἐκδίδωσι·" μέλει γάρ τινι
τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων Ἑλλήνων· ἀμείνους
28 μέντἂν εἶεν τῶν ἄλλων ἢ τῆς πατρίδος κήδεσθαι. καὶ
τό γ' εἰς τὸν Ἑλλήσποντον εἰσπέμπειν ἕτερον στρα-
τηγὸν τοῦτ' ἔστιν. εἰ γὰρ δεινὰ ποιεῖ Διοπείθης καὶ
κατάγει τὰ πλοῖα, μικρόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὸν
πινάκιον ταῦτα πάντα κωλῦσαι δύναιτ' ἄν, καὶ λέγου-
σιν οἱ νόμοι ταῦτα, τοὺς ἀδικοῦντας εἰσαγγέλλειν, οὐ
μὰ Δί' οὐ δαπάναις καὶ τριήρεσιν τοσαύταις ἡμᾶς*

αὐτοὺς φυλάττειν, ἐπεὶ τοῦτό γ' ἐστὶν ὑπερβολὴ μανίας·
ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοὺς ἐχθρούς, οὓς οὐκ ἔστιν λαβεῖν ὑπὸ 29
τοῖς νόμοις, καὶ στρατιώτας τρέφειν καὶ τριήρεις ἐκ-
πέμπειν καὶ χρήματ' εἰσφέρειν δεῖ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν,
ἐπὶ δ' ἡμᾶς αὐτοὺς ψήφισμ' εἰσαγγελία πάραλος ταῦτ'
ἐστίν. ταῦτ' ἦν εὖ φρονούντων ἀνθρώπων, ἐπηρεαζόν-
των δὲ καὶ διαφθειρόντων τὰ πράγμαθ', ἃ νῦν οὗτοι
ποιοῦσιν. καὶ τὸ μὲν τούτων τινὰς εἶναι τοιούτους, 30
δεινὸν ὂν οὐ δεινόν ἐστιν· ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι
οὕτως ἤδη διάκεισθε, ὥστ', ἂν μέν τις εἴπῃ παρελθών,
ὅτι Διοπείθης ἐστὶ τῶν κακῶν πάντων αἴτιος, ἢ Χάρης
ἢ Ἀριστοφῶν ἢ ὃν ἂν τῶν πολιτῶν εἴποι τις, εὐθέως
φατὲ καὶ θορυβεῖθ' ὡς ὀρθῶς λέγει· ἂν δὲ παρελθὼν 31
λέγῃ τις τἀληθῆ, ὅτι „ληρεῖτ', Ἀθηναῖοι· πάντων τῶν
κακῶν καὶ τῶν πραγμάτων τούτων Φίλιππός ἐστ' αἴτιος·
εἰ γὰρ ἐκεῖνος ἦγεν ἡσυχίαν, οὐδὲν ἂν ἦν πρᾶγμα τῇ
πόλει,“ ὡς μὲν οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐστίν, οὐχ ἕξετ' ἀντι-
λέγειν, ἄχθεσθαι δέ μοι δοκεῖτε καὶ ὥσπερ ἀπολλύναι
τι νομίζειν. αἴτιον δὲ τούτων (καί μοι πρὸς θεῶν, 32
ὅταν εἵνεκα τοῦ βελτίστου λέγω, ἔστω παρρησία)·
παρεσκευάκασιν ὑμᾶς τῶν πολιτευομένων ἔνιοι ἐν μὲν
ταῖς ἐκκλησίαις φοβεροὺς καὶ χαλεπούς, ἐν δὲ ταῖς
παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου ῥᾳθύμους καὶ εὐκατα-
φρονήτους. ἂν μὲν οὖν τὸν αἴτιον εἴπῃ τις, ὃν ἴσθ'
ὅτι λήψεσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, φατὲ καὶ βούλεσθε· ἂν
δὲ τοιοῦτον λέγῃ τις, ὃν κρατήσαντας τοῖς ὅπλοις,
ἄλλως δ' οὐκ ἔστιν κολάσαι, οὐκ ἔχετ', οἶμαι, τί ποιή-
σετε, ἐξελεγχόμενοι δ' ἄχθεσθε. ἐχρῆν γάρ, ὦ ἄνδρες 33
Ἀθηναῖοι, τοὐναντίον ἢ νῦν ἅπαντας τοὺς πολιτευο-
μένους ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις πρᾴους καὶ φιλανθρώ-
πους ὑμᾶς ἐθίζειν εἶναι (πρὸς γὰρ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ

τοὺς συμμάχους ἐν ταύταις ἐστὶν τὰ δίκαια), ἐν δὲ ταῖς παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου φοβεροὺς καὶ χαλεποὺς ἐπιδεικνύναι· πρὸς γὰρ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς
34 ἀντιπάλους ἐκεῖνός ἐσθ' ἀγών. νῦν δὲ δημαγωγοῦντες ὑμᾶς καὶ χαριζόμενοι καθ' ὑπερβολήν, οὕτω διατεθείκασιν, ὥστ' ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολακεύεσθαι πάντα πρὸς ἡδονὴν ἀκούοντας, ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη κινδυνεύειν. φέρε γὰρ πρὸς Διός, εἰ λόγον ὑμᾶς ἀπαιτήσειαν οἱ Ἕλληνες ὧν νυνὶ παρείκατε καιρῶν
35 διὰ ῥᾳθυμίαν, καὶ ἔροινθ' ὑμᾶς, „ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πέμπεθ' ὡς ἡμᾶς ἑκάστοτε πρέσβεις καὶ λέγεθ', ὡς ἐπιβουλεύει Φίλιππος ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ὡς φυλάττεσθαι δεῖ τὸν ἄνθρωπον, καὶ πάντα τὰ τοιαυτί", ἀνάγκη φάσκειν καὶ ὁμολογεῖν· ποιοῦμεν γὰρ ταῦτα. „εἶτ', ὦ πάντων ἀνθρώπων φαυλότατοι, δέκα μῆνας ἀπογενομένου τἀνθρώπου καὶ νόσῳ καὶ χειμῶνι καὶ πολέμοις ἀποληφθέντος, ὥστε μὴ ἂν
36 δύνασθαι ἐπανελθεῖν οἴκαδε, οὔτε τὴν Εὔβοιαν ἠλευθερώσατε, οὔτε τῶν ὑμετέρων αὐτῶν οὐδὲν ἐκομίσασθε; ἀλλ' ἐκεῖνος μέν, ὑμῶν οἴκοι μενόντων, σχολὴν ἀγόντων, ὑγιαινόντων" (εἰ δὴ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ὑγιαίνειν φήσαιεν) „δύ' ἐν Εὐβοίᾳ κατέστησε τυράννους, τὸν μὲν ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπιτειχί-
37 σας, τὸν δ' ἐπὶ Σκίαθον, ὑμεῖς δ' οὐδὲ ταῦτ' ἀπελύσασθε, εἰ μηδὲν ἄλλ' ἐβούλεσθε, ἀλλ' εἰάκατε; ἀφέστατε δῆλον ὅτι αὐτῷ καὶ φανερὸν πεποιήκατε, ὅτι οὐδ' ἂν δεκάκις ἀποθάνῃ, οὐδὲν μᾶλλον κινήσεσθε. τί οὖν πρεσβεύεσθε καὶ κατηγορεῖτε καὶ πράγμαθ' ἡμῖν παρέχετε;" ἂν ταῦτα λέγωσι, τί ἐροῦμεν ἢ τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ.

*Εἰσὶ τοίνυν τινές, οἳ τότ' ἐξελέγχειν τὸν παριόντ' 38
οἴονται, ἐπειδὰν ἐρωτήσωσι „τί οὖν χρὴ ποιεῖν;“ οἷς ἐγὼ τὸ μὲν δικαιότατον καὶ ἀληθέστατον τοῦτ' ἀποκρινοῦμαι, ταῦτα μὴ ποιεῖν ἃ νυνὶ ποιεῖτε, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἐρῶ. καὶ ὅπως, ὥσπερ ἐρωτῶσι προθύμως, οὕτω καὶ ποιεῖν ἐθελήσουσιν.
πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο παρ' ὑμῖν 39
αὐτοῖς βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ τὴν εἰρήνην λέλυκεν (καὶ παύσασθε περὶ τούτου κατηγοροῦντες ἀλλήλων) καὶ κακόνους μέν ἐστι καὶ ἐχθρὸς ὅλῃ τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως
ἐδάφει, προσθήσω δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει πᾶσιν 40
ἀνθρώποις, καὶ τοῖς μάλιστ' οἰομένοις αὐτῷ χαρίζεσθαι (εἰ δὲ μή, σκεψάσθων Εὐθυκράτη καὶ Λασθένη τοὺς Ὀλυνθίους, οἳ δοκοῦντες οἰκειότατ' αὐτῷ διακεῖσθαι, ἐπειδὴ τὴν πόλιν προὔδοσαν, πάντων κάκιστ' ἀπολώλασιν), οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ, οὐδ' ἐπιβουλεύει καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲ
ἓν τῶν πάντων, ἢ πῶς ταύτην καταλύσει. καὶ τοῦτ' 41
εἰκότως τρόπον τινὰ πράττει· οἶδεν γὰρ ἀκριβῶς ὅτι, οὐδ' ἂν πάντων τῶν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔστ' αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν ὑμεῖς δημοκρατῆσθε, ἀλλ' ἄν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα, ἃ πολλὰ γένοιτ' ἂν ἀνθρώπῳ), ἥξει πάντα τὰ νῦν συμβεβιασμένα καὶ
καταφεύξεται πρὸς ὑμᾶς· ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ 42
πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ πεφυκότες, ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλῦσαι καὶ ἔχοντ' ἀφελέσθαι δεινοί, καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν βουλομένοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι ἕτοιμοι. οὔκουν βούλεται τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς τὴν παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ κακῶς*

43 οὐδ' ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος. πρῶτον μὲν δὴ τουτο δεῖ, ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας καὶ τῆς δημοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο πεισθήσεσθε ταῖς ψυχαῖς, οὐκ ἐθελήσεθ' ὑπὲρ τῶν πραγμάτων σπουδάζειν· δεύτερον δ' εἰδέναι σαφῶς, ὅτι πάνθ' ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν, ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται, καὶ ὅπου τις
44 ἐκεῖνον ἀμύνεται, ἐνταῦθ' ὑπὲρ ἡμῶν ἀμύνεται. οὐ γὰρ οὕτω γ' εὐήθης ἐστὶν οὐδείς, ὥσθ' ὑπολαμβάνειν τὸν Φίλιππον τῶν μὲν ἐν Θράκῃ κακῶν (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἴποι Δρογγίλον καὶ Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ ἃ νῦν ἐξαιρεῖ;) τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν καὶ πόνους καὶ χειμῶνας καὶ τοὺς
45 ἐσχάτους κινδύνους ὑπομένειν, τῶν δ' Ἀθηναίων λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τριήρων καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀργυρείων καὶ τοσούτων προσόδων οὐκ ἐπιθυμεῖν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς ἐάσειν ἔχειν, ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις σιροῖς ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν. οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ κἀκεῖν' ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος καὶ τἄλλα πάντα
46 πραγματεύεται. τί οὖν εὖ φρονούντων ἀνθρώπων ἐστίν; εἰδότας ταῦτα καὶ ἐγνωκότας τὴν μὲν ὑπερβάλλουσαν καὶ ἀνείκαστον ταύτην ῥᾳθυμίαν ἀποθέσθαι, χρήματα δ' εἰσφέρειν καὶ τοὺς συμμάχους ἀξιοῦν, καὶ ὅπως τὸ συνεστηκὸς τοῦτο συμμενεῖ στράτευμ' ὁρᾶν καὶ πράττειν, ἵν' ὥσπερ ἐκεῖνος ἕτοιμον ἔχει δύναμιν τὴν ἀδικήσουσαν καὶ καταδουλωσομένην ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, οὕτω τὴν σώσουσαν ὑμεῖς
47 καὶ βοηθήσουσαν ἅπασιν ἕτοιμον ἔχητε. οὐ γὰρ ἔστι βοηθείαις χρωμένους οὐδέποτ' οὐδὲν τῶν δεόντων πρᾶξαι, ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ δύναμιν, καὶ

τροφὴν ταύτῃ πορίσαντας καὶ ταμίας καὶ δημοσίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποιήσαντας, τὸν μὲν τῶν χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμβάνειν, τὸν δὲ τῶν ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ. κἂν οὕτω ποιήσητε καὶ ταῦτ' ἐθελήσηθ' ὡς ἀληθῶς, ἄγειν εἰρήνην δικαίαν καὶ μένειν ἐπὶ τῆς αὑτοῦ Φίλιππον ἀναγκάσετε, οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν γένοιτ' ἀγαθόν, ἢ πολεμήσετ' ἐξ ἴσου.

Εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης μεγάλης 48
καὶ πόνων πολλῶν καὶ πραγματείας εἶναι, καὶ μάλ' ὀρθῶς δοκεῖ· ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ ταῦτα γενησόμενα, ἂν ταῦτα μὴ θέλῃ, εὑρήσει λυσιτελοῦν τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ 49
ἐστί τις ἐγγυητὴς θεῶν (οὐ γὰρ ἀνθρώπων γ' οὐδεὶς ἂν γένοιτ' ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος), ὡς ἂν ἄγηθ' ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα πρόησθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει, αἰσχρὸν μέν, νὴ τὸν Δία καὶ πάντας θεούς, καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας ἕνεκα ῥᾳθυμίας τοὺς ἄλλους πάντας Ἕλληνας εἰς δουλείαν προέσθαι, καὶ ἔγωγ' αὐτὸς μὲν τεθνάναι μᾶλλον ἂν ἢ ταῦτ' εἰρηκέναι βουλοίμην· οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ ὑμᾶς πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθ', ἅπαντα πρόεσθε. εἰ δὲ μηδενὶ μήτε 50
τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον τε πρόϊσμεν ἅπαντες, ὅτι ὅσῳ ἂν πλειόνων ἐάσωμεν ἐκεῖνον γενέσθαι κύριον, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθ' ἐχθρῷ, ποῖ ἀναδυόμεθ'; ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ 51
Δί' ἀναγκαῖον ᾖ. ἀλλ' ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν,

ἀλλὰ καὶ πάλαι παρελήλυθε, τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι δήπου μὴ γενέσθαι δεῖ. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη ἡ περὶ τῶν γιγνομένων αἰσχύνη, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ' ἥντιν' ἂν εἴποιμεν· δούλῳ δὲ πληγαὶ καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμός, ἃ μήτε γένοιτ' οὔτε λέγειν ἄξιον.

52 Πάντα τοίνυν τἄλλ' εἰπὼν ἂν ἡδέως, καὶ δείξας ὃν τρόπον ὑμᾶς ἔνιοι καταπολιτεύονται, τὰ μὲν ἄλλ' ἐάσω· ἀλλ' ἐπειδάν τι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέσῃ, εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθόν, καὶ τὸ τρέφειν δύναμιν μεγάλην ὡς χαλεπόν, καὶ „διαρπάζειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται", καὶ τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν ἀναβάλλουσι |μὲν ὑμᾶς, ἡσυχίαν δὲ ποιοῦσιν ἐκείνῳ πράττειν ὅ τι βούλεται.
53 ἐκ δὲ τούτων περιγίγνεται ὑμῖν μὲν ἡ σχολὴ καὶ τὸ μηδὲν ἤδη ποιεῖν, ἃ δέδοιχ' ὅπως μή ποθ' ἡγήσεσθ' ἐπὶ πολλῷ γεγενῆσθαι, τούτοις δ' αἱ χάριτες καὶ ὁ μισθὸς ὁ τούτων. ἐγὼ δ' οἴομαι τὴν μὲν εἰρήνην ἄγειν οὐχ ὑμᾶς δεῖν πείθειν, οἳ πεπεισμένοι κάθησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράττοντα· ἂν γὰρ ἐκεῖνος
54 πεισθῇ, τά γ' ἀφ' ὑμῶν ὑπάρχει· νομίζειν δ' εἶναι χαλεπά, οὐχ ὅσ' ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν, ἀλλ' ἃ πεισόμεθα, ἂν ταῦτα μὴ θέλωμεν ποιεῖν· καὶ τὸ „διαρπασθήσεται τὰ χρήματα" τῷ φυλακὴν εἰπεῖν δι' ἧς σωθήσεται κωλύειν, οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος
55 ἀφεστάναι. καίτοι ἔγωγ' ἀγανακτῶ καὶ αὐτὸ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινας ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται, ἃ καὶ φυλάττειν καὶ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι, τὴν δ' Ἑλλάδα πᾶσαν οὑτωσὶ Φίλιππος ἐφεξῆς ἁρπάζων οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἁρπάζων.

Τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, 56
τὸ τὸν μὲν οὕτω φανερῶς στρατεύοντα, ἀδικοῦντα, πόλεις καταλαμβάνοντα μηδένα τούτων πώποτ' εἰπεῖν ὡς πόλεμον ποιεῖ, τοὺς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ προΐεσθαι ταῦτα συμβουλεύοντας, τούτους τὸν πόλεμον ποιήσειν αἰτιᾶσθαι; ἐγὼ διδάξω· ὅτι τὴν ὀργήν, ἣν 57
εἰκός ἐστι γενέσθαι παρ' ὑμῶν, ἄν τι λυπῆσθε τῷ πολέμῳ, εἰς τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας τὰ βέλτιστα τρέψαι βούλονται, ἵνα τούτους κρίνητε, μὴ Φίλιππον ἀμύνησθε, καὶ κατηγορῶσιν αὐτοί, μὴ δίκην δῶσιν ὧν ποιοῦσι νῦν. τοῦτ' αὐτοῖς δύναται τὸ λέγειν, ὡς ἄρα βούλονταί πόλεμόν τινες ποιῆσαι παρ' ὑμῖν, καὶ περὶ τούτου ἡ διαδικασία αὕτη ἐστίν. ἐγὼ δ' οἶδ' 58
ἀκριβῶς, ὅτι οὐ γράψαντος Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον, καὶ ἄλλα πολλὰ Φίλιππος ἔχει τῶν τῆς πόλεως, καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε βοήθειαν. εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιεῖσθαι πολεμεῖν αὐτὸν ἡμῖν, ἀνοητότατος πάντων ἂν εἴη τῶν ὄντων ἀνθρώπων, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχοι. ἀλλ' ἐπειδὰν ἐπ' αὐτοὺς ἡμᾶς 59
ἴῃ, τί φήσομεν; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ὥσπερ οὐδ' Ὠρείταις, τῶν στρατιωτῶν ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ, οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὸς τὰ τείχη προσβάλλων αὐτῶν, οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ στράτευμα παρὸν ἔχων. ἢ καὶ τότε τοὺς ἀμύνεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκοῦν ὑπόλοιπον δουλεύειν· οὐ γὰρ ἄλλο γ' οὐδέν ἐστι μεταξὺ τοῦ μήτ' ἀμύνεσθαι μήτ' ἄγειν ἡσυχίαν ἐᾶσθαι. καὶ μὴν 60
οὐχ ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσθ' ὁ κίνδυνος· οὐ γὰρ ὑφ' αὑτῷ τὴν πόλιν ποιήσασθαι βούλεται Φίλιππος, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. οἶδεν γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτ' ἐθελήσετε, οὔτ' ἂν ἐθελήσητ',

ἐπιστήσεσθε (ἄρχειν γὰρ εἰώθατε), πράγματα δ' αὐτῷ
παρασχεῖν, ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώ-
πων ἁπάντων δυνήσεσθε.
61 Ὡς οὖν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ὄντος τοῦ ἀγῶνος, οὕτω
προσήκει γιγνώσκειν καὶ τοὺς πεπρακότας αὑτοὺς
ἐκείνῳ μισεῖν κἀποτυμπανίσαι· οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ
ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν
62 τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητ' ἐχθρούς. πόθεν
οἴεσθε νῦν αὐτὸν ὑβρίζειν ὑμᾶς (οὐδὲν γὰρ ἄλλ'
ἔμοιγε δοκεῖ ποιεῖν ἢ τοῦτο) καὶ τοὺς μὲν ἄλλους
εὖ ποιοῦντ', εἰ μηδὲν ἄλλ', ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν
ἤδη; οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δοὺς ὑπηγάγετ' εἰς τὴν
νῦν παροῦσαν δουλείαν· οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτ' οὐδείς,
ὅσα τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους πρότερον δοὺς
63 Ποτείδαιαν ἐξηπάτησε καὶ πόλλ' ἕτερα· Θηβαίους τὰ νῦν
ὑπάγει τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς καὶ ἀπαλλά-
ξας πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ· ὥστε καρπωσάμενοί
τιν' ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν, οἱ μὲν ἤδη πεπόν-
θασιν, ἃ δὴ πάντες ἴσασιν, οἱ δ' ὅταν ποτὲ συμβῇ
πείσονται. ὑμεῖς δ' ὧν μὲν ἀπεστέρησθ' ἐν τῷ πο-
λέμῳ, σιωπῶ· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιή-
64 σασθαι, πόσ' ἐξηπάτησθε, πόσων ἀπεστέρησθε. οὐχὶ
Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τἀπὶ Θρᾴκης, Δορίσκον,
Σέρριον, τὸν Κερσοβλέπτην αὐτόν; οὐ νῦν τὴν πόλιν
τὴν Καρδιανῶν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτ' οὖν ἐκείνως
τοῖς ἄλλοις καὶ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν προσφέ-
ρεται;] ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ὑμετέρᾳ
ἄδει' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται, καὶ λαβόντα
χρήματ' αὐτὸν ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν
65 ἀφῃρημένοι τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἦτε. οὐκ ἦν ἀσφαλὲς
λέγειν ἐν Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου, μὴ σὺν εὖ πεπον-

θότων τῶν πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτείδαιαν καρποῦσθαι· οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ τὰ Φιλίππου, μὴ σὺν εὖ πεπονθότος τοῦ πλήθους τοῦ Θετταλῶν τῷ τοὺς τυράννους ἐκβαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυλαίαν ἀποδοῦναι· οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλές, πρὶν τὴν Βοιωτίαν ἀπέδωκε καὶ τοὺς Φωκέας ἀνεῖλεν. ἀλλ' Ἀθήνησιν, οὐ μόνον Ἀμφίπολιν καὶ 66
τὴν Καρδιανῶν χώραν ἀπεστερηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκευάζοντος ὑμῖν ἐπιτείχισμα τὴν Εὔβοιαν καὶ νῦν ἐπὶ Βυζάντιον παριόντος, ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ Φιλίππου. καὶ γάρ τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ πλούσιοι γίγνονται καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδοξοι καὶ γνώριμοι, ὑμεῖς δὲ τοὐναντίον ἐκ μὲν ἐνδόξων ἄδοξοι, ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι· πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν, ὧν πάντων ἔσθ' ὑμεῖς ἄποροι. ἐκ δὲ τοῦ 67
τούτων ὀλιγώρως ἔχειν καὶ ἐᾶν ταῦτα στέρεσθαι ὁ μὲν εὐδαίμων καὶ μέγας καὶ φοβερὸς πᾶσιν Ἕλλησι καὶ βαρβάροις, ὑμεῖς δ' ἔρημοι καὶ ταπεινοί, τῇ τῶν ὠνίων ἀφθονίᾳ λαμπροί, τῇ δ' ὧν προσῆκε παρασκευῇ καταγέλαστοι.

Οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον περί θ' ὑμῶν καὶ περὶ αὑτῶν ἐνίους τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἄγειν φασὶ δεῖν, κἄν τις ὑμᾶς ἀδικῇ, αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν οὐδενὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος. εἶτα φησὶν ὃς ἂν τύχῃ 68
παρελθὼν „οὐ γὰρ θέλεις γράφειν οὐδὲ κινδυνεύειν, ἀλλ' ἄτολμος εἶ καὶ μαλακός." ἐγὼ δὲ θρασὺς μὲν καὶ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς οὔτ' εἰμὶ μήτε γενοίμην, ἀνδρειότερον μέντοι πολλῶν πάνυ τῶν ἰταμῶς πολιτευομένων παρ' ὑμῖν ἐμαυτὸν ἡγοῦμαι. ὅστις μὲν 69

γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παριδὼν ἃ συνοίσει τῇ πόλει, κρίνει δημεύει δίδωσι κατηγορεῖ, οὐδεμιᾷ ταῦτ' ἀνδρείᾳ ποιεῖ, ἀλλ' ἔχων ἐνέχυρον τῆς αὑτοῦ σωτηρίας τὸ πρὸς χάριν ὑμῖν λέγειν καὶ πολιτεύεσθαι, ἀσφαλῶς θρασύς ἐστιν· ὅστις δ' ὑπὲρ τοῦ βελτίστου πολλὰ τοῖς ὑμετέροις ἐναντιοῦται βουλήμασιν, καὶ μηδὲν λέγει πρὸς χάριν, ἀλλὰ τὸ βέλτιστον ἀεί, καὶ τὴν τοιαύτην πολιτείαν προαιρεῖται, ἐν ᾗ πλειόνων ἡ τύχη κυρία γίγνεται ἢ οἱ λογισμοί, τούτων δ' ἀμφοτέρων ἑαυτὸν ὑπεύθυνον ὑμῖν παρέχει, οὗτός ἐστ' ἀνδρεῖος,
70 καὶ χρήσιμός γε πολίτης ὁ τοιοῦτός ἐστιν, οὐχ οἱ τῆς παρ' ἡμέραν χάριτος τὰ μέγιστα τῆς πόλεως ἀπολωλεκότες, οὓς ἐγὼ τοσούτου δέω ζηλοῦν ἢ νομίζειν ἀξίους πολίτας τῆς πόλεως εἶναι, ὥστ' εἴ τις ἔροιτό μ' „εἰπέ μοι, σὺ δὲ δὴ τί τὴν πόλιν ἡμῖν ἀγαθὸν πεποίηκας;“ ἔχων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τριηραρχίας εἰπεῖν καὶ χορηγίας καὶ χρημάτων εἰσφορὰς καὶ λύσεις
71 αἰχμαλώτων, καὶ τοιαύτας ἄλλας φιλανθρωπίας, οὐδὲν ἂν τούτων εἴποιμι, ἀλλ' ὅτι τῶν τοιούτων πολιτευμάτων οὐδὲν πολιτεύομαι, ἀλλὰ δυνάμενος ἂν ἴσως, ὥσπερ καὶ ἕτεροι, καὶ κατηγορεῖν καὶ χαρίζεσθαι καὶ δημεύειν καὶ τἄλλ' ἃ ποιοῦσιν οὗτοι ποιεῖν, οὐδ' ἐφ' ἓν τούτων πώποτ' ἐμαυτὸν ἔταξα, οὐδὲ προήχθην οὔθ' ὑπὸ κέρδους οὔθ' ὑπὸ φιλοτιμίας, ἀλλὰ διαμένω λέγων, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πολλῶν ἐλάττων εἰμὶ παρ' ὑμῖν, ὑμεῖς δ', εἰ πείθεσθέ μοι, μείζους ἂν εἴητε·
72 οὕτω γὰρ ἴσως ἀνεπίφθονον εἰπεῖν. οὐδέ γ' ἐμοὶ δοκεῖ δικαίου τοῦτ' εἶναι πολίτου, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' εὑρίσκειν, ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρῶτος ὑμῶν ἔσομ' εὐθέως, ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὕστατοι· ἀλλὰ συναυξάνεσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι καὶ τὸ

βέλτιστον ἀεί, μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν· ἐπ' ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται, ἐπὶ τοῦτο δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην.

Ἤδη τοίνυν τινὸς ἤκουσα καὶ τοιοῦτόν τι λέγον- 73
τος, ὡς ἄρ' ἐγὼ λέγω μὲν ἀεὶ τὰ βέλτιστα, ἔστιν δ' οὐδὲν ἀλλ' ἢ λόγοι τὰ παρ' ἐμοῦ, δεῖ δ' ἔργων τῇ πόλει καὶ πράξεώς τινος. ἐγὼ δ' ὡς ἔχω περὶ τούτων, λέξω πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. οὐδ' εἶναι νομίζω τοῦ συμβουλεύοντος ὑμῖν ἔργον οὐδὲν πλὴν εἰπεῖν τὰ βέλτιστα. καὶ τοῦθ' ὅτι τοῦτον ἔχει
τὸν τρόπον ῥᾳδίως οἶμαι δείξειν. ἴστε γὰρ δήπου 74
τοῦθ', ὅτι Τιμόθεός ποτ' ἐκεῖνος ἐν ὑμῖν ἐδημηγόρησεν, ὡς δεῖ βοηθεῖν καὶ τοὺς Εὐβοέας σῴζειν, ὅτε Θηβαῖοι κατεδουλοῦντ' αὐτούς, καὶ λέγων εἶπεν οὕτω πως· „εἰπέ μοι, βουλεύεσθ'" ἔφη „Θηβαίους ἔχοντες ἐν νήσῳ, τί χρήσεσθε καὶ τί δεῖ ποιεῖν; οὐκ ἐμπλήσετε τὴν θάλατταν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρων; οὐκ ἀναστάντες ἤδη πορεύσεσθ' εἰς τὸν Πειραιᾶ; οὐ καθ-
έλξετε τὰς ναῦς;" οὐκοῦν εἶπε μὲν ταῦθ' ὁ Τιμό- 75
θεος, ἐποιήσατε δ' ὑμεῖς· ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρων τὸ πρᾶγμ' ἐπράχθη. εἰ δ' ὁ μὲν εἶπεν ὡς οἷόν τε τἄριστα, ὥσπερ εἶπεν, ὑμεῖς δ' ἀπερρᾳθυμήσατε καὶ μηδὲν ὑπηκούσατε, ἆρ' ἂν ἦν γεγονός τι τῶν τότε συμβάντων τῇ πόλει; οὐχ οἷόν τε. οὕτω τοίνυν καὶ περὶ ὧν ἂν ἐγὼ λέγω καὶ περὶ ὧν ἂν ὁ δεῖν' εἴπῃ, τὰ μὲν ἔργα παρ' ὑμῶν αὐτῶν ζητεῖτε, ἃ δὲ βέλτιστ' ἢ μὴ λέγει, παρὰ τοῦ παριόντος.

Ἐν κεφαλαίῳ δ' ἃ λέγω φράσας καταβῆναι βού- 76
λομαι. χρήματ' εἰσφέρειν φημὶ δεῖν· τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν συνέχειν, ἐπανορθοῦντας εἴ τι δοκεῖ μὴ καλῶς ἔχειν, μὴ ὅσοις ἂν τις αἰτιάσηται τὸ ὅλον

καταλύοντας· πρέσβεις ἐκπέμπειν πανταχοῖ τοὺς διδάξοντας, νουθετήσοντας, πράξοντας· παρὰ πάντα ταῦτα τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασι δωροδοκοῦντας κολάζειν καὶ μισεῖν πανταχοῦ, ἵν' οἱ μέτριοι καὶ δικαίους αὑτοὺς παρέχοντες εὖ βεβουλεῦσθαι δοκῶσι καὶ τοῖς ἄλλοις
77 καὶ ἑαυτοῖς. ἂν οὕτω τοῖς πράγμασιν χρῆσθε καὶ παύσησθ' ὀλιγωροῦντες ἁπάντων, ἴσως ἂν ἴσως καὶ νῦν ἔτι βελτίω γένοιτο. εἰ μέντοι καθεδεῖσθε ἄχρι τοῦ θορυβῆσαι καὶ ἐπαινέσαι σπουδάζοντες, ἐὰν δέῃ τι ποιεῖν ἀναδυόμενοι, οὐχ ὁρῶ λόγον ὅστις ἄνευ τοῦ ποιεῖν ὑμᾶς ἃ προσήκει δυνήσεται τὴν πόλιν σῶσαι.

VIII.

ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Γ.

ARGUMENTUM.

Eodem anno (341), quo de Chersonesiticis rebus verba fecit Demosthenes, paucis mensibus post et haec habita est oratio contra Philippum tertia, quo tempore populus iterum de auxiliis in Chersonesum mittendis deliberasse videtur. Nec tamen in una hac re versatur oratio; maxima enim pars eius eo spectat, ut quaecumque res a Philippo gestae sint in Euboea ceterisque partibus Graeciae vel tunc quoque gerantur in Thracia, his omnibus eum nihil aliud agere demonstretur, quam ut non modo Atheniensium sed universae Graeciae subruat libertatem. Quod periculum cum in dies propius accedat, ut tandem aliquando depellant cives, hortans orator facundiae utitur armis quae habet aptissima, precibus acerbitate indignatione, quo magis audientium animi concitentur in bellum iamiam exarsurum. — Orationum a Demosthene in contione populi habitarum, quas nobis reliquit

scriptas, haec est extrema, quamquam posteriore quoque tempore saepius illum contionatum esse constat.

Πολλῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγων γιγνομένων ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν, περὶ ὧν Φίλιππος, ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο, οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἀδικεῖ, καὶ πάντων οἶδ' ὅτι φησάντων γ' ἄν, εἰ καὶ μὴ ποιοῦσι τοῦτο, καὶ λέγειν δεῖν καὶ πράττειν, ὅπως ἐκεῖνος παύσεται τῆς ὕβρεως καὶ δίκην δώσει, εἰς τοῦθ' ὑπηγμένα πάντα τὰ πράγματα καὶ προειμέν' ὁρῶ, ὥστε δέδοικα μὴ βλάσφημον μὲν εἰπεῖν, ἀληθὲς δέ· εἰ καὶ λέγειν ἅπαντες ἐβούλονθ' οἱ παριόντες καὶ χειροτονεῖν ὑμεῖς, ἐξ ὧν ὡς φαυλόταθ' ἤμελλε τὰ πράγμαθ' ἕξειν, οὐκ ἂν ἡγοῦμαι δύνασθαι
2 *χεῖρον ἢ νῦν διατεθῆναι. πολλὰ μὲν οὖν ἴσως ἐστὶν αἴτια τούτων, καὶ οὐ παρ' ἓν οὐδὲ δύ' εἰς τοῦτο τὰ πράγματ' ἀφῖκται, μάλιστα δ', ἄνπερ ἐξετάζητ' ὀρθῶς, εὑρήσετε, διὰ τοὺς χαρίζεσθαι μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστα λέγειν προαιρουμένους, ὧν τινες μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν οἷς εὐδοκιμοῦσιν αὐτοὶ καὶ δύνανται, ταῦτα φυλάττοντες οὐδεμίαν περὶ τῶν μελλόντων πρόνοιαν ἔχουσιν, ἕτεροι δὲ τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ὄντας αἰτιώμενοι καὶ διαβάλλοντες οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ ὅπως ἡ πόλις παρ' αὑτῆς δίκην λήψεται καὶ περὶ τοῦτ' ἔσται, Φιλίππῳ δ' ἐξέσται καὶ πράττειν καὶ ποι-*
3 *εῖν ὅ τι βούλεται. αἱ δὲ τοιαῦται πολιτεῖαι συνήθεις μέν εἰσιν ὑμῖν, αἴτιαι δὲ τῶν κακῶν. ἀξιῶ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄν τι τῶν ἀληθῶν μετὰ παρρησίας λέγω, μηδεμίαν μοι διὰ τοῦτο παρ' ὑμῶν ὀργὴν γενέσθαι. σκοπεῖτε γὰρ ὡδί. ὑμεῖς τὴν παρρησίαν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλων οὕτω κοινὴν οἴεσθε δεῖν εἶναι*

πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε καὶ τοῖς ξένοις καὶ τοῖς
δούλοις αὐτῆς μεταδεδώκατε, καὶ πολλοὺς ἄν τις
οἰκέτας ἴδοι παρ' ἡμῖν μετὰ πλείονος ἐξουσίας ὅ τι
βούλονται λέγοντας ἢ πολίτας ἐν ἐνίαις τῶν ἄλλων
πόλεων, ἐκ δὲ τοῦ συμβουλεύειν παντάπασιν ἐξεληλά-
κατε. εἶθ' ὑμῖν συμβέβηκεν ἐκ τούτου ἐν μὲν ταῖς 4
ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολακεύεσθαι πάντα πρὸς ἡδο-
νὴν ἀκούουσιν, ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς γιγνο-
μένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη κινδυνεύειν. εἰ μὲν οὖν
καὶ νῦν οὕτω διάκεισθε, οὐκ ἔχω τί λέγω· εἰ δ' ἃ
συμφέρει χωρὶς κολακείας ἐθελήσετ' ἀκούειν, ἕτοιμος
λέγειν. καὶ γὰρ εἰ πάνυ φαύλως τὰ πράγματ' ἔχει καὶ
πολλὰ προεῖται, ὅμως ἔστιν, ἐὰν ὑμεῖς τὰ δέοντα ποιεῖν
βούλησθε, ἔτι πάντα ταῦτ' ἐπανορθώσασθαι. καὶ παρά- 5
δοξον μὲν ἴσως ἐστὶν ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δέ· τὸ
χείριστον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι, τοῦτο πρὸς τὰ μέλ-
λοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὔτε
μικρὸν οὔτε μέγ' οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν
κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεί τοι, εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε
πραττόντων οὕτω διέκειτο, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ γενέσθαι
βελτίω. νῦν δὲ τῆς ῥᾳθυμίας τῆς ὑμετέρας καὶ τῆς
ἀμελείας κεκράτηκε Φίλιππος, τῆς πόλεως δ' οὐ κεκρά-
τηκεν· οὐδ' ἥττησθ' ὑμεῖς, ἀλλ' οὐδὲ κεκίνησθε.

Εἰ μὲν οὖν ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν τῇ πόλει καὶ 6
ἐφ' ἡμῖν ἐστι τοῦτο, ἵν' ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, φήμ' ἔγωγ'
ἄγειν ἡμᾶς δεῖν, καὶ τὸν ταῦτα λέγοντα γράφειν καὶ
πράττειν καὶ μὴ φενακίζειν ἀξιῶ· εἰ δ' ἕτερος τὰ ὅπλ'
ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων καὶ δύναμιν πολλὴν περὶ αὑτὸν
τοὔνομα μὲν τὸ τῆς εἰρήνης ὑμῖν προβάλλει, τοῖς δ'
ἔργοις αὐτὸς τοῖς τοῦ πολέμου χρῆται, τί λοιπὸν ἄλλο
πλὴν ἀμύνεσθαι; φάσκειν δ' εἰρήνην ἄγειν εἰ βούλεσθ',

7 *ὥσπερ ἐκεῖνος, οὐ διαφέρομαι. εἰ δέ τις ταύτην εἰρή-
νην ὑπολαμβάνει, ἐξ ἧς ἐκεῖνος πάντα τἄλλα λαβὼν
ἐφ' ἡμᾶς ἥξει, πρῶτον μὲν μαίνεται, ἔπειτ' ἐκείνῳ
παρ' ὑμῶν, οὐχ ὑμῖν παρ' ἐκείνου τὴν εἰρήνην λέγει·
τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ τῶν ἀναλισκομένων χρημάτων πάν-
των Φίλιππος ὠνεῖται, αὐτὸς μὲν πολεμεῖν ὑμῖν, ὑφ'
ὑμῶν δὲ μὴ πολεμεῖσθαι.*
8 *Καὶ μὴν εἰ μέχρι τούτου περιμενοῦμεν, ἕως ἂν
ἡμῖν ὁμολογήσῃ πολεμεῖν, πάντων ἐσμὲν εὐηθέστατοι·
οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτὴν βαδίζῃ καὶ τὸν
Πειραιᾶ, τοῦτ' ἐρεῖ, εἴπερ οἷς πρὸς τοὺς ἄλλους πεποίηκε*
9 *δεῖ τεκμαίρεσθαι. τοῦτο μὲν γὰρ Ὀλυνθίοις τετταρά-
κοντ' ἀπέχων τῆς πόλεως στάδια εἶπεν, ὅτι δεῖ δυοῖν
θάτερον, ἢ κείνους ἐν Ὀλύνθῳ μὴ οἰκεῖν ἢ αὐτὸν ἐν
Μακεδονίᾳ, πάντα τὸν ἄλλον χρόνον, εἴ τις αὐτὸν
αἰτιάσαιτό τι τοιοῦτον, ἀγανακτῶν καὶ πρέσβεις πέμ-
πων τοὺς ἀπολογησομένους· τοῦτο δ' εἰς Φωκέας ὡς
πρὸς συμμάχους ἐπορεύετο, καὶ πρέσβεις Φωκέων ἦσαν
οἳ παρηκολούθουν αὐτῷ πορευομένῳ, καὶ παρ' ἡμῖν
ἤριζον οἱ πολλοί, Θηβαίοις οὐ λυσιτελήσειν τὴν ἐκείνου*
10 *πάροδον. καὶ μὴν καὶ Φερὰς πρώην ὡς φίλος καὶ
σύμμαχος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν ἔχει καταλαβών, καὶ
τὰ τελευταῖα τοῖς ταλαιπώροις Ὠρείταις τουτοισὶ ἐπι-
σκεψομένους ἔφη τοὺς στρατιώτας πεπομφέναι κατ'
εὔνοιαν· πυνθάνεσθαι γὰρ αὐτοὺς ὡς νοσοῦσι καὶ
στασιάζουσιν, συμμάχων δ' εἶναι καὶ φίλων ἀληθινῶν*
11 *ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς παρεῖναι. εἶτ' οἴεσθ' αὐτόν,
οἳ ἐποίησαν μὲν οὐδὲν ἂν κακόν, μὴ παθεῖν δ' ἐφυ-
λάξαντ' ἂν ἴσως, τούτους μὲν ἐξαπατᾶν αἱρεῖσθαι μᾶλλον
ἢ προλέγοντα βιάζεσθαι, ὑμῖν δ' ἐκ προρρήσεως πολε-*
12 *μήσειν, καὶ ταῦθ' ἕως ἂν ἑκόντες ἐξαπατᾶσθε; οὐκ*

ἔστι ταῦτα· καὶ γὰρ ἂν ἀβελτερώτατος εἴη πάντων ἀνθρώπων, εἰ τῶν ἀδικουμένων ὑμῶν μηδὲν ἐγκαλούντων αὐτῷ, ἀλλ' ὑμῶν αὐτῶν τινας αἰτιωμένων, ἐκεῖνος ἐκλύσας τὴν πρὸς ἀλλήλους ἔριν ὑμῶν καὶ φιλονικίαν ἐφ' αὑτὸν προείποι τρέπεσθαι, καὶ τῶν παρ' ἑαυτοῦ μισθοφορούντων τοὺς λόγους ἀφέλοιτο, οἷς ἀναβάλλουσιν ὑμᾶς, λέγοντες ὡς ἐκεῖνός γ' οὐ πολεμεῖ τῇ πόλει.

'Αλλ' ἔστιν, ὦ πρὸς τοῦ Διός, ὅστις εὖ φρονῶν 13
ἐκ τῶν ὀνομάτων μᾶλλον ἢ τῶν πραγμάτων τὸν ἄγοντ' εἰρήνην ἢ πολεμοῦνθ' αὑτῷ σκέψαιτ' ἄν; οὐδεὶς δήπου. ὁ τοίνυν Φίλιππος ἐξ ἀρχῆς, ἄρτι τῆς εἰρήνης γεγονυίας, οὔπω Διοπείθους στρατηγοῦντος, οὐδὲ τῶν ὄντων ἐν Χερρονήσῳ νῦν ἀπεσταλμένων, Σέρριον καὶ Δορίσκον ἐλάμβανεν καὶ τοὺς ἐκ Σερρείου τείχους καὶ Ἱεροῦ ὄρους στρατιώτας ἐξέβαλλεν, οὓς ὁ ὑμέτερος στρατηγὸς κατέστησεν. καίτοι ταῦτα πράττων τί ἐποίει; εἰρήνην μὲν γὰρ ὠμωμόκει. καὶ μηδεὶς εἴπῃ, τί δὲ ταῦτ' ἐστίν, 14
ἢ τί τούτων μέλει τῇ πόλει; εἰ μὲν γὰρ μικρὰ ταῦτα, ἢ μηδὲν ὑμῖν αὐτῶν ἔμελεν, ἄλλος ἂν εἴη λόγος οὗτος· τὸ δ' εὐσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον ἄν τ' ἐπὶ μικροῦ τις ἄν τ' ἐπὶ μείζονος παραβαίνῃ, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν. φέρε δὴ νῦν, ἡνίκ' εἰς Χερρόνησον, ἣν βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν ἐγνώκασιν εἶναι, ξένους εἰσπέμπει καὶ βοηθεῖν ὁμολογεῖ καὶ ἐπιστέλλει ταῦτα, τί ποιεῖ; φησὶ μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ἐγὼ δὲ τοσούτου 15
δέω ταῦτα ποιοῦντ' ἐκεῖνον ἄγειν ὁμολογεῖν τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην, ὥστε καὶ Μεγάρων ἁπτόμενον καὶ ἐν Εὐβοίᾳ τυραννίδας κατασκευάζοντα καὶ νῦν ἐπὶ Θρᾴκην παριόντα καὶ τὰ ἐν Πελοποννήσῳ σκευωρούμενον καὶ πάνθ', ὅσα πράττει μετὰ τῆς δυνάμεως, ποιοῦντα λύειν φημὶ τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ὑμῖν, εἰ μὴ καὶ

τοὺς τὰ μηχανήματ' ἐφιστάντας εἰρήνην ἄγειν φήσετε,
ἕως ἂν αὐτὰ τοῖς τείχεσιν ἤδη προσαγάγωσιν. ἀλλ' οὐ
φήσετε· ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων
καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω
16 *βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ. τίσιν οὖν ὑμεῖς κινδυνεύσαιτ' ἄν,*
εἴ τι γένοιτο; τῷ τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι,
τῷ Μεγάρων καὶ τῆς Εὐβοίας τὸν πολεμοῦνθ' ὑμῖν
γενέσθαι κύριον, τῷ Πελοποννησίους τἀκείνου φρο-
νῆσαι. εἶτα τὸν τοῦτο τὸ μηχάνημ' ἐπὶ τὴν πόλιν
ἱστάντα, τοῦτον εἰρήνην ἄγειν ἐγὼ φῶ πρὸς ὑμᾶς;
17 *πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνεῖλε Φω-*
κέας, ἀπὸ ταύτης ἔγωγ' αὐτὸν πολεμεῖν ὁρίζομαι.
ὑμᾶς δ', ἐὰν ἀμύνησθ' ἤδη, σωφρονήσειν φημί, ἐὰν δ'
ἐάσητ', οὐδὲ τοῦθ' ὅταν βούλησθε δυνήσεσθαι ποιῆσαι.
καὶ τοσοῦτόν γ' ἀφέστηκα τῶν ἄλλων, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, τῶν συμβουλευόντων, ὥστ' οὐδὲ δοκεῖ μοι περὶ
18 *Χερρονήσου νῦν σκοπεῖν οὐδὲ Βυζαντίου, ἀλλ' ἐπα-*
μῦναι μὲν τούτοις, καὶ διατηρῆσαι μή τι πάθωσι,
βουλεύεσθαι μέντοι περὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐν
κινδύνῳ μεγάλῳ καθεστώτων. βούλομαι δ' εἰπεῖν
πρὸς ὑμᾶς, ἐξ ὧν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων οὕτω φοβοῦ-
μαι, ἵν' εἰ μὲν ὀρθῶς λογίζομαι, μετάσχητε τῶν λογι-
σμῶν καὶ πρόνοιάν τιν' ὑμῶν γ' αὐτῶν, εἰ μὴ καὶ
τῶν ἄλλων ἄρα βούλεσθε, ποιήσησθε, ἂν δὲ ληρεῖν
καὶ τετυφῶσθαι δοκῶ, μήτε νῦν μήτ' αὖθις ὡς ὑγι-
αίνοντί μοι προσέχητε.

19 *Ὅτι μὲν δὴ μέγας ἐκ μικροῦ καὶ ταπεινοῦ τὸ*
κατ' ἀρχὰς ὁ Φίλιππος ηὔξηται, καὶ ἀπίστως καὶ στα-
σιαστικῶς ἔχουσι πρὸς αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅτι
πολλῷ παραδοξότερον τοσοῦτον αὐτὸν ἐξ ἐκείνου
γενέσθαι ἢ νῦν, ὅθ' οὕτω πολλὰ προείληφε, καὶ τὰ

λοιπὰ ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτ' ἂν
ἔχοιμι διεξελθεῖν, παραλείψω. ἀλλ' ὁρῶ συγκεχωρη- 20
κότας πάντας ἀνθρώπους, ἀφ' ὑμῶν ἀρξαμένους, αὐτῷ,
ὑπὲρ οὗ τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον πάντες οἱ πόλεμοι
γεγόνασιν οἱ Ἑλληνικοί. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ποιεῖν ὅ
τι βούλεται, καὶ καθ' ἕν' οὑτωσὶ περικόπτειν καὶ λωπο-
δυτεῖν τῶν Ἑλλήνων, καὶ καταδουλοῦσθαι τὰς πόλεις
ἐπιόντα. καίτοι προστάται μὲν ὑμεῖς ἑβδομήκοντ' 21
ἔτη καὶ τρία τῶν Ἑλλήνων ἐγένεσθε, προστάται δὲ
τριάκονθ' ἑνὸς δέοντα Λακεδαιμόνιοι· ἴσχυσαν δέ τι
καὶ Θηβαῖοι τουτουσὶ τοὺς τελευταίους χρόνους μετὰ
τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. ἀλλ' ὅμως οὔθ' ὑμῖν οὔτε
Θηβαίοις οὔτε Λακεδαιμονίοις οὐδεπώποτ', ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, συνεχωρήθη τοῦθ' ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ποι-
εῖν ὅ τι βούλοισθε, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν 22
ὑμῖν, μᾶλλον δὲ τοῖς τότ' οὖσιν Ἀθηναίοις, ἐπειδή
τισιν οὐ μετρίως ἐδόκουν προσφέρεσθαι, πάντες ᾤοντο
δεῖν, καὶ οἱ μηδὲν ἐγκαλεῖν ἔχοντες αὐτοῖς, μετὰ τῶν
ἠδικημένων πολεμεῖν· καὶ πάλιν Λακεδαιμονίοις ἄρξασι
καὶ παρελθοῦσιν εἰς τὴν αὐτὴν δυναστείαν ὑμῖν,
ἐπειδὴ πλεονάζειν ἐπεχείρουν καὶ πέρα τοῦ μετρίου
τὰ καθεστηκότ' ἐκίνουν, πάντες εἰς πόλεμον κατέστησαν,
καὶ οἱ μηδὲν ἐγκαλοῦντες αὐτοῖς. καὶ τί δεῖ τοὺς 23
ἄλλους λέγειν; ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι,
οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἔχοντες ἐξ ἀρχῆς ὅ τι ἠδικούμεθ'
ὑπ' ἀλλήλων, ὅμως ὑπὲρ ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικουμένους
ἑωρῶμεν, πολεμεῖν ᾤμεθα δεῖν. καίτοι πάνθ' ὅσ'
ἐξημάρτηται καὶ Λακεδαιμονίοις ἐν τοῖς τριάκοντ'
ἐκείνοις ἔτεσιν καὶ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις ἐν τοῖς
ἑβδομήκοντα, ἐλάττον' ἐστίν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν
Φίλιππος ἐν τρισὶ καὶ δέκ' οὐχ ὅλοις ἔτεσιν, οἷς ἐπι-

κολάζει, ἠδίκηκε τοὺς Ἕλληνας, μᾶλλον δ' οὐδὲν μέρος
24 *τούτων ἐκεῖνα. Ὄλυνθον μὲν δὴ καὶ Μεθώνην καὶ*
Ἀπολλωνίαν καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις ἐπὶ Θρᾴκης
ἐῶ, ἃς ἁπάσας οὕτως ὠμῶς ἀνῄρηκεν, ὥστε μηδ' εἰ
πώποτ' ᾠκήθησαν προσελθόντ' εἶναι ῥᾴδιον εἰπεῖν·
καὶ τὸ Φωκέων ἔθνος τοσοῦτον ἀνῃρημένον σιωπῶ.
ἀλλὰ Θετταλία πῶς ἔχει; οὐχὶ τὰς πολιτείας καὶ τὰς
πόλεις αὐτῶν παρῄρηται καὶ τετραρχίας κατέστησεν,
ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις, ἀλλὰ καὶ κατ' ἔθνη δου-
25 *λεύωσιν; αἱ δ' ἐν Εὐβοίᾳ πόλεις οὐκ ἤδη τυραν-*
νοῦνται, καὶ ταῦτ' ἐν νήσῳ πλησίον Θηβῶν καὶ Ἀθη-
νῶν; οὐ διαρρήδην εἰς τὰς ἐπιστολὰς γράφει „ἐμοὶ
δ' ἐστὶν εἰρήνη πρὸς τοὺς ἀκούειν ἐμοῦ βουλομένους“;
καὶ οὐ γράφει μὲν ταῦτα, τοῖς δ' ἔργοις οὐ ποιεῖ,
ἀλλ' ἐφ' Ἑλλήσποντον οἴχεται, πρότερον ἧκεν ἐπ'
Ἀμβρακίαν, Ἦλιν ἔχει τηλικαύτην πόλιν ἐν Πελοπον-
νήσῳ, Μεγάροις ἐπεβούλευσεν πρῴην, οὔθ' ἡ Ἑλλὰς
οὔθ' ἡ βάρβαρος τὴν πλεονεξίαν χωρεῖ τἀνθρώπου.
26 *καὶ ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἅπαντες καὶ ἀκούοντες,*
οὐ πέμπομεν πρέσβεις περὶ τούτων πρὸς ἀλλήλους
κἀγανακτοῦμεν, οὕτω δὲ κακῶς διακείμεθα καὶ διο-
ρωρύγμεθα κατὰ πόλεις, ὥστ' ἄχρι τῆς τήμερον ἡμέρας
οὐδὲν οὔτε τῶν συμφερόντων οὔτε τῶν δεόντων πρᾶξαι
δυνάμεθα οὐδὲ συστῆναι οὐδὲ κοινωνίαν βοηθείας καὶ
27 *φιλίας οὐδεμίαν ποιήσασθαι, ἀλλὰ μείζω γιγνόμενον*
τὸν ἄνθρωπον περιορῶμεν, τὸν χρόνον κερδᾶναι τοῦτον
ὃν ἄλλος ἀπόλλυθ' ἕκαστος ἐγνωκώς, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ,
οὐχ ὅπως σωθήσεται τὰ τῶν Ἑλλήνων σκοπῶν οὐδὲ
πράττων, ἐπεὶ ὅτι γ' ὥσπερ περίοδος ἢ καταβολὴ
πυρετοῦ ἢ ἄλλου τινὸς κακοῦ, καὶ τῷ πάνυ πόρρω
δοκοῦντι νῦν ἀφεστάναι προσέρχεται, οὐδεὶς ἀγνοεῖ.

καὶ μὴν κἀκεῖνό γ' ἴσθ', ὅτι ὅσα μὲν ὑπὸ Λακεδαιμο- 28
νίων ἢ ὑφ' ἡμῶν ἔπασχον οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' οὖν ὑπὸ γνη-
σίων γ' ὄντων τῆς Ἑλλάδος ἠδικοῦντο, καὶ τὸν αὐτὸν
τρόπον ἄν τις ὑπέλαβε τοῦτο, ὥσπερ ἂν εἰ υἱὸς ἐν
οὐσίᾳ πολλῇ γεγονὼς γνήσιος διῴκει τι μὴ καλῶς μηδ'
ὀρθῶς, κατ' αὐτὸ μὲν τοῦτ' ἄξιον μέμψεως εἶναι καὶ
κατηγορίας, ὡς δ' οὐ προσήκων ἢ ὡς οὐ κληρονόμος
τούτων ὧν ταῦτ' ἐποίει, οὐκ ἐνεῖναι λέγειν. εἰ δέ γε 29
δοῦλος ὑποβολιμαῖος τὰ μὴ προσήκοντ' ἀπώλλυε καὶ
ἐλυμαίνετο, Ἡράκλεις ὅσῳ μᾶλλον δεινὸν καὶ ὀργῆς
ἄξιον πάντες ἂν ἔφησαν εἶναι. ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ Φι-
λίππου καὶ ὧν ἐκεῖνος πράττει νῦν, οὐχ οὕτως ἔχου-
σιν, οὐ μόνον οὐχ Ἕλληνος ὄντος οὐδὲ προσήκοντος
οὐδὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' οὐδὲ βαρβάρου ἐντεῦθεν
ὅθεν καλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρου Μακεδόνος, ὅθεν οὐδ'
ἀνδράποδον σπουδαῖον οὐδὲν ἦν πρότερον.

Καίτοι τί τῆς ἐσχάτης ὕβρεως ἀπολείπει; οὐ πρὸς 30
τῷ πόλεις ἀνῃρηκέναι τίθησι μὲν τὰ Πύθια, τὸν κοι-
νὸν τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνα, κἂν αὐτὸς μὴ παρῇ τοὺς
δούλους ἀγωνοθετήσοντας πέμπει; γράφει δὲ Θετταλοῖς 31
ὃν χρὴ τρόπον πολιτεύεσθαι; πέμπει δὲ ξένους τοὺς
μὲν εἰς Πορθμόν, τὸν δῆμον ἐκβαλοῦντας τὸν Ἐρε-
τριέων, τοὺς δ' ἐπ' Ὠρεόν, τύραννον Φιλιστίδην κατα-
στήσοντας; ἀλλ' ὅμως ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέ-
χονται, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τὴν χάλαζαν
ἔμοιγε δοκοῦσιν θεωρεῖν, εὐχόμενοι μὴ καθ' ἑαυτοὺς
ἕκαστοι γενέσθαι, κωλύειν δ' οὐδεὶς ἐπιχειρῶν. οὐ 32
μόνον δ' ἐφ' οἷς ἡ Ἑλλὰς ὑβρίζεται ὑπ' αὐτοῦ, οὐδεὶς
ἀμύνεται, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ὧν αὐτὸς ἕκαστος ἀδικεῖται·
τοῦτο γὰρ ἤδη τοὔσχατόν ἐστιν. οὐ Κορινθίων ἐπ'
Ἀμβρακίαν ἐλήλυθε καὶ Λευκάδα; οὐκ Ἀχαιῶν Ναύ-

πακτον ὀμώμοκεν Αἰτωλοῖς παραδώσειν; οὐχὶ Θηβαίων
Ἐχῖνον ἀφῄρηται, καὶ νῦν ἐπὶ Βυζαντίους πορεύεται
33 *συμμάχους ὄντας; οὐχ ἡμῶν — ἐῶ τἄλλα, ἀλλὰ Χερρο-*
νήσου τὴν μεγίστην ἔχει πόλιν Καρδίαν; ταῦτα τοί-
νυν πάσχοντες ἅπαντες μέλλομεν καὶ μαλκίομεν καὶ
πρὸς τοὺς πλησίον βλέπομεν, ἀπιστοῦντες ἀλλήλοις, οὐ
τῷ πάντας ἡμᾶς ἀδικοῦντι. καίτοι τὸν ἅπασιν ἀσελγῶς
οὕτω χρώμενον, τί οἴεσθ', ἐπειδὰν καθ' ἕν' ἡμῶν
ἑκάστου κύριος γένηται, τί ποιήσειν;
34 *Τί οὖν τὸ αἴτιον τουτωνί; οὐ γὰρ ἄνευ λόγου*
καὶ δικαίας αἰτίας οὔτε τόθ' οὕτως εἶχον ἑτοίμως πρὸς
ἐλευθερίαν οἱ Ἕλληνες οὔτε νῦν πρὸς τὸ δουλεύειν.
ἦν τι τότ', ἦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν ταῖς τῶν πολ-
λῶν διανοίαις, ὃ νῦν οὐκ ἔστιν, ὃ καὶ τοῦ Περσῶν
ἐκράτησε πλούτου καὶ ἐλευθέραν ἦγεν τὴν Ἑλλάδα καὶ
οὔτε ναυμαχίας οὔτε πεζῆς μάχης οὐδεμιᾶς ἡττᾶτο,
νῦν δ' ἀπολωλὸς ἅπαντα λελύμανται καὶ ἄνω καὶ κάτω
35 *πεποίηκε τὰ πράγματα. τί οὖν ἦν τοῦτο; τοὺς παρὰ*
τῶν ἄρχειν βουλομένων ἢ διαφθείρειν τὴν Ἑλλάδα
χρήματα λαμβάνοντας ἅπαντες ἐμίσουν, καὶ χαλεπώ-
τατον ἦν τὸ δωροδοκοῦντ' ἐλεγχθῆναι, καὶ τιμωρίᾳ
36 *μεγίστῃ τοῦτον ἐκόλαζον. τὸν οὖν καιρὸν ἑκάστου*
τῶν πραγμάτων, ὃν ἡ τύχη καὶ τοῖς ἀμελοῦσιν κατὰ
τῶν προσεχόντων πολλάκις παρασκευάζει, οὐκ ἦν πρί-
ασθαι παρὰ τῶν λεγόντων οὐδὲ τῶν στρατηγούντων,
οὐδὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, οὐδὲ τὴν πρὸς τοὺς
τυράννους καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπιστίαν, οὐδ' ὅλως
37 *τοιοῦτον οὐδέν. νῦν δ' ἅπανθ' ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἐκ-*
πέπραται ταῦτα, ἀντεισῆκται δ' ἀντὶ τούτων ὑφ' ὧν
ἀπόλωλε καὶ νενόσηκεν ἡ Ἑλλάς. ταῦτα δ' ἐστὶ τί;
ζῆλος, εἴ τις εἴληφέν τι· γέλως, ἂν ὁμολογῇ· μῖσος,

ἄν τις τούτοις ἐπιτιμᾷ· τἄλλα πάνθ' ὅσ' ἐκ τοῦ δωρο-
δοκεῖν ἤρτηται. ἐπεὶ τριήρεις γε καὶ σωμάτων πλῆθος 38
καὶ χρημάτων καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς ἀφθονία καὶ
τἆλλ', οἷς ἄν τις ἰσχύειν τὰς πόλεις κρίνοι, νῦν ἅπασι
καὶ πλείω καὶ μείζω ἐστὶ τῶν τότε πολλῷ. ἀλλὰ
ταῦτα ἄχρηστ', ἄπρακτ', ἀνόνητα ὑπὸ τῶν πωλούντων
γίγνεται.

Ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, τὰ μὲν νῦν ὁρᾶτε δήπου 39
καὶ οὐδὲν ἐμοῦ προσδεῖσθε μάρτυρος· τὰ δ' ἐν τοῖς
ἄνωθεν χρόνοις ὅτι τἀναντί' εἶχεν ἐγὼ δηλώσω, οὐ
λόγους ἐμαυτοῦ λέγων, ἀλλὰ γράμματα τῶν προγόνων
τῶν ὑμετέρων, ἃ κεῖνοι κατέθεντ' εἰς στήλην χαλκῆν
γράψαντες εἰς ἀκρόπολιν. „Ἄρθμιος" φησὶν „Πυθώ- 40
νακτος Ζελείτης ἄτιμος καὶ πολέμιος τοῦ δήμου τοῦ
Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτὸς καὶ γένος." εἶθ'
ἡ αἰτία γέγραπται, δι' ἣν ταῦτ' ἐγένετο· „ὅτι τὸν
χρυσὸν τὸν ἐκ Μήδων εἰς Πελοπόννησον ἤγαγεν." ταῦτ' 41
ἐστὶ τὰ γράμματα. λογίζεσθε δὴ πρὸς θεῶν, τίς ἦν
ποθ' ἡ διάνοια τῶν Ἀθηναίων τῶν τότε ταῦτα ποι-
ούντων ἢ τί τὸ ἀξίωμα. ἐκεῖνοι Ζελείτην τινά,
Ἄρθμιον δοῦλον βασιλέως (ἡ γὰρ Ζέλει' ἐστὶν τῆς
Ἀσίας), ὅτι τῷ δεσπότῃ διακονῶν χρυσίον ἤγαγεν εἰς
Πελοπόννησον, οὐκ Ἀθήναζε, ἐχθρὸν αὐτῶν ἀνέγραψαν
καὶ τῶν συμμάχων αὐτὸν καὶ γένος καὶ ἀτίμους. τοῦτο 42
δ' ἔστ' οὐχ ἣν οὑτωσί τις ἂν φήσειεν ἀτιμίαν· τί γὰρ
τῷ Ζελείτῃ, τῶν Ἀθηναίων κοινῶν εἰ μὴ μεθέξειν
ἤμελλεν; ἀλλ' ἐν τοῖς φονικοῖς γέγραπται νόμοις, ὑπὲρ
ὧν ἂν μὴ διδῷ φόνου δικάσασθαι, „καὶ ἄτιμος" φησὶν
„τεθνάτω." τοῦτο δὴ λέγει, καθαρὸν τὸν τούτων τιν'
ἀποκτείναντ' εἶναι. οὐκοῦν ἐνόμιζον ἐκεῖνοι τῆς πάν- 43
των τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας ἑαυτοῖς ἐπιμελητέον εἶναι·

οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς ἔμελ' εἴ τις ἐν Πελοποννήσῳ τινὰς ὠνεῖται καὶ διαφθείρει, μὴ τοῦθ' ὑπολαμβάνουσιν· ἐκόλαζον δ' οὕτω καὶ ἐτιμωροῦνθ' οὓς αἴσθοιντο, ὥστε καὶ στηλίτας ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτων εἰκότως τὰ τῶν Ελλήνων ἦν τῷ βαρβάρῳ φοβερά, οὐχ ὁ βάρβαρος
44 *τοῖς Ἕλλησιν. ἀλλ' οὐ νῦν· οὐ γὰρ οὕτως ἔχεθ' ὑμεῖς οὔτε πρὸς τὰ τοιαῦτ' οὔτε πρὸς τἆλλα, ἀλλὰ πῶς; εἴπω κελεύετε, καὶ οὐκ ὀργιεῖσθε;*

45 *Ἔστι τοίνυν τις εὐήθης λόγος παρὰ τῶν παραμυθεῖσθαι βουλομένων τὴν πόλιν, ὡς ἄρ' οὔπω Φίλιππός ἐστιν οἷοί ποτ' ἦσαν Λακεδαιμόνιοι, οἳ θαλάττης μὲν ἦρχον καὶ γῆς ἁπάσης, βασιλέα δὲ σύμμαχον εἶχον, ὑφίστατο δ' οὐδὲν αὐτούς· ἀλλ' ὅμως ἠμύνατο κἀκείνους ἡ πόλις καὶ οὐκ ἀνηρπάσθη. ἐγὼ δ' ἁπάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν πολλὴν εἰληφότων ἐπίδοσιν καὶ οὐδὲν ὁμοίων ὄντων τῶν νῦν τοῖς πρότερον, οὐδὲν ἡγοῦμαι πλέον ἢ τὰ τοῦ πολέμου κεκινῆσθαι κἀπιδεδωκέναι.*
46 *πρῶτον μὲν γὰρ ἀκούω Λακεδαιμονίους τότε καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, τέτταρας μῆνας ἢ πέντε, τὴν ὡραίαν αὐτήν, ἐμβαλόντας ἂν καὶ κακώσαντας τὴν χώραν ὁπλίταις καὶ πολιτικοῖς στρατεύμασιν, ἀναχωρεῖν ἐπ' οἴκου πάλιν· οὕτω δ' ἀρχαίως εἶχον, μᾶλλον δὲ πολιτικῶς, [ὥστ' οὐδὲ χρημάτων ὠνεῖσθαι παρ' οὐδενὸς οὐδέν, ἀλλ' εἶναι νόμιμόν τινα καὶ προφανῆ τὸν πόλεμον.*
47 *νυνὶ δ' ὁρᾶτε μὲν δήπου τὰ πλεῖστα τοὺς προδότας ἀπολωλεκότας, οὐδὲν δ' ἐκ παρατάξεως οὐδὲ μάχης γιγνόμενον· ἀκούετε δὲ Φίλιππον οὐχὶ τῷ φάλαγγ' ὁπλιτῶν ἄγειν βαδίζονθ' ὅποι βούλεται, ἀλλὰ τῷ ψιλούς, ἱππέας, τοξότας, ξένους, τοιοῦτον ἐξηρτῦσθαι*
48 *στρατόπεδον. ἐπειδὰν δ' ἐπὶ τούτοις πρὸς νοσοῦντας ἐν αὐτοῖς προσπέσῃ καὶ μηδεὶς ὑπὲρ τῆς χώρας δι' ἀπι-*

στίαν ἐξίῃ, μηχανήματ' ἐπιστήσας πολιορκεῖ. καὶ σιωπῶ θέρος καὶ χειμῶν', ὡς οὐδὲν διαφέρει, οὐδ' ἐστὶν ἐξαίρετος ὥρα τις, ἣν διαλείπει. ταῦτα μέντοι πάντας 49
εἰδότας καὶ λογιζομένους οὐ δεῖ προσέσθαι τὸν πόλεμον εἰς τὴν χώραν, οὐδ' εἰς τὴν εὐήθειαν τὴν τοῦ τότε πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου βλέποντας ἐκτραχηλισθῆναι, ἀλλ' ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι τοῖς πράγμασιν καὶ ταῖς παρασκευαῖς, ὅπως οἴκοθεν μὴ κινήσεται σκοποῦντας, οὐχὶ συμπλακέντας διαγωνίζεσθαι.
πρὸς μὲν γὰρ πόλεμον πολλὰ φύσει πλεονεκτήμαθ' 50
ἡμῖν ὑπάρχει, ἄν περ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ποιεῖν ἐθέλωμεν ἃ δεῖ, ἡ φύσις τῆς ἐκείνου χώρας, ἧς ἄγειν καὶ φέρειν ἔστι πολλὴν καὶ κακῶς ποιεῖν, ἄλλα μυρία· εἰς δ' ἀγῶν' ἄμεινον ἡμῶν ἐκεῖνος ἤσκηται.

Οὐ μόνον δὲ δεῖ ταῦτα γιγνώσκειν οὐδὲ τοῖς 51
ἔργοις ἐκεῖνον ἀμύνεσθαι τοῖς τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ τῷ λογισμῷ καὶ τῇ διανοίᾳ τοὺς παρ' ὑμῖν ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντας μισῆσαι, ἐνθυμουμένους ὅτι οὐκ ἔνεστι τῶν τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ
τῇ πόλει κολάσηθ' ὑπηρετοῦντας ἐκείνοις. ὃ μὰ τὸν 52
Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς οὐ δυνήσεσθ' ὑμεῖς ποιῆσαι, ἀλλ' εἰς τοῦτ' ἀφῖχθε μωρίας ἢ παρανοίας ἢ — οὐκ ἔχω τί λέγω (πολλάκις γάρ ἔμοιγ' ἐπελήλυθε καὶ τοῦτο φοβεῖσθαι, μή τι δαιμόνιον τὰ πράγματ' ἐλαύνῃ), ὥστε λοιδορίας φθόνου σκώμματος, ἥστινος ἂν τύχηθ' εἵνεκ' αἰτίας, ἀνθρώπους μισθωτούς, ὧν οὐδ' ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνιοι ὡς οὐκ εἰσὶν τοιοῦτοι, λέγειν κελεύετε καὶ γελᾶτ',
ἄν τισιν λοιδορηθῶσιν. καὶ οὐχί πω τοῦτο δεινόν, 53
καίπερ ὂν δεινόν· ἀλλὰ καὶ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας πολιτεύεσθαι δεδώκατε τούτοις ἢ τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσιν. καίτοι θεάσασθ', ὅσας συμφορὰς παρασκευ-

άξει τὸ τῶν τοιούτων ἐθέλειν ἀκροᾶσθαι. λέξω δ' ἔργα, ἃ πάντες εἴσεσθε.

54 Ἦσαν ἐν Ὀλύνθῳ τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν τινὲς μὲν Φιλίππου καὶ πάνθ' ὑπηρετοῦντες ἐκείνῳ, τινὲς δὲ τοῦ βελτίστου καὶ ὅπως μὴ δουλεύσουσιν οἱ πολῖται πράττοντες. πότεροι δὴ τὴν πατρίδ' ἐξώλεσαν; ἢ πότεροι τοὺς ἱππέας προὔδοσαν, ὧν προδοθέντων Ὄλυνθος ἀπώλετο; οἱ τὰ Φιλίππου φρονοῦντες, καὶ ὅτ' ἦν ἡ πόλις τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας συκοφαντοῦντες καὶ διαβάλλοντες οὕτως, ὥστε τόν γ' Ἀπολλωνίδην καὶ ἐκβαλεῖν ὁ δῆμος ὁ τῶν Ὀλυνθίων ἐπείσθη.

55 Οὐ τοίνυν παρὰ τούτοις μόνον τὸ ἔθος τοῦτο πάντα κάκ' εἰργάσατο, ἄλλοθι δ' οὐδαμοῦ· ἀλλ' ἐν Ἐρετρίᾳ, ἐπειδὴ ἀπαλλαγέντος Πλουτάρχου καὶ τῶν ξένων ὁ δῆμος εἶχε τὴν πόλιν καὶ τὸν Πορθμόν, οἱ μὲν ἐφ' ὑμᾶς ἦγον τὰ πράγματα, οἱ δ' ἐπὶ Φίλιππον. ἀκούοντες δὲ τούτων τὰ πολλὰ μᾶλλον οἱ ταλαίπωροι καὶ δυστυχεῖς Ἐρετριεῖς τελευτῶντες ἐπείσθησαν τοὺς
56 ὑπὲρ αὐτῶν λέγοντας ἐκβαλεῖν. καὶ γάρ τοι πέμψας Ἱππόνικον ὁ σύμμαχος αὐτοῖς Φίλιππος καὶ ξένους χιλίους, τὰ τείχη περιεῖλε τοῦ Πορθμοῦ καὶ τρεῖς κατέστησεν τυράννους, Ἵππαρχον Αὐτομέδοντα Κλείταρχον· καὶ μετὰ ταῦτ' ἐξελήλακεν ἐκ τῆς χώρας δὶς ἤδη βουλομένους σῴζεσθαι.

57 Καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ἀλλ' ἐν Ὠρεῷ Φιλιστίδης μὲν ἔπραττε Φιλίππῳ καὶ Μένιππος καὶ Σωκράτης καὶ Θόας καὶ Ἀγαπαῖος, οἵπερ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν (καὶ ταῦτ' ᾔδεσαν πάντες), Εὐφραῖος δέ τις ἄνθρωπος καὶ παρ' ἡμῖν ποτ' ἐνθάδ' οἰκήσας, ὅπως ἐλεύ-
58 θεροι καὶ μηδενὸς δοῦλοι ἔσονται. οὗτος τὰ μὲν ἄλλ' ὡς ὑβρίζετο καὶ προὐπηλακίζεθ' ὑπὸ τοῦ δήμου, πόλλ'

ἂν εἴη λέγειν· ἐνιαυτῷ δὲ πρότερον τῆς ἁλώσεως ἐνέδει-
ξεν ὡς προδότην τὸν Φιλιστίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,
αἰσθόμενος ἃ πράττουσιν. συστραφέντες δ' ἄνθρωποι
πολλοὶ καὶ χορηγὸν ἔχοντες Φίλιππον καὶ πρυτανευ-
όμενοι, ἀπάγουσι τὸν Εὐφραῖον εἰς τὸ δεσμωτήριον,
ὡς συνταράττοντα τὴν πόλιν. ὁρῶν δὲ ταῦθ' ὁ δῆμος 59
ὁ τῶν Ὠρειτῶν, ἀντὶ τοῦ τῷ μὲν βοηθεῖν, τοὺς δ'
ἀποτυμπανίσαι, τοῖς μὲν οὐκ ὠργίζετο, τὸν δ' ἐπιτή-
δειον ταῦτα παθεῖν ἔφη κἀπέχαιρεν. μετὰ ταῦθ' οἱ
μὲν ἐπ' ἐξουσίας ὁπόσης ἠβούλοντ' ἔπραττον ὅπως
ἡ πόλις ληφθήσεται, καὶ κατεσκευάζοντο τὴν πρᾶξιν·
τῶν δὲ πολλῶν εἴ τις αἴσθοιτο, ἐσίγα καὶ κατεπέπληκτο,
τὸν Εὐφραῖον οἷ' ἔπαθεν μεμνημένοι. οὕτω δ' ἀθλίως
διέκειντο, ὥστε οὐ πρότερον ἐτόλμησεν οὐδεὶς τοιούτου
κακοῦ προσιόντος ῥῆξαι φωνήν, πρὶν διασκευασάμενοι
πρὸς τὰ τείχη προσῄεσαν οἱ πολέμιοι· τηνικαῦτα δ' οἱ
μὲν ἠμύνοντο, οἱ δὲ προὐδίδοσαν. τῆς πόλεως δ' 60
οὕτως ἁλούσης αἰσχρῶς καὶ κακῶς οἱ μὲν ἄρχουσι καὶ
τυραννοῦσι, τοὺς τότε σῴζοντας ἑαυτοὺς καὶ τὸν Εὐ-
φραῖον ἑτοίμους ὁτιοῦν ποιεῖν ὄντας τοὺς μὲν ἐκβα-
λόντες, τοὺς δ' ἀποκτείναντες, ὁ δ' Εὐφραῖος ἐκεῖνος
ἀπέσφαξεν ἑαυτόν, ἔργῳ μαρτυρήσας, ὅτι καὶ δικαίως
καὶ καθαρῶς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ἀνθειστήκει Φιλίππῳ.

Τί οὖν ποτ' αἴτιον, θαυμάζετ' ἴσως, τὸ καὶ τοὺς 61
Ὀλυνθίους καὶ τοὺς Ἐρετριέας καὶ τοὺς Ὠρείτας ἥδιον
πρὸς τοὺς ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντας ἔχειν ἢ τοὺς ὑπὲρ
αὑτῶν; ὅπερ καὶ παρ' ὑμῖν, ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ τοῦ
βελτίστου λέγουσιν οὐδὲ βουλομένοις ἔνεστιν ἐνίοτε
πρὸς χάριν οὐδὲν εἰπεῖν· τὰ γὰρ πράγματ' ἀνάγκη
σκοπεῖν ὅπως σωθήσεται· οἱ δ' ἐν αὐτοῖς οἷς χαρίζον-
ται, Φιλίππῳ συμπράττουσιν. εἰσφέρειν ἐκέλευον, οἱ 62

δ' οὐδὲν δεῖν ἔφασαν· πολεμεῖν καὶ μὴ πιστεύειν, οἱ
δ' ἄγειν εἰρήνην, ἕως ἐγκατελήφθησαν. τἄλλα τὸν
αὐτὸν τρόπον οἶμαι πάνθ', ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγω·
οἱ μὲν ἐφ' οἷς χαριοῦνται, ταῦτ' ἔλεγον, οἱ δ' ἐξ ὧν
ἔμελλον σωθήσεσθαι. πολλὰ δὲ καὶ τὰ τελευταῖα οὐχ
οὕτως πρὸς χάριν οὐδὲ δι' ἄγνοιαν οἱ πολλοὶ προσί-
εντο, ἀλλ' ὑποκατακλινόμενοι, ἐπειδὴ τοῖς ὅλοις ἡττᾶ-
63 σθαι ἐνόμιζον. ὃ νὴ τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλω δέδοικ'
ἐγὼ μὴ πάθηθ' ὑμεῖς, ἐπειδὰν εἰδῆτ' ἐκλογιζόμενοι
μηδὲν ἔθ' ὑμῖν ἐνόν. καίτοι μὴ γένοιτο μέν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὰ πράγματ' ἐν τούτῳ· τεθνάναι δὲ μυριάκις
64 κρεῖττον ἢ κολακείᾳ τι ποιῆσαι Φιλίππου. καλήν γ'
οἱ πολλοὶ νῦν ἀπειλήφασιν Ὠρειτῶν χάριν, ὅτι τοῖς
Φιλίππου φίλοις ἐπέτρεψαν αὑτούς, τὸν δ' Εὐφραῖον
ἐώθουν· καλήν γ' ὁ δῆμος ὁ Ἐρετριέων, ὅτι τοὺς ὑμε-
τέρους πρέσβεις ἀπήλασε, Κλειτάρχῳ δ' ἐνέδωκεν αὑτόν·
δουλεύουσί γε μαστιγούμενοι καὶ σφαττόμενοι. καλῶς
Ὀλυνθίων ἐφείσατο, τῶν τὸν μὲν Λασθένην ἵππαρχον
χειροτονησάντων, τὸν δ' Ἀπολλωνίδην ἐκβαλόντων.
65 μωρία καὶ κακία τὰ τοιαῦτ' ἐλπίζειν, καὶ κακῶς βουλευο-
μένους καὶ μηδὲν ὧν προσήκει ποιεῖν ἐθέλοντας, ἀλλὰ
τῶν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λεγόντων ἀκροωμένους τηλι-
καύτην ἡγεῖσθαι πόλιν οἰκεῖν τὸ μέγεθος, ὥστε μηδ'
66 ἂν ὁτιοῦν ᾖ δεινὸν πείσεσθαι. καὶ μὴν ἐκεῖνό γ' αἰσχρὸν
ὕστερόν ποτ' εἰπεῖν „τίς γὰρ ἂν ᾠήθη ταῦτα γενέσθαι;
νὴ τὸν Δί', ἔδει γὰρ τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι καὶ τὸ μὴ
ποιῆσαι." πόλλ' ἂν εἰπεῖν ἔχοιεν Ὀλύνθιοι νῦν, ἃ τότ' εἰ
προείδοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο· πόλλ' ἂν Ὠρεῖται, πολλὰ
67 Φωκεῖς, πολλὰ τῶν ἀπολωλότων ἕκαστοι. ἀλλὰ τί τού-
των ὄφελος αὐτοῖς; ἕως ἂν σῴζηται τὸ σκάφος, ἄν τε
μεῖζον ἄν τ' ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερ-

νήτην καὶ πάντ' ἄνδρ' ἑξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως
μήθ' ἑκὼν μήτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψει, τοῦτο σκοπεῖ-
σθαι· ἐπειδὰν δ' ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ, μάταιος ἡ σπουδή.
Καὶ ἡμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν 68
σῷοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξί-
ωμα κάλλιστον, — τί ποιῶμεν; πάλαι τις ἡδέως ἂν ἴσως
ἐρωτήσας κάθηται. ἐγὼ νὴ Δί' ἐρῶ, καὶ γράψω δέ,
ὥστ' ἂν βούλησθε χειροτονήσετε. αὐτοὶ πρῶτον ἀμυ-
νόμενοι καὶ παρασκευαζόμενοι, τριήρεσι καὶ χρήμασιν
καὶ στρατιώταις λέγω (καὶ γὰρ ἂν ἅπαντες δήπου δου-
λεύειν συγχωρήσωσιν οἱ ἄλλοι, ἡμῖν γ' ὑπὲρ τῆς ἐλευ-
θερίας ἀγωνιστέον), ταῦτα δὴ πάντ' αὐτοὶ παρεσκευ- 69
ασμένοι καὶ ποιήσαντες φανερὰ τοὺς ἄλλους ἤδη
παρακαλῶμεν καὶ τοὺς ταῦτα διδάξοντας ἐκπέμπωμεν
πρέσβεις, ἵν' ἐὰν μὲν πείσητε, κοινωνοὺς ἔχητε καὶ
τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἄν τι δέῃ, εἰ
δὲ μή, χρόνους γ' ἐμποιῆτε τοῖς πράγμασιν. ἐπειδὴ
γάρ ἐστι πρὸς ἄνδρα καὶ οὐχὶ συνεστώσης πό- 70
λεως ἰσχὺν ὁ πόλεμος, οὐδὲ τοῦτ' ἄχρηστον, οὐδ' αἱ
πέρυσιν πρεσβεῖαι περὶ τὴν Πελοπόννησον ἐκεῖναι καὶ
κατηγορίαι, ἃς ἐγὼ καὶ Πολύευκτος ὁ βέλτιστος ἐκεινοσὶ
καὶ Ἡγήσιππος καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις περιήλθομεν, καὶ
ἐποιήσαμεν ἐπισχεῖν ἐκεῖνον καὶ μήτ' ἐπ' Ἀμβρακίαν
ἐλθεῖν μήτ' εἰς Πελοπόννησον ὁρμῆσαι. οὐ μέντοι 71
λέγω, μηδὲν αὐτοὺς ὑπὲρ αὑτῶν ἀναγκαῖον θέλοντας
ποιεῖν τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν· καὶ γὰρ εὔηθες τὰ
οἰκεῖ' αὐτοὺς προϊεμένους τῶν ἀλλοτρίων φάσκειν κήδε-
σθαι καὶ τὰ παρόντα περιορῶντας ὑπὲρ τῶν μελλόντων
τοὺς ἄλλους φοβεῖν. οὐ λέγω ταῦτα, ἀλλὰ τοῖς μὲν
ἐν Χερρονήσῳ χρήματ' ἀποστέλλειν φημὶ δεῖν καὶ τἄλλ'
ὅσ' ἀξιοῦσι ποιεῖν, αὐτοὺς δὲ παρασκευάζεσθαι, τοὺς

δ' ἄλλους Ἕλληνας συγκαλεῖν, συνάγειν, διδάσκειν, νουθετεῖν· ταῦτ' ἐστὶν πόλεως ἀξίωμ' ἐχούσης, ἡλίκον
72 *ὑμῖν ὑπάρχει. εἰ δ' οἴεσθε Χαλκιδέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν ἢ Μεγαρέας, ὑμεῖς δ' ἀποδράσεσθαι τὰ πράγματα, οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε· ἀγαπητὸν γὰρ ἐὰν αὐτοὶ σῴζωνται τούτων ἕκαστοι. ἀλλ' ὑμῖν τοῦτο πρακτέον· ὑμῖν οἱ πρόγονοι τοῦτο τὸ γέρας ἐκτήσαντο καὶ κατέλι-*
73 *πον μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων. εἰ δ' ὃ βούλεται ζητῶν ἕκαστος καθεδεῖται καὶ ὅπως μηδὲν αὐτὸς ποιήσει σκοπῶν, πρῶτον μὲν οὐδὲ μή ποθ' εὕρῃ τοὺς ποιήσοντας, ἔπειτα δέδοιχ' ὅπως μὴ πάνθ' ἅμ', ὅσ' οὐ βουλόμεθα, ποιεῖν ἡμῖν ἀνάγκη γένηται.*

74 *Ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα λέγω, ταῦτα γράφω· καὶ οἴομαι καὶ νῦν ἔτι ἐπανορθωθῆναι ἂν τὰ πράγματα τούτων γιγνομένων. εἰ δέ τις ἔχει τούτων βέλτιον, λεγέτω καὶ συμβουλευέτω. ὅ τι δ' ὑμῖν δόξει, τοῦτ', ὦ πάντες θεοί, συνενέγκοι.*

APPENDIX.

EX DEMOSTHENIS „DE CORONA“ ET „DE FALSA LEGATIONE“ ORATIONIBUS EXCERPTA.

I.

Quibus de causis pax inter Athenienses et Philippum facta sit.*)

(XVIII. 18—21.)

Τοῦ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου, οὐ δι' ἐμέ — οὐ γὰρ ἔγωγ' ἐπολιτευόμην πω τότε —, πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, ὥστε Φωκέας μὲν βούλεσθαι σωθῆναι, καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες, Θηβαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν, οὐκ ἀλόγως οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι· οἷς γὰρ ηὐτυχήκεσαν ἐν Λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο· ἔπειθ' ἡ Πελοπόννησος ἅπασα διειστήκει, καὶ οὔθ' οἱ μισοῦντες Λακεδαιμονίους οὕτως ἴσχυον ὥστ' ἀνελεῖν αὐτούς, οὔθ' οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες κύριοι τῶν πόλεων ἦσαν, ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἔρις καὶ ταραχή. ταῦτα δ' ὁρῶν δ 2

---

*) Quibus de rebus vid. Argum. orat. V.

Φίλιππος — οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ — τοῖς παρ' ἑκάστοις προδόταις χρήματ' ἀναλίσκων πάντας συνέκρουεν καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐτάραττεν· εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτανον ἄλλοι καὶ κακῶς ἐφρόνουν, αὐτὸς παρεσκευάζετο καὶ κατὰ πάντων ἐφύετο. ὡς δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ πολέμου οἱ τότε μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς Θηβαῖοι φανεροὶ πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι καταφεύγειν ἐφ' ὑμᾶς, ὁ Φίλιππος, ἵνα μὴ τοῦτο γένοιτο μηδὲ συνέλθοιεν αἱ πόλεις, ὑμῖν μὲν εἰρήνην, ἐκείνοις δὲ βοή-
3 *θειαν ἐπηγγείλατο. τί οὖν συνηγωνίσατ' αὐτῷ πρὸς τὸ λαβεῖν ὀλίγου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμένους; ἡ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, εἴτε χρὴ κακίαν εἴτ' ἄγνοιαν εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν, οἳ πόλεμον συνεχῆ καὶ μακρὸν πολεμούντων ὑμῶν, καὶ τοῦτον ὑπὲρ τῶν πᾶσι συμφερόντων, ὡς ἔργῳ φανερὸν γέγονεν, οὔτε χρήμασιν οὔτε σώμασιν οὔτ' ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν ἁπάντων συνελάμβανον ὑμῖν· οἷς καὶ δικαίως καὶ προσηκόντως ὀργιζόμενοι ἑτοίμως ὑπηκούσατε τῷ Φιλίππῳ. ἡ μὲν οὖν τότε συγχωρηθεῖσ' εἰρήνη διὰ ταῦτ', οὐ δι' ἔμ', ὡς οὗτος**) *διέβαλλεν, ἐπράχθη· τὰ δὲ τούτων ἀδικήματα καὶ δωροδοκήματ' ἐν αὐτῇ τῶν νυνὶ παρόντων*
4 *πραγμάτων, ἄν τις ἐξετάζῃ δικαίως, αἴτι' εὑρήσει. καὶ ταυτὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι καὶ διεξέρχομαι. εἰ γὰρ εἶναί τι δοκοίη τὰ μάλιστ' ἐν τούτοις ἀδίκημα, οὐδέν ἐστι δήπου πρὸς ἐμέ, ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνησθεὶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Ἀριστόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής, ὁ δ' ἐκδεξάμενος καὶ γράψας καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μισθώσας ἐπὶ ταῦτα Φιλο-*

---

*) Scil. Aeschines; item *τούτων*, quod sequitur, i. e. Aeschinis eiusque sociorum.

κράτης ὁ Ἁγνούσιος, ὁ σὸς Αἰσχίνη κοινωνὸς οὐχ ὁ ἐμός, οὐδ' ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδόμενος, οἱ δὲ συνειπόντες ὅτου δήποθ' εἵνεκα — ἐῶ γὰρ τοῦτό γε — Εὔβουλος καὶ Κηφισοφῶν· ἐγὼ δ' οὐδὲν οὐδαμοῦ.

II.

Atheniensium legati in Macedoniam profecti iureiurando Philippum adigunt.*)

(XVIII. 25—27, 30, 32—33.)

*Ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην ἡ πόλις, ἐγὼ μὲν ἔγραψα βουλεύων, ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον πυνθάνωνται, καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν· οὗτοι δ' οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν.
τί δὲ τοῦτ' ἠδύνατ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἐγὼ διδάξω. 2
Φιλίππῳ μὲν ἦν συμφέρον ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γενέσθαι τῶν ὅρκων, ὑμῖν δ' ὡς ἐλάχιστον. διὰ τί; ὅτι ὑμεῖς μὲν οὐκ ἀφ' ἧς ὠμόσαθ' ἡμέρας μόνον, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἠλπίσατ' εἰρήνην ἔσεσθαι, πάσας ἐξελύσατε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου, ὁ δὲ τοῦτ' ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μάλιστ' ἐπραγματεύετο, νομίζων, ὅπερ ἦν ἀληθές, ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀποδοῦναι, πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν· οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων εἵνεκα. ἃ ἐγὼ 3
προορώμενος, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ λογιζόμενος τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω, ἵν' ἐχόντων τῶν Θρᾳκῶν, τῶν*

---

*) Cfr. Argum. orat. V.

ὑμετέρων συμμάχων, τὰ χωρία ταῦθ' ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τὸ Σέρριον καὶ τὸ Μυρτηνὸν καὶ τὴν Ἐργίσκην, οὕτω γίγνοινθ' οἱ ὅρκοι, καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων κύριος τῆς Θρᾴκης κατασταίη, μηδὲ πολλῶν μὲν χρημάτων, πολλῶν δὲ στρατιωτῶν εὐπορήσας ἐκ τούτων ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειροίη πράγμασιν.

4 *Ταῦτα γράψαντος ἐμοῦ τότε καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον, οὐ τὸ Φιλίππῳ ζητοῦντος, βραχὺ φροντίσαντες οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι, καθῆντ' ἐν Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε Φίλιππος ἐκ Θρᾴκης πάντα καταστρεψάμενος, ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, ὁμοίως δὲ τριῶν ἢ τεττάρων εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι καὶ τὰ χωρία σῶσαι, λαβόντας τοὺς ὅρκους πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά· οὐ γὰρ ἂν ἥψατ' αὐτῶν παρόντων ἡμῶν, ἢ οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐτόν, ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερ' εἶχε, καὶ*
5 *τὴν εἰρήνην καὶ τὰ χωρία. ἐπειδὴ τοίνυν ὤμοσεν τὴν εἰρήνην ὁ Φίλιππος προλαβὼν τὴν Θρᾴκην διὰ τούτους οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν ὅπως μὴ ἄπιμεν ἐκ Μακεδονίας, ἕως τὰ τῆς στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς Φωκέας εὐτρεπῆ ποιήσαιτο, ἵνα μή, δεῦρ' ἀπαγγειλάντων ἡμῶν, ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιθ' ὑμεῖς καὶ περιπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς Πύλας ὥσπερ πρότερον κλείσαιτε τὸν τόπον, ἀλλ' ἅμ' ἀκούοιτε ταῦτ' ἀπαγγελλόντων ἡμῶν, κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη Πυλῶν καὶ μηδὲν*
6 *ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ Φίλιππος ἐν φόβῳ, μὴ καὶ ταῦτα προειληφότος αὐτοῦ, εἰ πρὸ τοῦ τοὺς Φωκέας ἀπολέσθαι ψηφίσαισθε βοηθεῖν, ἐκφύγοι τὰ πράγματ' αὐτόν, ὥστε μισθοῦται τὸν κατάπτυστόν*

τουτονί, οὐκέτι κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλ' ἰδίᾳ καθ' αὑτόν, τοιαῦτα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, δι' ὧν ἅπαντ' ἀπώλετο.

III.

Atheniensium legati e Macedonia reversi ad senatum populumque referunt.*)

(XIX. 17—23, 44—46.)

Ἐπειδὴ πάλιν ἥκομεν ἐκ τῆς πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, οὔτε μικρὸν οὔτε μέγ' οὐδ' ὁτιοῦν εὑρημένοι τῶν ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε λεχθέντων καὶ προσδοκηθέντων, ἀλλὰ πάντ' ἐξηπατημένοι, προσῇμεν τῇ βουλῇ. καὶ ταυτὶ πολλοὶ συνίσασιν, ἃ μέλλω λέγειν· τὸ γὰρ βουλευτήριον μεστὸν ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν 2
*δ' ἐγὼ πάντα τἀληθῆ πρὸς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα, καὶ κατηγόρησα τούτων,**) καὶ ἀνηριθμησάμην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλπίδων ἐκείνων, ὧν ὁ Κτησιφῶν καὶ ὁ Ἀριστόδημος ἀπήγγειλαν πρὸς ὑμᾶς, καὶ μετὰ ταῦθ', ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ οὗτος ἐδημηγόρησε καὶ εἰς ἃ προήχασι τὴν πόλιν, καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων (ταῦτα δ' ἦν Φωκεῖς καὶ Πύλαι) μὴ προέσθαι συνεβούλευον, μηδὲ ταὐτὰ παθεῖν, μηδ' ἀναρτωμένους ἐλπίσιν ἐξ ἐλπίδων καὶ ὑποσχέσεσιν εἰς τοὔσχατον ἐλθεῖν τὰ πράγματ' ἐᾶσαι. καὶ ἔπεισα ταῦτα τὴν βουλήν. ἐπειδὴ δ' ἧκεν ἡ ἐκκλησία καὶ πρὸς ὑμᾶς* 3
ἔδει λέγειν, παρελθὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ πρῶτος ἡμῶν

---

*) Cfr. orat. V. 10 et VI. 30.

**) scil. Aeschinis eiusque sociorum.

ἁπάντων (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν πειρᾶσθε συνδιαμνημονεύειν ἂν ἀληθῆ λέγω· τὰ γὰρ πάντα τὰ πράγματα λυμηνάμεν' ὑμῶν καὶ διαφθείρανθ' ὅλως ταῦτ' ἐστὶν ἤδη) τοῦ μὲν ἀπαγγέλλειν τι τῶν πεπρεσβευμένων ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρ' ἠμφισβήτει μὴ τἀληθῆ λέγειν ἐμέ, μνησθῆναι, πάμπληθες ἀπέσχεν, εἶπε δὲ τοιούτους λόγους καὶ τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτ' ἔχοντας τἀγαθά, ὥσθ' ἅπαντας ὑμᾶς λαβὼν
4 ᾤχετο. ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς Φίλιππον ἅπανθ' ὅσα συμφέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ διεξῆλθε λόγον μακρὸν ὑμῖν, ὃν κατὰ Θηβαίων εἰπεῖν πρὸς Φίλιππον ἔφη, καὶ τὰ κεφάλαι' ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπελογίζετ' ἐκ τῶν αὐτῷ πεπρεσβευμένων δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν ὑμᾶς, μένοντας οἴκοι καὶ οὐ στρατευομένους οὐδ' ἐνοχλουμένους, Θήβας μὲν πολιορκουμένας αὐτὰς καθ' αὑτὰς
5 χωρὶς τῆς ἄλλης Βοιωτίας ἀκούσεσθαι, Θεσπιὰς δὲ καὶ Πλαταιὰς οἰκιζομένας, τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματ' εἰσπραττόμεν' οὐ παρὰ Φωκέων, ἀλλά παρὰ Θηβαίων τῶν βουλευσάντων τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ· διδάσκειν γὰρ αὐτὸς ἔφη τὸν Φίλιππον, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἠσεβήκασιν οἱ βεβουλευκότες τῶν ταῖς χερσὶ πραξάντων, καὶ διὰ ταῦτα χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι.
6 ἀκούειν δὲ καὶ τῶν Εὐβοέων ἐνίων ἔφη, πεφοβημένων καὶ τεταραγμένων τὴν πρὸς τὴν πόλιν οἰκειότητα Φιλίππῳ γεγενημένην, ὅτι „οὐ λελήθαθ' ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες πρέσβεις, ἐφ' οἷς πεποίησθε τὴν εἰρήνην πρὸς Φίλιππον, οὐδ' ἀγνοοῦμεν, ὅτι ὑμεῖς μὲν Ἀμφίπολιν δεδώκατ' ἐκείνῳ, Φίλιππος δ' ὑμῖν Εὔβοιαν ὡμολόγηκεν παραδώσειν.“ εἶναι μέντοι καὶ ἄλλο διῳκημένον αὐτῷ, οὐ μήν πω τοῦτο βούλεσθαι λέγειν· καὶ γὰρ νῦν φθο-

νεῖν τινὰς αὐτῷ τῶν συμπρέσβεων. ὑπηνίττετο δ' οὕτω καὶ παρεδήλου τὸν Ὠρωπόν. εὐδοκιμῶν δ' ἐπὶ τούτοις εἰκότως καὶ δοκῶν καὶ ῥήτωρ ἄριστος εἶναι καὶ ἀνὴρ θαυμαστός, κατέβη μάλα σεμνῶς.

Ἀκούων τοίνυν ἐγὼ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτ' ἐπαγ- 7
γελλομένου τούτου, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ψεύδεται, — καὶ ὅθεν, φράσω πρὸς ὑμᾶς, πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ, ὅτε τοὺς ὅρκους ἔμελλε Φίλιππος ὀμνύναι τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης, ἐκσπόνδους ἀποφανθῆναι τοὺς Φωκέας ὑπὸ τούτων, ὃ σιωπᾶν καὶ ἐᾶν εἰκὸς ἦν, εἴπερ ἔμελλον σῴζεσθαι· ἔπειτ' ἐκ τοῦ μὴ τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις ταῦτα λέγειν μηδὲ τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίππου, ἀλλὰ τοῦτον — ἐκ τούτων οὖν τεκμαιρόμενος, ἀναστὰς 8
καὶ παρελθών, ἐπειρώμην μὲν ἀντιλέγειν, ὡς δ' ἀκούειν οὐκ ἠθέλετε, ἡσυχίαν ἔσχον, τοσοῦτο μόνον διαμαρτυράμενος (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν ἀναμιμνῄσκεσθε), ὅτι ταῦτ' οὔτ' οἶδ' οὔτε κοινωνῶ, προσέθηκα δ' ὡς οὐδὲ προσδοκῶ. τραχέως δ' ὑμῶν τῷ μηδὲ προσδοκᾶν σχόντων, „καὶ ὅπως γ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι“, ἔφην, „ἄν τι τούτων γίγνηται, τούτους ἐπαινέσεσθε καὶ τιμήσετε καὶ στεφανώσετε, ἐμὲ δὲ μή· καὶ μέντοι κἄν τι τῶν ἐναντίων, ὅπως τούτοις ὀργιεῖσθε· ἐγὼ δ' ἀφίσταμαι.“ „μὴ νῦν“ ὑπολαβὼν Αἰσχίνης οὑτοσὶ „μὴ νῦν 9
ἀφίστασ'“ ἔφη, „ἀλλ' ὅπως τότε μὴ προσποιήσει.“ „νὴ Δί, ἢ ἀδικήσω γ'“ ἔφην. ἐπαναστὰς δ' ὁ Φιλοκράτης μάλ' ὑβριστικῶς „οὐδὲν“ ἔφη „θαυμαστόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταὔτ' ἐμοὶ καὶ Δημοσθένει δοκεῖν· οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δ' οἶνον πίνω.“ καὶ ὑμεῖς ἐγελᾶτε.

IV.

Legati ab Atheniensibus ad Philippum missi Phocensium clade nuntiata retro vertunt iter; Aeschines Thebas profectus victoriam Philippi concelebrat.

(XIX. 121—128.)

Πολλῶν τοίνυν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων Αἰσχίνῃ τουτῳὶ καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς καὶ ὑμῖν οἶμαι δοκεῖν, οὐδέν ἐστιν οὗ μέλλω λέγειν, ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ᾽ ὅ τι μᾶλλον ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ δεδωροδοκηκότ᾽ αὐτὸν καὶ πεπρακότα πάντ᾽ ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεστέλλετ᾽ αὖθις αὖ τὸ τρίτον τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν Φίλιππον ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις, αἷς οὗτος ὑπέσχητο, ἐχειροτονήσατε καὶ τοῦτον κἀμὲ καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλεί-
2 *στους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελθὼν ἐξωμοσάμην εὐθέως, καὶ θορυβούντων τινῶν καὶ κελευόντων βαδίζειν, οὐκ ἂν ἔφην ἐλθεῖν· οὗτος δ᾽ ἐκεχειροτόνητο. ἐπειδὴ δ᾽ ἀνέστη μετὰ ταῦθ᾽ ἡ ἐκκλησία, συνελθόντες ἐβουλεύονθ᾽ οὗτοι τίν᾽ αὐτοῦ καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων καὶ τοῦ μέλλοντος ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγο-*
3 *ρὰν ἐγίγνοντο τότε· ἐφοβοῦντο δή, μὴ σύγκλητος ἐκκλησία γένοιτ᾽ ἐξαίφνης, εἶτ᾽ ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ τἀληθῆ ψηφίσαισθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν Φωκέων καὶ τὰ πράγματ᾽ ἐκφύγοι τὸν Φίλιππον. εἰ γὰρ ἐψηφίσασθε μόνον καὶ μικρὰν ὑπεφήνατ᾽ ἐλπίδ᾽ ἡντινοῦν αὐτοῖς ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἐνῆν, οὐκ ἐνῆν μὴ παρακρουσθέντων ὑμῶν μεῖναι Φιλίππῳ. οὔτε γὰρ σῖτος ἦν ἐν τῇ χώρᾳ, ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγονυίᾳ, οὔθ᾽*

ἡ σιτοπομπία δυνατὴ τριήρων οὐσῶν ὑμετέρων ἐκεῖ
καὶ τῆς θαλάττης κρατουσῶν, αἵ τε πόλεις πολλαὶ καὶ
χαλεπαὶ λαβεῖν αἱ τῶν Φωκέων, μὴ οὐ χρόνῳ καὶ πολι-
ορκίᾳ· εἰ γὰρ ἐν ἡμέρᾳ πόλιν ᾕρει, δύο καὶ εἴκοσίν
εἰσ' ἀριθμῷ. διὰ δὴ ταῦτα πάντα, ἵνα μηδὲν μετά- 4
θησθ' ὧν ἐξηπάτησθε, τοῦτον αὐτοῦ κατέλειπον. ἐξο-
μόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετ' αἰτίας τινὸς δεινὸν ἦν καὶ
ὑποψία μεγάλη. „τί λέγεις; ἐπὶ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτ'
ἀγαθὰ οὐχὶ βαδίζεις ἀπαγγείλας οὐδὲ πρεσβεύεις;“ ἔδει
δὲ μένειν. πῶς οὖν; ἀρρωστεῖν προφασίζεται, καὶ
λαβὼν Ἐξήκεστον τὸν ἰατρὸν ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ προσ-
ελθὼν τῇ βουλῇ ἐξώμοσεν ἀρρωστεῖν τουτονὶ καὶ αὐτὸς
ἐχειροτονήθη. ἐπειδὴ δ' ἀπωλώλεσαν οἱ Φωκεῖς ὕστερον 5
ἡμέραις πέντ' ἢ ἕξ, καὶ τέλος εἶχε τὸ μίσθωμ' ὥσπερ
ἂν ἄλλο τι τούτῳ, καὶ ὁ Δερκύλος ἐκ τῆς Χαλκίδος
ἧκεν ἀναστρέψας καὶ ἀπήγγειλεν ὑμῖν ἐκκλησιάζουσιν
ἐν Πειραιεῖ, ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι, καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἀκούσαντες εἰκότως κἀκείνοις συν-
ήχθεσθε καὶ ἑαυτοῖς ἐξεπέπληχθε, καὶ παῖδας καὶ γυ-
ναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν κατακομίζειν ἐψηφίζεσθε καὶ τὰ
φρούρι' ἐπισκευάζειν καὶ τὸν Πειραιᾶ τειχίζειν καὶ τὰ
Ἡράκλει' ἐν ἄστει θύειν, — ἐπειδὴ ταῦτ' ἦν καὶ τοι- 6
αύτη ταραχὴ καὶ τοιοῦτος θόρυβος περιειστήκει τὴν
πόλιν, τηνικαῦθ' ὁ σοφὸς καὶ δεινὸς οὗτος καὶ εὔφω-
νος, οὔτε βουλῆς οὔτε δήμου χειροτονήσαντος αὐτόν,
ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιηκότα, οὔτε τὴν
ἀρρωστίαν, ἐφ' ᾗ τότ' ἐξωμόσαθ', ὑπολογισάμενος, οὔθ'
ὅτι πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητ' ἀνθ' αὐτοῦ, οὔθ' ὅτι τῶν
τοιούτων ὁ νόμος θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι κελεύει,
οὔθ' ὅτι πάνδεινόν ἐστιν, ἀπηγγελκόθ' ὡς ἐπικεκήρυ- 7
κται χρήματ' αὐτῷ ἐν Θήβαις, ἐπειδὴ Θηβαῖοι πρὸς τῷ

τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν καὶ τῆς Φωκέων χώρας ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τηνικαῦτ' εἰς μέσας τὰς Θήβας καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στρατόπεδον βαδίζειν· ἀλλ' οὕτως ἔκφρων ἦν καὶ ὅλος πρὸς τῷ λήμματι καὶ τῷ δωροδοκήματι, ὥστε πάντα ταῦτ' ἀνελὼν καὶ παριδὼν ᾤχετο.

8 Καὶ τοιούτου τοῦ πράγματος ὄντος, ἔτι πολλῷ δεινότερ' ἐστὶν ἃ 'κεῖσ' ἐλθὼν διεπράξατο. ἁπάντων γὰρ ὑμῶν τουτωνὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων οὕτω δεινὰ καὶ σχέτλι' ἡγουμένων τοὺς ταλαιπώρους πάσχειν Φωκέας, ὥστε μήτε τοὺς ἐκ τῆς βουλῆς θεωροὺς μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ Πύθια πέμψαι, ἀλλ' ἀποστῆναι τῆς πατρίου θεωρίας, οὗτος εἰς τἀπινίκια τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου, ἃ Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος ἔθυον, εἱστιᾶτ' ἐλθὼν καὶ σπονδῶν μετεῖχε καὶ εὐχῶν, ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι καὶ χώρᾳ καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν ηὔχετ' ἐκεῖνος, καὶ συνεστεφανοῦτο καὶ συνεπαιώνιζεν Φιλίππῳ καὶ φιλοτησίας προὔπινεν.

V.

Proditio pecuniaeque cupiditas quasi pestilentia per totam Graeciam manavit et multas iam civitates pessumdedit ut Olynthum.

(XIX. 249—267.)

Ἀεὶ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προσήκει μισεῖν καὶ κολάζειν τοὺς προδότας καὶ δωροδόκους, μάλιστα δὲ νῦν ἐπὶ καιροῦ τοῦτο γένοιτ' ἂν καὶ πάντας ὠφελήσειεν ἀνθρώπους κοινῇ. νόσημα γάρ, ὦ ἄνδρες

'Αθηναῖοι, δεινὸν ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν 'Ελλάδα, καὶ χαλεπὸν καὶ πολλῆς τινὸς εὐτυχίας καὶ παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμώτατοι καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν ἀξιούμενοι, τὴν αὑτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς, αὐθαίρετον αὑτοῖς ἐπάγονται δουλείαν, Φιλίππῳ ξενίαν καὶ ἑταιρίαν καὶ τοιαῦθ' ὑποκοριζόμενοι· οἱ δὲ λοιποὶ καὶ τὰ κύρι' ἅττα ποτ' ἔστ' ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων, οὓς ἔδει τούτους κολάζειν καὶ παραχρῆμ' ἀποκτιννύναι, τοσοῦτ' ἀπέχουσι τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὥστε θαυμάζουσι καὶ ζηλοῦσι καὶ βούλοιντ' ἂν αὐτὸς ἕκαστος τοιοῦτος εἶναι. καίτοι 2
τοῦτο τὸ πρᾶγμα καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα Θετταλῶν μέν, ὦ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, μέχρι μὲν χθὲς ἢ πρώην τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμ' ἀπωλωλέκει, νῦν δ' ἤδη καὶ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται· τὰς γὰρ ἀκροπόλεις αὐτῶν ἐνίων Μακεδόνες φρουροῦσιν· εἰς Πελοπόννησον δ' εἰσελθὼν τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγὰς πεποίηκε καὶ τοσαύτης παρανοίας καὶ μανίας ἐνέπλησε τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους, ὥσθ' ἵν' ἀλλήλων ἄρχωσιν καὶ Φιλίππῳ χαρίζωνται, συγγενεῖς αὑτῶν καὶ πολίτας μιαιφονεῖν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἕστηκεν, ἀλλ' εἰς 'Αρκα- 3
δίαν εἰσελθὼν πάντ' ἄνω καὶ κάτω τἀκεῖ πεποίηκε, καὶ νῦν 'Αρκάδων πολλοί, προσῆκον αὐτοῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ μέγιστον φρονεῖν ὁμοίως ὑμῖν (μόνοι γὰρ πάντων αὐτόχθονες ὑμεῖς ἐστε κἀκεῖνοι) Φίλιππον θαυμάζουσι καὶ χαλκοῦν ἱστᾶσι καὶ στεφανοῦσι, καὶ τὸ τελευταῖον, ἂν εἰς Πελοπόννησον ἴῃ, δέχεσθαι ταῖς πόλεσιν εἰσὶν ἐψηφισμένοι. ταὐτὰ δὲ ταῦτ' εἰσὶν 'Αργεῖοι. ταῦτα 4
νὴ τὴν Δήμητρ', εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, εὐλαβείας οὐ μικρᾶς δεῖται, ὡς βαδίζον γε κύκλῳ καὶ δεῦρ' ἐλήλυθεν, ὦ ἄνδρες 'Αθηναῖοι, τὸ νόσημα τοῦτο. ἕως οὖν ἔτ' ἐν

ἀσφαλεῖ, φυλάξασθε καὶ τοὺς πρώτους εἰσαγαγόντας
ἀτιμώσατε· εἰ δὲ μή, σκοπεῖθ', ὅπως μὴ τηνικαῦτ' εὖ
λέγεσθαι δόξει τὰ νῦν εἰρημένα, ὅτ' οὐδ' ὅ τι χρὴ
5 ποιεῖν ἕξετε. οὐχ ὁρᾶθ', ὡς ἐναργές, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, καὶ σαφὲς παράδειγμ' οἱ ταλαίπωροι γεγόνασιν
Ὀλύνθιοι; οἳ παρ' οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ τοιαῦτα ποιεῖν
ἀπολώλασιν οἱ δείλαιοι. ἔχοιτε δ' ἂν ἐξετάσαι καθα-
ρῶς ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς. ἐκεῖνοι γάρ, ἡνίκα
μὲν τετρακοσίους ἱππέας ἐκέκτηντο μόνον καὶ σύμ-
παντες οὐδὲν ἦσαν πλείους πεντακισχιλίων τὸν ἀριθμόν,
6 οὔπω Χαλκιδέων πάντων εἰς ἓν συνῳκισμένων, Λακε-
δαιμονίων ἐπ' αὐτοὺς ἐλθόντων πολλῇ καὶ πεζῇ καὶ
ναυτικῇ δυνάμει (ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι γῆς καὶ
θαλάττης ἦρχον ὡς ἔπος εἰπεῖν Λακεδαιμόνιοι κατ'
ἐκείνους τοὺς χρόνους), ἀλλ' ὅμως τηλικαύτης ἐπ' αὐτοὺς
ἐλθούσης δυνάμεως, οὔτε τὴν πόλιν οὔτε φρούριον
οὐδὲν ἀπώλεσαν, ἀλλὰ καὶ μάχας πολλὰς ἐκράτησαν
καὶ τρεῖς τῶν πολεμάρχων ἀπέκτειναν, καὶ τὸ τελευ-
ταῖον, ὅπως ἐβούλοντο, οὕτω τὸν πόλεμον κατέθεντο.
7 ἐπειδὴ δὲ δωροδοκεῖν ἤρξαντό τινες, καὶ δι' ἀβελτερίαν
οἱ πολλοί, μᾶλλον δὲ διὰ δυστυχίαν τούτους πιστο-
τέρους ἡγήσαντο τῶν ὑπὲρ αὑτῶν λεγόντων, καὶ Λα-
σθένης μὲν ἤρεψεν τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ Μακεδονίας
δοθεῖσι ξύλοις, Εὐθυκράτης δὲ βοῦς ἔτρεφεν πολλὰς
τιμὴν οὐδενὶ δούς, ἕτερος δέ τις ἧκεν ἔχων πρόβατα,
ἄλλος δέ τις ἵππους, οἱ δὲ πολλοὶ καθ' ὧν ταῦτ'
ἐγίγνετο, οὐχ ὅπως ὠργίζοντο ἢ κολάζειν ἠξίουν τοὺς
ταῦτα ποιοῦντας, ἀλλ' ἀπέβλεπον, ἐζήλουν, ἐτίμων,
8 ἄνδρας ἡγοῦντο, — ἐπειδὴ ταῦθ' οὕτω προήγετο καὶ
τὸ δωροδοκεῖν ἐκράτησε, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτημένοι,
πλείους δ' ὄντες ἢ μύριοι, πάντας δὲ τοὺς περιχώρους

ἔχοντες συμμάχους, μυρίοις δὲ ξένοις καὶ τριήρεσι πεντήκονθ' ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, κἄτι τῶν πολιτῶν τετρακισχιλίοις, οὐδὲν αὐτοὺς τούτων ἠδυνήθη σῶσαι, ἀλλὰ πρὶν μὲν ἐξελθεῖν ἐνιαυτὸν τοῦ πολέμου, τὰς πόλεις ἁπάσας ἀπωλωλέκεσαν τὰς ἐν τῇ Χαλκιδικῇ προδιδόντες, καὶ Φίλιππος οὐχ ὑπεῖχεν ὑπακούων τοῖς προδιδοῦσιν, οὐδ' εἶχ' ὅ τι πρῶτον λάβῃ. πεντα- 9
κοσίους δ' ἱππέας προδοθέντας ὑπ' αὐτῶν τῶν ἡγουμένων ἔλαβ' αὐτοῖς ὅπλοις ὁ Φίλιππος, ὅσους οὐδεὶς πώποτ' ἄλλος ἀνθρώπων. καὶ οὔτε τὸν ἥλιον ᾐσχύνονθ' οἱ ταῦτα ποιοῦντες οὔτε τὴν γῆν πατρίδ' οὖσαν, ἐφ' ἧς ἕστασαν, οὐθ' ἱέρ' οὔτε τάφους, οὔτε τὴν μετὰ ταῦτα γενησομένην αἰσχύνην ἐπὶ τοιούτοις ἔργοις· οὕτως ἔκφρονας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παραπλῆγας τὸ δωροδοκεῖν ποιεῖ. ὑμᾶς οὖν, ὑμᾶς εὖ φρονεῖν δεῖ τοὺς πολλούς, καὶ μὴ 'πιτρέπειν τὰ τοιαῦτ', ἀλλὰ κολάζειν δημοσίᾳ.

VI.

Elatea a Philippo occupata (a. 339) Athenis magna fit trepidatio; quam Demosthenes sedat oratione.

(XVIII. 169—179.)

Ἑσπέρα μὲν ἦν, ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις ὡς Ἐλάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦθ' οἱ μὲν εὐθὺς ἐξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες τούς τ' ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον καὶ τὰ γέρρ' ἐνεπίμπρασαν, οἱ δὲ τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν· καὶ θορύβου

πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ
οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευ-
τήριον, ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν
ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι, πᾶς ὁ δῆμος
2 ἄνω καθῆτο. καὶ μετὰ ταῦθ' ὡς ἦλθεν ἡ βουλὴ καὶ
ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμέν' ἑαυτοῖς καὶ
τὸν ἥκοντα παρήγαγον κἀκεῖνος εἶπεν, ἠρώτα μὲν ὁ
κῆρυξ „τίς ἀγορεύειν βούλεται;" παρῄει δ' οὐδείς.
πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος, οὐδὲν μᾶλλον
ἀνίστατ' οὐδείς, ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρ-
όντων, ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων, καλούσης δὲ τῆς
πατρίδος τὸν ἐροῦνθ' ὑπὲρ σωτηρίας· ἣν γὰρ ὁ κῆρυξ
κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν ἀφίησι, ταύτην κοινὴν τῆς
3 πατρίδος δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι. καίτοι εἰ μὲν τοὺς
σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελθεῖν ἔδει, πάντες
ἂν ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἀναστάντες ἐπὶ τὸ
βῆμ' ἐβαδίζετε· πάντες γὰρ οἶδ' ὅτι σωθῆναι αὐτὴν
ἐβούλεσθε· εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ τριακόσιοι·
εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει καὶ
πλουσίους, οἱ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπι-
δόντες· καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ' ἐποίησαν.
4 ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἐκεῖνος ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη
οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρ' ἐκάλει, ἀλλὰ καὶ
παρηκολουθηκότα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς καὶ συλλε-
λογισμένον ὀρθῶς, τίνος εἵνεκα ταῦτ' ἔπραττεν ὁ Φίλιπ-
πος καὶ τί βουλόμενος· ὁ γὰρ μὴ ταῦτ' εἰδὼς μηδ'
ἐξητακὼς πόρρωθεν, οὔτ' εἰ εὔνους ἦν οὔτ' εἰ πλού-
σιος, οὐδὲν μᾶλλον ἤμελλ' ὅ τι χρὴ ποιεῖν εἴσεσθαι,
5 οὐδ' ὑμῖν ἕξειν συμβουλεύειν. ἐφάνην τοίνυν οὗτος
τηνικαῦτ' ἐγὼ καὶ παρελθὼν εἶπον ὅτι „τοὺς μὲν ὡς
ὑπαρχόντων Θηβαίων Φιλίππῳ λίαν θορυβουμένους

ἀγνοεῖν τὰ παρόντα πράγμαθ' ἡγοῦμαι· εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, εἰ τοῦθ' οὕτως ἐτύγχαν' ἔχον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἠκούομεν ἐν Ἐλατείᾳ, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ὁρίοις. ὅτι μέντοι ἵν' ἕτοιμα ποιήσηται τἀν Θήβαις ἥκει, σαφῶς ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει ταῦτ'" ἔφην „ἀκούσατέ μου. ἐκεῖνος 6
ὅσους ἢ πεῖσαι χρήμασιν Θηβαίων ἢ ἐξαπατῆσαι ἐνῆν, ἅπαντας ηὐτρέπισται· τοὺς δ' ἀπ' ἀρχῆς ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιουμένους οὐδαμῶς πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται καὶ τίνος εἵνεκα τὴν Ἐλάτειαν κατείληφεν; πλησίον δύναμιν δείξας καὶ παραστήσας τὰ ὅπλα τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους ἐπᾶραι καὶ θρασεῖς ποιῆσαι, τοὺς δ' ἐναντιουμένους καταπλῆξαι, ἵν' ἢ συγχωρήσωσι φοβηθέντες ἃ νῦν οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ μὲν τοίνυν προαιρησόμεθ' ἡμεῖς" ἔφην 7
„ἐν τῷ παρόντι, εἴ τι δύσκολον πέπρακται Θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς, τούτου μεμνῆσθαι καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὖσιν μερίδι, πρῶτον μὲν ἂν εὔξαιτο Φίλιππος ποιήσομεν, εἶτα φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων αὐτῷ καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων, εἰς τὴν Ἀττικὴν ἔλθωσιν ἀμφότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτ' ἐμοί, καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν, ἀλλὰ μὴ φιλονικεῖν περὶ ὧν ἂν λέγω γένησθε, οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν καὶ τὸν ἐφεστηκότα κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσειν. τί οὖν φημὶ δεῖν; πρῶτον μὲν τὸν 8
παρόντ' ἐπανεῖναι φόβον, εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ Θηβαίων· πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσιν ἐγγυτέρω, καὶ προτέροις αὐτοῖς ὁ κίνδυνος· ἔπειτ' ἐξελθόντας Ἐλευσῖνάδε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας δεῖξαι πᾶσιν ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας, ἵνα τοῖς ἐν Θήβαις φρονοῦσι τὰ ὑμέτερ' ἐξ ἴσου γένηται τὸ παρρησιάζεσθαι περὶ τῶν δικαίων, ἰδοῦσιν ὅτι, ὥσ-

περ τοῖς πωλοῦσι Φιλίππῳ τὴν πατρίδα πάρεσθ' ἡ
βοηθήσουσα δύναμις ἐν Ἐλατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς
ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι βουλομένοις ὑπάρχεθ' ὑμεῖς
9 *ἕτοιμοι καὶ βοηθήσετ', ἄν τις ἐπ' αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ*
ταῦτα χειροτονῆσαι κελεύω δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι
τούτους κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ τοῦ πότε
δεῖ βαδίζειν καὶ τῆς ἐξόδου. ἐπειδὰν δ' ἔλθωσιν οἱ
πρέσβεις εἰς Θήβας, πῶς χρήσασθαι τῷ πράγματι παρ-
αινῶ; τούτῳ πάνυ μοι πρόσχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθαι
Θηβαίων μηδὲν (αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρός), ἀλλ' ἐπαγγέλ-
λεσθαι βοηθήσειν, ἂν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων ὄντων ἐν
τοῖς ἐσχάτοις, ἡμῶν δ' ἄμεινον ἢ 'κεῖνοι προορωμένων·
ἵν' ἐὰν μὲν δέξωνται ταῦτα καὶ πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ
ἃ βουλόμεθ' ὦμεν διῳκημένοι καὶ μετὰ προσχήματος
ἀξίου τῆς πόλεως ταῦτα πράξωμεν, ἂν δ' ἄρα μὴ συμβῇ
κατατυχεῖν, ἐκεῖνοι μὲν αὑτοῖς ἐγκαλῶσιν, ἄν τι νῦν
ἐξαμαρτάνωσιν, ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν μηδὲ ταπεινὸν
10 *ᾖ πεπραγμένον." Ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν*
κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων καὶ οὐδενὸς
εἰπόντος ἐναντίον οὐδέν, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτ', οὐκ
ἔγραψα δέ, οὐδ' ἔγραψα μέν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ, οὐδ'
ἐπρέσβευσα μέν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους, ἀλλ' ἀπὸ
τῆς ἀρχῆς ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυ-
τὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει κιν-
δύνους.

INDEX NOMINUM.

A.

Ἀγαπαῖος unus ex principibus Macedonicae factionis Oritarum (a. 342/41).

Ἁγνοῦς pagus Acamantidis tribus; inde Ἁγνούσιος.

Ἀθῆναι, Ἀθήναζε, Ἀθήνησιν, Ἀθηναῖοι passim.

Αἰσχίνης Atrometi filius, orator Atheniensis.

Αἰτωλοί. Aetoliae incolae foedus inierunt cum Philippo (a. 343), qui Naupactum ab Achaeis occupatam iis se restituturum esse promisit; quod ille effecit bello Locrensi (a. 338).

Ἀλέξανδρος Amyntae filius, Macedonum rex, quo Mardonius interprete usus est apud Athenienses (a. 479).

Ἁλίαρτος Boeotiae urbs bello Corinthiaco frustra oppugnata a Lysandro; quo victo et interfecto rex Pausanias ab Atheniensibus exercitum reducere coactus est (a. 395).

Ἀμβρακία urbs Epiri ad sinum Ambracicum sita, cum Philippus eam Corinthiis eripere conaretur, ab Atheniensibus servata est Demosthenis opera (a. 343).

Ἀμφικτύονες, Ἀμφικτυονία. cfr. arg. orat. V.

Ἀμφίπολις urbs Macedoniae ad Strymonem flumen sita; inde Ἀμφιπολῖται. cfr. arg. orat. Olynth.

Ἀνθεμοῦς Chalcidicae oppidum.

Ἀπόλλων (νὴ τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλω).

Ἀπολλωνία Chalcidicae oppidum.

Ἀπολλωνίδης Olynthius Philippi adversarius.

Ἀργεῖοι una cum Thebanis Messeniisque Philippi rebus favebant.

Ἄρθμιος Zelita a Xerxe in Graeciam missus saepe commemoratur ab oratoribus.

Ἀριστείδης Lysimachi filius

Demosthenis orationes selectae. In usum scholarum ed. Franciscus Slameczka. Accedunt ex orationibus XVIII et XIX Excerpta. Adiecta est tabula. Cum indice nominum. 9 Bogen cart. 45 kr.

***Herodoti de bello persico librorum epitome.** Ed. Fr. Lauczizky. Adiunctae sunt libr. I—IV partes selectae. $21^1/_4$ Bogen. cart. 95 kr.

***Homeri Iliadis epitome.** Ed. Aug. Scheindler. Pars prior Iliadis I—X. 12 Bogen. cart. 55 kr.

*— — Ed. Aug. Scheindler. Pars altera, Iliadis XI—XXIV. $17^1/_2$ Bogen. cart. 75 kr.

***Homeri Odysseae epitome.** Ed. Fr. Stolz. Pars pri… (I—XII.)

… r.

*— … n.

… r.

*Li … r.

*P. …

Pla…

Sal…

— —…

Tac…

— — Ed. Ig. Prammer. Pars posterior libri XI—XVI. 20 Bogen. cart. 90 kr.

— — **Germania.** Ed. Ig. Prammer. Adiecta est tabula, qua Germaniae antiquae situs describitur. 3 Bogen. cart. 30 kr.

*P. [redacted] **itome.** Accedit ex Georgicis et [redacted] Hoffmann. Editio retractata. 70 kr.

Die [redacted] d vom h. Ministerium approbiert und [redacted] sig erklärt.

[redacted] g wird fortgesetzt. ☛